

**ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
ВІДКРИТОГО МІЖНАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ РОЗВИТКУ
ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Н.О. Рябокін

«29» січня 2024 р.

**АНГЛОМОВНА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА
ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ НА
УКРАЇНСЬКУ МОВУ**

Виконала:

здобувачка вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія (переклад)»

Радишевська Олеся Ростиславівна

Керівник:

Данилюк Людмила Всеволодівна,
к.ф.н., доцент, професор кафедри філології
та соціально-гуманітарних дисциплін

Полтава – 2024

**ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»**

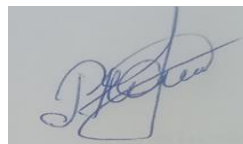
Освітній рівень: *магістр*

Галузь знань: 03 Гуманітарні дисципліни

Спеціальність: 035 Філологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
філології та соціально-гуманітарних
дисциплін

Наталія РЯБОКІНЬ

“01” вересня 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗДОБУВАЧЦІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Радишевській Олесі Ростиславівні**

Тема роботи **«Англомовна адміністративно-правова термінологія та особливості її перекладу на українську мову»**

керівник роботи Данилюк Л.В., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін

затверджені наказом по інституту від “___” _____ 2023 року № ___

2. Строк подання здобувачем освіти роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Виконавці
1.	Забезпечення здобувачів освіти методичними рекомендаціями по виконанню роботи	На початку навчання	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
2.	Вивчення напрямків дослідження	За графіком	Здобувач освіти
3.	Складання плану роботи та підготовки індивідуального завдання роботи	За графіком	Наук. керів. Здобувач освіти
4.	Аналіз літератури за проблемою. Робота над теоретичною та практичною частиною дослідження	За графіком	Здобувач освіти
5.	Підготовка наукових тез з теми, що досліджувалась	За графіком	Наук. керів. Здобувач освіти
6.	Подання на кафедру закінченої роботи, включаючи електронну версію (з метою перевірки її на плагіат)	До передзахисту	Наук. керів. Здобувач освіти
7.	Підготовка письмового відгуку на роботу	До передзахисту	Наук. керів.
8.	Проведення попереднього захисту робіт	За графіком	Комісія
9.	Прийняття рішення про допуск роботи до захисту	За графіком	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
10.	Зовнішнє рецензування	До передзахисту	Наук. керівнк

11.	Направлення робіт з рецензією до екзаменаційної комісії (ЕК) для захисту	За графіком	Кафедра філології та соціально- гуманітарни х дисциплін
12.	Захист роботи	За графіком	Комісія

Здобувач освіти _____

(підпис)

(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи _____

(підпис)

(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	15
1.1. Термін як лексична одиниця: поняття «термін», «юридичний термін», «юридична термінологія», «термінологічна система», «адміністративно- правова термінологія»	16
1.2. Способи творення юридичних термінів та їхні структурні особливості ..	24
1.3. Правовий євролект (<i>Eurolect</i>) як фахова мова <i>acquis</i> Європейського Союзу, її особливості.....	32
Висновок до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	41
2.1. Особливості організаційно-правового забезпечення перекладу юридичної термінології на українську мову	42
2.2. Види і способи перекладу лексичних одиниць спеціального англомовного дискурсу.....	52
Висновок до розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3. АНГЛОМОВНА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВЖИВАННЯ ТА СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (САМОСТІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ).....	63
3.1. Структурно-семантичний аналіз адміністративно-правових термінів і труднощі під час їхнього перекладу українською мовою.....	63
3.2. Способи творення адміністративно-правових термінів та їхні структурні особливості	78
3.3. Перекладацький аналіз способів відтворення англомовної адміністративно-правової термінології в українському перекладі	88
Висновок до розділу 3.....	95
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	101
ДОДАТОК 1	128

СЛОВНИК АНГЛОМОВНОЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ І РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ВИБІРКИ ТЕРМІНІВ.....	128
ДОДАТОК 2	153
ЧАСТОТА ВЖИВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	153
ДОДАТОК 3	154
СЕМАНТИКА АНГЛОМОВНОЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	154
ДОДАТОК 4	155
СПОСОБИ ТВОРЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ	155
ДОДАТОК 5	156
ЧАСТОТА ВЖИВАННЯ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ АНГЛОМОВНОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ДИСКУРСУ.....	156
ДОДАТОК 6	157
ТЕКСТ ХАРТІЇ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ВІД 07.12.2000	157
ДОДАТОК 7	169
ТЕКСТ РЕКОМЕНДАЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ СМ / Rec (2007) 7 ДЕРЖАВАМ- ЧЛЕНАМ ПРО НАЛЕЖНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ.....	169

ВСТУП

З набуттям України статусу кандидата на членство в Європейському Союзі (далі – ЄС) і початком перемовин про повноцінне членство, в умовах повномасштабного вторгнення на територію України країни-агресора, динамічного міжнародного співробітництва у сфері безпеки та гуманітарної політики між структурами європейських організацій (зокрема ЄС, Ради Європи, ОБСЄ), їхніми державами-членами, утвердження норм-принципів глобального і європейського (наднаціонального) права, залучення до євроінтеграційних процесів третіх країн, у яких Україна є активним суб'єктом, бурхливої вітчизняної законотворчої діяльності, розвитку порівняльного правознавства і юридичної лінгвістики, оновлення аксіологічного виміру окремих галузевих наук і запровадження європейських стандартів у сфері юридичної освіти в центрі уваги не лише філологів, але й правознавців постали питання здійснення юридичного перекладу з англійської мови на українську актів європейського права, підготовки та діяльності національних перекладачів [156, С. 110].

Означені об'єктивні й суб'єктивні фактори впливають на зростання ролі та значення перекладознавства, а в його рамках – здійснення юридичного перекладу адміністративно-правової термінології, що застосовується в європейському адміністративному праві. Діяльність перекладачів, які здійснюють переклад з англійської мови, сьогодні особливо активізувалася у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію України з ЄС 2014 р. та імплементацією її положень [156, С. 111], а потім – набуттям у 24.06.2022 Україною статусу кандидата на членство в ЄС та з початком переговорного процесу у 2023 р.

Окреслені питання викликають жваву дискусію у вітчизняних і зарубіжних філологів та перекладачів (А. Антонюк [4], В. Бабюк [9], Й. Багмут [10], Ю. Баклаженко [182], О. Білоус [13], Т. Бесараб [15], Л. Бондарчук [16], М. Вакуленко [18], С. Власенко [21], М. Гінзбург [23–25], О. Ганатюк [27],

Е. Дерді [32], В. Желясков [33], А. Загороднюк [35], В. Згурська [37], В. Карабан [40–42], А. Коваленко [49], О. Кондратьєва [56], В. Коптілов [57], І. Корунець [59], М. Криськів [61], З. Куделько [62], Е. Куш [64], О. Лось [67], С. Максимов [74], Н. Максимчук [84], А. Мамрак [75], С. Матвєєва [76], М. Панов [81], М. Павлюк [15], Л. Поліщук [83], М. Положин [84], Т. Пушкар [83], Л. Омельченко [84], О. Радзієвська [92], Н. Рябоконт [159], Т. Сніца [177], В. Стукаленко [159], Г. Харламова [166], І. Царьова І. [167], Ф. Циткіна [168], Л. Черноватий [170, 178], А. Шугаєв [176], І. Шумило [177], І. Янчук [179] та інші). Проте наукових розвідок з дослідження перекладу адміністративно-правової термінології в умовах європейської інтеграції – обмаль (Д. Гавура [22], Д. Касяненко [43–46], О. Колюшева [53–55], К. Трихліб [164], В. Рєзнік [158], О. Шаблій [172], В. Шило [175], Б. Шлоер [284] та ін.).

Тема дослідження «Англомовна адміністративно-правова термінологія та особливості її перекладу на українську мову» обрана відповідно до одного із сучасних напрямів лінгвістичних досліджень, спрямованих на визначення особливостей функціонування та перекладу мовленнєвих явищ і мовних одиниць конкретних дискурсів.

Актуальність дослідження випливає з того, що англомовний юридичний адміністративно-правовий дискурс ще малодосліджений в українському перекладознавстві, попри те, що він стає дедалі важливішим в умовах інтенсивної європейської інтеграції та глобалізації, що передбачає процеси імплементації норм права ЄС у національне законодавство, приведення правової системи України відповідно до *acquis* ЄС у різних сферах життя, окремих галузях вітчизняного права, зокрема й адміністративного.

Об'єктом дослідження є англомовна адміністративно-правова термінологія.

Предметом дослідження є англомовні адміністративно-правові терміни у сфері адміністративного, зокрема європейського, права та особливості їхнього відтворення українською мовою.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі структури, семантики, особливостей функціонування та перекладу англомовних термінів зі сфери європейського адміністративного права.

Досягнення поставленої мети полягає у вирішенні таких *завдань*:

1) здійснити огляд спеціальної наукової літератури для уточнення змісту таких понять, як «термін», «юридичний термін», «юридична / правова термінологія», «термінологічна система» тощо, а також аналіз способів творення англомовних термінів та основних засобів їхнього відтворення в українському перекладознавстві;

2) дослідити зміст та ознаки поняття «правовий євролект» як фахової мови ЄС;

3) охарактеризувати особливості організаційно-правового забезпечення перекладу адміністративно-правової термінології на українську мову;

4) визначити види і способи перекладу лексичних одиниць спеціального англомовного дискурсу, що розглядається, особливості їхнього функціонування у сфері європейського адміністративного права;

5) здійснити самостійний аналіз структури, семантики та лексико-граматичних особливостей англомовної адміністративно-правової термінології на конкретному мовному матеріалі.

Методи дослідження. У роботі використано низку сучасних методів лінгвістичного дослідження, а саме:

1) загальні методи наукового аналізу, синтезу, спостереження та опису, індукції та дедукції;

2) метод суцільної вибірки одиниць, що досліджуються;

3) кількісний підрахунок як елемент статистичного аналізу, що дозволяє визначити частоту й особливість функціонування одиниць та явищ, що досліджуються;

4) спеціальні лінгвістичні методи, зокрема структурного, семантичного та компонентного аналізу тощо.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному і всебічному підході до дослідження термінологічних одиниць англomовної адміністративно-правової сфери, а саме – їхньої структури, семантики, особливостей функціонування та перекладу.

Теоретичне значення роботи полягає в отриманих результатах самостійно проведеного дослідження, які дозволяють зробити внесок у вітчизняне перекладознавство в частині вивчення лексикології англійської юридичної мови та практичний курс перекладу англomовних правових актів *acquis* ЄС та Ради Європи на українську мову.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в навчальному процесі під час підготовки філологів-перекладачів та юристів-правників, при подальших наукових дослідженнях з теорії і практики юридичного перекладу, порівняльного правознавства та юридичної лінгвістики, а також при укладанні англійсько-українського словника термінології з європейського права, посібників для студентів філологічного та правничого напрямів тощо.

Матеріалом дослідження є 500 термінологічних одиниць зі сфери європейського адміністративного права, зібраних методом суцільної вибірки з юридичних актів, зокрема:

1) Угоди про асоціацію між Україною, з однією сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної електроенергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [230, 231, 232];

2) Хартії основоположних прав ЄС від 07.12.2000 [233];

3) Рекомендації Ради Європи CM/Res 2007(7) про належну адміністрацію, прийняту КМРЄ 20.06.2007, а також інші акти Ради Європи [236, 237, 239–266].

У процесі роботи було використано матеріали з наукової профільної літератури, словники юридичних та економічних термінів, установчі договори ЄС [227, 228, 234, 235], вторинне / третинне право ЄС [238], рішення Суду справедливості ЄС, а також рекомендації, регламенти, стратегії та меморандуми Ради Європи, рішення Європейського суду з прав людини. Одиницею

дослідження під час аналізу семантичних особливостей перекладу є лексема, лексична одиниця або синтаксична конструкція.

Магістерська робота **складається** зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури, який налічує 311 джерел, а також 7 додатків. Загальний обсяг роботи – 97 сторінок.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї, положення, узагальнення, рекомендації та висновки наукового дослідження оприлюднювалися на майже 20 українських і міжнародних наукових заходах (науково-практичні конференції, «круглі столи», тренінги, наукові семінари, робочі групи тощо) та в публікаціях з теми дослідження, зокрема:

– «Історія вітчизняного та європейського адміністративного права і процесу» (м. Київ, 06.10.2016): тези опубліковані: Радишевська О. Р. Правопис української мови 1928 року та польський юридичний дискурс у праці Ю. Панейка «Наука адміністрації й адміністративне право» : Історія вітчизняного та європейського адміністративного права і процесу : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 06.10.2016 ; м. Львів, 11.11.2016) / за ред. В. Бевзенка. Харків : ФОП Панов А. М., 2017. С. 237–242;

– «День науки юридичного факультету : Актуальні питання державотворення» (м. Київ, 20.05.2016): тези опубліковані: Радишевська О. Р. Польсько-український юридичний дискурс: проблеми перекладу: *День науки юридичного факультету : Актуальні питання державотворення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20.05.2016) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: І. С. Гриценка (голова), І. С. Сахарук (відп. ред.) та ін. т. Т. 3. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2016. С. 300–302;

– «Проблеми адаптації банківського законодавства України до законодавства ЄС» (м. Київ, 03.11.2017): тези опубліковані: Радишевська О. Р. Особливості перекладу права ЄС на українську мову: нові процедурні реалії. *Теорія та практика адаптації банківського законодавства України до вимог ЄС*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 03.11.2017) / за ред.

Р. С. Мельника, відпов. ред. О. А. Музики-Стефанчук. Єреван : Eurasian Social Science Association, 2018. С. 80–83;

– «День науки юридичного факультету : Актуальні питання державотворення» (м. Київ, 18.05.2018): тези опубліковані: Радішевська О. Р. «Public Administration», «New Public Management», «Good Governance» як категорії сучасного адміністративного права України. *День науки юридичного факультету: Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики:* матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18.05.2018); редкол.: І. С. Гриценко, І. С. Сахарук (відп. ред.) та ін. Київ, 2018. У 2-х т. С. 291–293;

– «EU Translated – Towards Better Quality Legal Translation For Better Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement» (м. Київ, 16–17.01.2019): виступ здійснений на матеріалі, що був опублікований: Радішевська О. Р. Глосарій термінів політики, що базується на доказах = Glossary of terms on Evidence based Public Policy / за ред. Л. Гонюкової, О. Кілієвича, М. Ван ден Муйзенберга. Проект ЄС «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» “Association4U”. Київ : 2018. 28 с.;

– «Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення» (м. Харків, 12–13.04.2018): тези опубліковані: Радішевська О. Р. До питання етимології та перекладу терміна «*public administration*» (публічна адміністрація) : *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 12–13.04.2018) / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 24 ; редкол. Ю. П. Битяка. Харків, 2018. С. 49–52;

– «Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи» (м. Львів, 23.11.2018): тези опубліковані: Радішевська О. Р. *Malaadministration* jako nowa kategoria prawa administracyjnego Ukrainy. *Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи:* матеріали учасників II-ої заочної наук.-практ. конф. (м. Львів, 23.11.2018). Львів: ННПП НУ «Львів. Політехніка», 2018. С. 53–58;

– «Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи» (м. Львів, 20.11.2020): тези опубліковані: Радишевська О. Р. Європейські концепції «належного врядування» та «належної адміністрації» як основа сучасного адміністративного права України. *Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 20.11.2020) / ННПП НУ «Львів. Політехніка». Львів : Каменярь, 2020. С. 57–61;

– «Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика» (м. Полтава, 09.12.2022): тези опубліковано: Радишевська О. Р. Особливості юридичного перекладу рішень міжнародних судових установ: виклики для української судової системи. *Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 09.12.2022 / Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Полтава: ШЕП, 2022. С. 134–137;

– «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу» (м. Полтава, 17-18.05.2023): тези опубліковано: Радишевська О. Р. Європеїзація понятійно-категоріального апарату адміністративно-процедурного законодавства України: лінгвістичний аспект. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17–18.05.2023 / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ШЕП, 2023. С. 411–415.

– «Особливості перекладу актів права ЄС» для Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України (м. Київ, 06.09.2017) під час тренінгів для державних службовців у межах Проєкту ЄС «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС»: презентацію опубліковано: Радишевська О.Р. Євроінтеграційний портал: Україна – Європа (EU–UA) : офіційний вебпортал

Офісу Віце-прем'єра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. URL. <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/public-administration-23march.pdf> (дата доступу: 01.12.2023);

– «Liverpool Summer School on the Law of the Council of Europe. The Council of Europe: Resilience in Troubling Times» (м. Ліверпуль, Великобританія, 03-14.07.2023): закінчено курс підвищення кваліфікацій для представників гуманітарних наук; сертифікат отримано. URL. <https://www.coe.int/en/web/open-academic-networks/-/liverpool-summer-school> (дата доступу: 01.12.2023).

Публікації авторки у вітчизняних і зарубіжних фахових виданнях, монографічних виданнях щодо предмета дослідження:

1. Радишевська О. Р. Вплив термінології європейського адміністративного права на оновлення понятійно-термінологічного апарату адміністративного права України (філологічно-правовий аспект). *Civitas et ius*. 2020. № 3. С. 55–67.

2. Радишевська О. Р. Юридичний переклад як інструмент європеїзації адміністративного права України. *Право і державне управління*. 2020. № 1, т. 1. С. 110–119.

3. Радишевська Олеся. Адміністративне право України в умовах європеїзації : монографія. Київ : Талком, 2020. 720 с. (С. 424–477).

4. Радишевська О. Р. Концепція доброї (належної) адміністрації: від *soft law* Ради Європи до адміністративного права України. *Studia Prawnoustrojowe*. 2020. №48. С. 179–194.

5. Адміністрування та Ви. Принципи адміністративного права у відносинах між особами і органами публічної влади / наук. редагування перекладу О. Радишевської ; Рада Європи. Київ – Страсбург, 2020. 90 с.

6. Радишевська О. Р. Особливості підготовки перекладачів в умовах набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі: погляд юриста-практика. *Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика*: монографія / Полт. ін-т економіки і права ЗВО "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"; ред. колег. Н. Рябокінь (голова), Л. Данилюк, Н. Мякушко та ін. Полтава: ПЕП, 2023. С. 84–122.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У кожен історичну епоху в національній мові формуються оптимальні способи тлумачення ключових понять лінгвістики, зокрема поняття «термін». Здебільшого мовознавці концентрують увагу на дослідженні фахової мови в частині стилістичних особливостей сучасної української мови або ж досліджують термін, терміносистему і юридичну термінологію (С. Альбота [2], Н. Андрейчук [181], Н. Артикуца [6, 7], О. Бабелюк [181], І. Байбакова [11], Л. Бордюк [17], М. Вакуленко [18], М. Вербенец [20], А. Д'яков [31], Я. Житін [34], О. Зарума-Панських [36, 37], В. Карабан [40–42], Т. Кияк [31, 48], І. Корунець [59], І. Кочан [60], З. Куделько [31], Ф. Циткіна [168] та інші).

Особливостями англійської юридичної термінології в цілому, а також у сфері європейського та адміністративного права зокрема, цікавилися вітчизняні вчені: Ю. Бугайко [39], Д. Гавура [22], М. Гінзбург [23, 24, 25], О. Гнатюк [27], Г. Грегуль [29], М. Гультай [162], І. Гумовська [30], Е. Дерді [32], О. Зеленська [38], Б. Калиновський [39], Д. Касяненко [43, 44, 45, 46], Н. Коваль [50], О. Колюшева [53, 54, 55], В. Лазарєв [65], М. Любченко [71], А. Ляшук [72], О. Минзак [77], В. Рєзнік [158], С. Снігур [161], К. Сьох [162], С. Толса [163], К. Трихліб [164], О. Тур [165], О. Чередниченко [169], О. Шаблій [171, 172, 173], Т. Чаюк [174], В. Шило [175], Б. Шлоер [284], Н. Яцишин [180] та ін.

Фахова англійська термінологія була об'єктом дослідження й іноземних філологів (Дж. Бьорн (*J. Byrne*) [185], К. Вернер (*K. Werner*) [223], К. Гібова (*K. Gibová*) [198], М. Дерден (*M. Derlen*) [190], К. Коскінен (*K. Koskinen*) [203], Д. Кристал (*D. Crystal*) [188], Р. Крич (*R. Creech*) [187], А. Кхер (*A. Kjær*) [202], К. МакОліфф (*K. McAuliffe*) [207], І. Нагі (*I. Nagy*) [208], Б. Поззо (*B. Pozzo*) [210], Т. Салмі-Толонен (*T. Salmi-Tolonen*) [213], В. Сосоні (*V. Sosoni*), Дж. Р. Тейлор (*J. R. Taylor*) [218], А. Требіц (*A. Trebits*) [220], А. Фелічі (*A. Felici*) [196], А. Цавоскі (*A. Cavoski*) [186], С. Шарчевич (*S. Šarčević*) [214] та ін.).

Розглянемо деякі з цих підходів, що функціонують у сучасній лінгвістиці.

1.1. Термін як лексична одиниця: поняття «термін», «юридичний термін», «юридична термінологія», «термінологічна система», «адміністративно-правова термінологія»

Як свідчить аналіз спеціальної літератури, сьогодні існує чимало визначень поняття «термін». Наприклад, Ф. Циткіна під поняттям «термін» розуміє спеціальне слово або словосполучення, яке використовують для точного вираження понять з якої-небудь галузі знання – науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва, юриспруденції тощо [168, С. 25].

До ознак терміна, що відмежовує його від загальноживаної лексики, Дж. Тейлор (*Taylor J. R.*) відносить:

1. Специфічність – чітке відокремлення сфери застосування лексичної одиниці.

2. Однозначність – термінами можуть бути тільки фіксовані поняття, які є обмеженими та однозначними в конкретних терміносистемах.

3. Стислість та точність – порушення цих правил може спричинити серед фахівців непорозуміння під час визначення змісту терміна.

4. Системність – за межами своєї терміносистеми вони можуть набувати зовсім протилежного значення.

5. Дефінітивність – чітко окреслює та обмежує їхнє значення, має підґрунтям як лексикографічні джерела, так і навчальну або наукову літературу.

6. Відсутність синонімів та омонімів у межах своєї терміносистеми.

7. Стилїстична нейтральність – терміни не можуть мати емоційного та стилїстичного навантаження, що додає смисл поняттю [218, С. 69].

Для з'ясування різниці між терміном і загальноживаним словом важливо визначити функції терміна. Аналізуючи це питання, С. Толста пропонує за вихідну взяти систему функцій загальноживаного слова, оскільки будь-який термін базується на певній лексичній одиниці [163, С. 17]. Лінгвісти виділяють чотири основні функції слова: номінативну (слово називає, дає найменування), синіфікативну (слово узагальнює), комунікативну (слово повідомляє) та прагматичну (слово передає почуття мовця) [71, С. 31].

На думку М. Вакуленка, розвиток термінології як науки дає змогу сформулювати низку важливих теоретичних положень, зокрема вчення про вдалий термін тощо [2]. Доцільність терміна визначається не особистою прихильністю автора, а поєднанням об'єктивних критеріїв: по-перше, науковою обґрунтованістю – під час застосування аналітичного методу, а також вживаністю – статистичного. Об'єктивізація та автоматизація процесу вибору вдалого терміна особливо важлива з огляду на необхідність створення національної терміносистеми, яка б органічно об'єднувала галузеві терміносистеми [2, С. 5].

Сучасне термінознавство, що досліджує природу й особливості терміна, визначає такі сутнісні його ознаки: пряма співвіднесеність із позначуваним поняттям спеціальної сфери; відносна незалежність від контексту; наявність дефініції; прагнення до однозначності; системність (певне місце в терміносистемі, ієрархічні відносини між термінами на основі логіко-поняттєвих зв'язків); функційна усталеність; конвенційність; відповідність термінологічним стандартам; раціональна стислість; кодифікованість; умотивованість; словотворча (дериваційна) спроможність (здатність); граматична правильність; стилістична нейтральність, відсутність експресивності, коректність. Як вважає Н. Артикуца, такі вимоги необхідно враховувати для формування уявлення про нормативні та ненормативні терміновживання в юридичному мовленні [6, С. 40].

Особливим проявом функціонування мови є терміносистеми, які через закритість термінологічного поля і його співвіднесеність з певною сферою людської діяльності складаються з відносно легко встановлюваної кількості номінативних одиниць [71, С. 11]. Поняття, що знаходять вираз у термінах, ґрунтуються на реальності, відображають рівень розвитку культурних потреб суспільства та є формами прояву діяльності людей.

«Правильно і чітко визначте значення слів – і цим ви позбавите людство від половини його помилок і непорозумінь» [191 С. 156]. Із цим висловом французького філософа Р. Дакарта (*R. Descartes*) важко не погодитися, тому що єдиним засобом фіксації права є мова, а чіткість формулювань основних

правових категорій – невід’ємна умова ефективної реалізації людьми їхніх прав, свобод і законних інтересів, дотримання принципів верховенства права, законності, юридичної визначеності [149, С. 85; 156, С. 111].

Право як специфічна сфера людського буття характеризується існуванням системи, що охоплює взаємопов’язані та взаємозалежні мовні елементи. Терміносистема – це структурно-організована конструкція, яка має «основні» одиниці – терміни, що фіксують основні поняття та категорії права, і «додаткові» – поняття із суміжних галузей науки [149, С. 94].

Таким чином, обсяг спеціальної термінологічної лексики не перевищує загальноживану, а кількість носіїв такої лексики поступається числу носіїв відповідної мови. У зв’язку з цим інтенсивність напрацювання вдалого новоствореного терміна, за твердженням М. Вакуленка, на кілька порядків менша, ніж звичайного слова. Проте наявність формалізованих критеріїв вдалого терміна дає можливість компенсувати цей недолік [2, С. 6].

Формування нового терміна – це виникнення і мовне оформлення поняття. Різноманітність оформлення такого терміна пов’язують з низкою факторів не лише суб’єктивного, а й об’єктивного характеру. Дослідники застосовують різні методи (групи методів) наукового пізнання, приналежність їх до тієї чи іншої суспільної науки, розглядають контекст, у якому аналізується поняття, актуальність об’єкта та предмета їхнього дослідження в історичному ракурсі тощо. До об’єктивних факторів можемо віднести: динамічність змісту терміна, що постійно змінюється під впливом соціально-економічних, політичних, історичних, правових факторів; відсутність формальної дефініції в національному законодавстві та в судовій практиці, стан розвитку українського і глобального адміністративного права та юриспруденції в цілому тощо.

Під поняттям «термін» у юриспруденції ми розуміємо слово чи словосполучення, яке є точним офіційним позначенням правового поняття, що застосовується в процесі пізнання та засвоєння явищ дійсності з точки зору права [158, С. 44]. Такі ж характеристики притаманні для адміністративно-правових термінів, які є спільними не тільки для всіх сфер публічного адміністрування, але

й часто використовуються в конституційному, цивільному, кримінальному, трудовому праві, а також в інших галузевих науках – державному управлінні, політології, економіці, інформатиці, медицині тощо [149, С. 94]. Це зумовлює виникнення спеціальної терміносистеми, що лежить в основі лексики текстів адміністративно-правових актів.

Проблема застосування запозиченої з інших мов термінології існує не лише в юриспруденції: з нею мають справу фахівці будь-якої сфери, коли доводиться вводити в обіг поняття, яке внаслідок своєї новизни ще не має позначення в державній мові. Тут існує подвійна небезпека. З одного боку, можна нагромадити «псевдонаціональні», але винятково українські мовні конструкції і безпідставно чекати, коли суспільство відмовиться їх сприймати. З іншого ж боку, значного масштабу набуває практика прямого запозичення іншомовної термінології, що часто порушує правила національної юридичної техніки під час ухвалення законодавчих актів [51, С.103].

Проте ці явища не лише релевантні праву. Питання оновлення понятійно-категоріального апарату ставлять представники інших наук, зокрема державного управління. Так, О. Онуфрієнко вказує, що українська терміносистема продовжує активно рецептувати елементи терміносистеми світової науки, що потребує її нормативізації, кодифікації та стандартизації на національному рівні, оскільки предметом запозичення є терміни різних мов, спродуковані в межах неоднакових адміністративних та правових культур [79, С. 17].

Нині системне термінотворення переживає невідворотні трансформації, що можна виокремити в окремий напрям сучасного суспільствознавства. Отож запровадження неологізмів і запозичених термінів здійснює концептуальний вплив на розвиток термінологічного апарату, у тому числі й правового. На нашу думку, треба об'єднати зусилля вітчизняних учених, що «підключаються» про методологічний інструментарій усього спектру гуманітарних наук, долучивши їх до аналізу юридичної термінології.

Варто підкреслити, що юридичний термін – це слово або словосполучення на позначення власне правового поняття, яке відображає специфіку правових

явищ (адвокат, позивач, відповідач, суддя, президент, уряд, судочинство, приватні особи, підприємство, юстиція) і має дефініцію в правовій доктрині (законодавчих актах, юридичних словниках, навчальних програмах, науково-практичних публікаціях) [6, С. 39]. До юридичної термінології належать суто юридичні терміни, а також терміни з інших сфер життєдіяльності людини (економіки, техніки, соціології, психології, менеджменту, медицини тощо), які, залежно від контексту, вимагають обов'язкової конкретизації.

На переконання М. Любченко, дослідження юридичної термінології своїм вихідним пунктом повинно мати визначення загальної характеристики юридичного терміна, яка, у свою чергу, має базуватися на встановленні основних ознак терміна як визначального елемента будь-якої термінології [71, С. 25].

На думку В. Коптілова, правильне розуміння і відтворення в перекладі термінів, наявних у тексті оригіналу, є першою заповіддю перекладача. Будь-яке викривлення термінології, зокрема юридичної, призводить до спотворення висловлених у ньому ідей. Отож при перекладі таких термінів найбільше важить точність і послідовність їхнього уживання [57, С. 248]. Водночас офіційно-ділові тексти (зокрема й юридичних актів) характеризуються багатократною повторюваністю термінів, пов'язаних з темою певного тексту, чіткою композицією, однозначністю елементів лексики та фразеології, відсутністю емоційно забарвлених висловлювань, уживанням інфінітивних конструкцій та наказовою семантикою [57, С. 259].

Юридична терміносистема відбиває комунікативні потреби суспільства, вербалізовано репрезентує комплекс правових понять. Активні процеси юридичного термінотворення виявлено в тенденціях лексико-семантичного збагачення термінологічного лексикону, що є наслідком неосемантизації, неологізації, оптимізації запозичень та інтернаціоналізації [20, С. 2].

Необхідно підтримати тезу П. Балтаджи про те, що помилково ототожнювати юридичний термін та правове поняття: останнє – це категорія, яка визначає змістовну сторону права, а термін належить до форми права [12, С. 3]. Посередником між поняттям і терміном визнано дефініцію у правозастосовних

актах за умови дотримання таких правил: термін позначає об'єкти, відносини чи явища, що не відбито в законодавстві; поняття виникло через переосмислення слів загального вжитку або при використанні спеціальних чи іншомовних слів; у понятті використовують слова, які можуть зумовити множинність змістових асоціацій; поняття по-різному трактується юридичною наукою та правозастосовною практикою [12, С. 3].

Юридична термінологія є системою юридичних термінів [71, С. 57]. Властивість терміна, що відображає нерозривний зв'язок терміна з поняттям, називається системністю, що проявляється у двох площинах – внутрішній і зовнішній. Внутрішня системність – це коли терміни, що співвідносяться з певними поняттями об'єктивного світу, складають певну систему. Зовнішня системність полягає в тому, що кожний термін співвідноситься з іншими термінами конкретного термінологічного поля, має конкретне місце серед інших термінів. Терміни взаємообумовлені та взаємопов'язані, утворюють родо-видові зв'язки між собою [71, С. 57].

Національна терміносистема перебуває у зв'язку з національною правовою системою, вони пов'язані з поняттям «субмова», яка відтворює динамічні процеси творення системи права європейського простору. Логічним є твердження М. Вербенец про те, що саме така субмова права абсорбувала термінопоняття правової традиції (дефініції, лексичні відповідники) безпосередньо або за допомогою мов-посередників [20, С. 4]. Мова права і юридична термінологія розвиваються синхронно із суспільством, у якому вони функціонують, що й забезпечує постійний інтерес лінгвістів до них [20, С. 4].

Варто погодитися з висновками Е. Дерді: ознакою англomовної юридичної термінології є дуалістична мовна основа, а намагання наблизитися до семантичної точності пояснюється збереженням спеціальних термінів з французької мови і латини [32, С. 4]. Системний характер юридичної термінології визначається наявністю гіперо-гіпонімічних та антонімічних відношень термінів права, які є універсальним засобом тематичної ієрархічної та різнополюсної організації досліджуваної термінології. Системність такої

термінології полягає в наявності полісемантичних, омонімічних і синонімічних термінів, які, хоч і перешкоджають однозначному розумінню правового поняття, але є джерелом поповнення юридичної лексики за законом економії мовних засобів [32, С. 4].

Як відомо, правові категорії знаходять вираження в термінах і кожна категорія має визначатися однозначним терміном. Тому в правозастосовній діяльності суб'єктів правовідносин виникають чималі проблеми, якщо певного терміна взагалі не існує або його тлумачення є багатозначним. Така ситуація склалася і з термінами у сфері адміністративного права: англ. *public administration* – укр. *публічна адміністрація*, англ. *good administration* – укр. *належна адміністрація*, англ. *governance* – укр. *врядування*. У сучасній українській мові, актах законодавства та судовій практиці вони не знайшли свого закріплення і вважаються словосполученнями іншомовного походження.

Поняття «адміністративно-правова термінологія» О. Колюшева тлумачить як «сукупність адміністративно-правових термінів (слів і словосполучень), що позначають поняття в галузі адміністративного права, мають адміністративно-правову направленість, суміжну спрямованість понять та змістовність діяльності органів публічної адміністрації, а також призначені забезпечувати специфічні потреби в цій галузі» [54, С.46; 155, С. 58]. Слід зазначити, що вони, як правило, уживаються тільки в одному, специфічному для певної галузі права значенні, і саме в такому, яке не викликає подвійного тлумачення [149, С. 107].

Як зазначає дослідниця, під час аналізу такого роду термінології необхідно враховувати особливості цієї сфери, а також відмінності правових систем країн континентальної та англосаксонської правових сімей [55, С. 11]. Адже в країнах континентальної правової сім'ї панівне значення має нормативно-правовий акт, існує велика кількість запозичених термінів з римського права, а також поширена кодифікація нормативно-правових актів. Натомість у країнах англосаксонської правової сім'ї основним джерелом права є правовий прецедент, відсутність кодифікації права, наявна велика кількість синонімічних виразів, що

можуть бути перекладені або зрозумілі некоректно, якщо не враховувати історичного контексту їхнього вживання [55, С. 11; 149, С. 112].

Так, В. Шило, досліджуючи історію розвитку англійської мови, культурних і політичних відносин між мовними спільнотами, констатує періодизацію надходження французьких запозичень у склад англійської мови, що спричиняє не лише розширення кількісного складу англійської адміністративно-правової терміносистеми, але й якісні семантичні зміни в правничій термінології [175, С. 126]. Багато французьких слів «проникло» в англійську лексику в другій пол. XIII та в XIV ст. [175, С. 124].

Таким чином, для юридичної термінології, як і будь-якої історично сформованої термінологічної системи, характерні як загальнолюдські, так і національно-специфічні мовні закономірності [7, С. 467]. Аналізуючи українську та англійську адміністративно-правову термінологію, можемо стверджувати, що текстам українською мовою, на відміну від англійської, притаманна більша конкретність, чіткість, визначеність, тому перед лінгвістом постає проблема балансування вмінь надання відповідної форми і змісту [149, С. 108]. У зв'язку з цим важливо розробити єдині термінологічні стандарти, оскільки розширення англійської адміністративно-правової термінології відкриває шлях для більш тісної співпраці з державами-членами ЄС як на міжнародному рівні, так і на рівні ділового спілкування в професійних колах філологів та юристів [149, С. 108].

1.2. Способи творення юридичних термінів та їхні структурні особливості

Як свідчить проведений аналіз спеціальної літератури, терміни за своєю структурою не є однорідними. Структурно-семантична організація термінологічних одиниць у галузевих термінологіях, зокрема юридичній, була об'єктом дослідження низки вітчизняних учених з теорії перекладознавства, зокрема Е. Дерді [32], В. Згурської [37], С. Єнікєєва, В. Карабана [40–42], І. Корунця [59], А. Ляшук [72], М. Полюжин [84], Ф. Циткіної [168] та інших.

Так, В. Згурська констатує, що за структурною характеристикою лівова частка юридичних термінів (97%) – похідні: з них 80% – терміни-словосполучення, 20% – прості, побудовані за допомогою різних способів словотворення (суфіксація, префіксація тощо) [37, С. 537].

Англомовні юридичні терміни утворюються шляхом афіксації (префіксації та суфіксації) і конверсії, що є морфологічними способами творення терміноодиниць [174, С. 180]. На відміну від афіксації, конверсія та аббревіація не є продуктивними способами творення юридичних термінів в англійській мові. Водночас досить поширеними слід вважати, по-перше, словоскладання, що є морфолого-синтаксичним способом творення складних англомовних юридичних термінів, а по-друге, синтаксичний спосіб, за допомогою якого утворюються словосполучення аналізованого обсягу англомовної термінології; семантичний спосіб актуалізований процесами термінологізації та ретермінологізації, механізмами метафоризації та метонімізації одиниць загальноповживаної мови й інших сфер [174, С. 180].

За будовою терміни (у тому числі й юридичні) поділяють на прості, складні, терміни-словосполучення (з різною кількістю компонентів), терміни-аббревіатури. Розглянемо їх детальніше.

Так, ураховуючи той факт, що прості терміни неоднорідні за кількістю словоутворювальних елементів, у профільній літературі запропоновано згрупувати їх у такі блоки:

- 1) термін з однією основою (однокомпонентний);

- 2) термін з однією основою і одним (декількома) афіксами;
- 3) термін з декількома основами;
- 4) термін з декількома основами та афіксами [37, С. 537].

Н. Клименко підкреслює, що «морфологічний, або зовнішній словотвір, становлять: 1) афіксація; 2) основоскладання, чи композиція; 3) словоскладання, чи екстапозиція; 4) скорочення чи аббревіація; семантичний, або внутрішній, словотвір полягає в семантичних змінах лексем» [48, С. 3].

Група лінгвістів, серед яких М. Полюжин [84, С. 23], висловлює думку про те, що в термінознавстві існують різні підходи до способів термінотворення:

- морфологічний, унаслідок якого терміни утворюються шляхом афіксації чи конверсії;
- морфологічно-синтаксичний, за допомогою якого утворюються складні терміни та аббревіатури;
- синтаксичний, що є способом творення термінів-словосполучень;
- семантичний, сутність якого полягає в переосмисленні слів загального вжитку або термінів інших галузей [174, С. 178].

Перед тим як перейти до характеристики афіксальних способів творення юридичних термінів, варто зазначити, що значна частина термінології – це саме прості лексичні одиниці (англ. *court* – укр. *суд*, англ. *bill* – укр. *біль, закон*, англ. *law* – укр. – *закон, право, законодавство*, англ. *judge* – укр. *суддя, судити*, англ. *right* – укр. *право* тощо), які мають лише корінь як словотвірний компонент.

Проте найбільш інтенсивне поповнення термінологічного складу слова відбувається за рахунок процесів афіксації, конверсії, утворення словосполучень шляхом додавання визначень до вихідного терміна, запозичення, скорочення, комбінації декількох способів тощо.

Чільне місце займають терміни (деривати), що будуються за допомогою суфіксальних і префіксальних морфем.

Афіксація відбувається шляхом додавання словотворчих префіксів і суфіксів до кореня чи основи вихідного терміна. Так, термінотворення цієї категорії понять англійської мови часто проходить шляхом додавання

компонентів за певними моделями, наприклад *префікси*: модель *pR* (*prefix+root*): *de-*; *im-*; *un-*; *mal-*; *anti-*; *ir-*; *self-*; *over-*; *multi-*; *inter-*; *mono-*; *dis-*; *un-*; *trans-*; *co-*; *non-*; *super-* тощо.

Велика кількість англomовних юридичних термінів утворюється шляхом суфіксації, наприклад *модель Rs* (*root+suffix*): *-able-*; *-acy*; *-ess*; *-ious*; *-ance*; *-ment* тощо.

Афіксація як спосіб термінотворення передбачає також й одночасне приєднання префіксів та суфіксів (префікси + суфікси) за моделлю *pRs* (*prefix+root+suffix*): *de- -ion*; *de- -ment*; *dis- -ion*; *un- -able*; *under- -ing*, тощо.

Отже, афіксальний спосіб творення юридичних термінів – вагомий чинник виникнення великої кількості термінів у галузі права, спільною ознакою яких є те, що вони запозичені із загального арсеналу словотвірних засобів англійської мови. Неможливість передати семантичне значення понять і категорій в галузі права за допомогою термінів з одною основою спричиняє появу складних термінів (з декількома основами або з додаванням афіксів). Для вказівки на приналежність до окремої галузі права застосовують опорні слова, основне з яких виражає поняття певної галузі знань, а залежне – ознаку такого поняття.

До морфологічних або морфологічно-синтаксичних способів творення мовних одиниць у теорії перекладознавства зараховують також *конверсію*, що не є продуктивним способом творення одиниць англomовної юридичної термінології [174, С. 178]. Лише окремі з цих одиниць утворені шляхом конверсії, наприклад: англ. *a judge* (noun) – англ. *to judge* (verb), англ. *a sentence* (noun) – англ. *to sentence* (verb), англ. *a trial* (noun) – англ. *trial* (adj).

За допомогою конверсії формується новий термін, який уже належить до іншої частини мови. У багатьох випадках нові терміни утворюються від наявних у мові слів без зміни їхнього написання і вимови. Найбільш поширеним видом конверсії є утворення дієслів від іменників та іменників від дієслів [59, С. 45].

Левову частку англomовних юридичних термінів складають одиниці, утворені синтаксичним шляхом, за допомогою якого утворюються терміні-словосполученнями і багатокomпонентні термінами.

Так, під час аналізу юридичних текстів можна прослідкувати певну закономірність у додаванні різних частин мови в словосполучення з багатьма компонентами (*noun, verb, adjective, proposition, adverb*). Зокрема:

– **іменники (noun):** а) **загальні:** англ. *administration* – укр. *адміністрація*, англ. *authority* – укр. *орган*, англ. *interest* – укр. *інтерес*, англ. *decision* – укр. *рішення*, англ. *governance* – укр. *врядування*, англ. *act* – укр. *дія*, *діяльність*, англ. *management* – укр. *управління*, *менеджмент*, англ. *decentralization* – укр. *децентралізація*, англ. *body* – укр. *орган*, англ. *person* – укр. *особа*, англ. *order* – укр. *порядок*, англ. *sanction* – укр. *санкція*, англ. *sphere* – укр. *сфера*, *простір*, англ. *matter* – укр. *справа*, англ. *responsibility* – укр. *відповідальність*, англ. *service* – укр. *служба*, англ. *officer* – укр. *працівник офісу*, *службовець*, англ. *agency* – укр. *агенство*, англ. *proceeding* – укр. *провадження*, англ. *court* – укр. *суд*, англ. *case*, англ. *law* – укр. *право*, *закон*, *законодавство*, англ. *discipline* – укр. *дисципліна*, англ. *eurointegration* – укр. *євроінтеграція*, англ. *process* – укр. *процес*, англ. *procedure* – укр. *процедура*, англ. *treaty* – укр. *договір*, англ. *standard* – укр. *стандарт*, англ. *principle* – укр. *принцип*, англ. *policy* – укр. *політика*, англ. *politics* – укр. *політика*, англ. *police* – укр. *поліція*, англ. *legislation* – укр. *законодавство*, англ. *agreement* – укр. *договір*, *угода*, англ. *acquis* – укр. *acquis*;

б) **власні:** англ. *European Union* – укр. *Європейський Союз*, англ. *Council of Europe* – укр. *Рада Європи*, англ. *Ombudsman* – укр. *Омбутсмен*, англ. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* – укр. *Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод*, англ. *Charter of Fundamental Rights of the European Union* – укр. *Хартія основоположних прав ЄС*, англ. *Association Agreement* – укр. *Угода про асоціацію*, англ. *The European Code of Good Administrative Behavior* – укр. *Європейський кодекс належної адміністративної поведінки*, англ. *Administrative Tribunal of the Council of Europe* – укр. *Адміністративний трибунал Ради Європи*, англ. *Code of Administrative Procedure* – укр. *Кодекс адміністративної процедури*, англ. *European Court of Human Rights* –

укр. *Європейський суд з прав людини*, англ. *European Court of Justice* – укр. *Європейський суд справедливості ЄС* тощо;

дієслова (verb): а) **смилові:** англ. *to administrate* – укр. *адмініструвати*, англ. *to apply* – укр. *застосовувати*, англ. *to achieve* – укр. *досягати*, англ. *to act* – укр. *діяти*, англ. *to control* – укр. *контролювати*, англ. *to serve* – укр. *служити*, *надавати послуги*, англ. *to rule* – укр. *контролювати*, *реалізовувати владні повноваження*, англ. *to regulate* – укр. *регулювати*, англ. *to function*, англ. *to operate* – укр. *здійснювати*, англ. *to discriminate* – укр. *дискримінувати*, англ. *to ensure* – укр. *забезпечити*, англ. *to affect* – укр. *впливати*, англ. *to share* – укр. *поширювати*, англ. *to negotiate* – укр. *обговорювати*, англ. *to provide* – укр. *надавати*, англ. *to enter* – укр. *ввійти*, *включити*;

б) **службові** дієслова-зв'язки, що служать для творення складних дієслівних форм (фразові дієслова): англ. *to take*, англ. *to keep*, англ. *to grow*, англ. *to become*, англ. *to get*, англ. *to look*, англ. *to deal with*, англ. *to set up (out)*, англ. *to run out*, англ. *to come from*, англ. *to allow for*, англ. *to bring about*, англ. *to enter into*, англ. *to carry out*, англ. *to abstain from*;

в) **допоміжні** дієслова, що слугують для творення часу або для побудови складеного присудка: англ. *to shall*, англ. *to will*, *to be*, *to have*, *to do*;

г) **модальні** дієслова: англ. *to can*, англ. *to may*, англ. *to must*, англ. *to need*;

– **прикметники (adjective):** англ. *public* – укр. *публічний*, *суспільний*, *державний*, *громадський*, англ. *private* – укр. *приватний*, англ. *administrative* – укр. *адміністративний*, англ. *state* – укр. *державний*, англ. *social* – укр. *соціальний*, англ. *general* – укр. *загальний*, англ. *effective* – укр. *ефективний*, англ. *fundamental* – укр. *основоположний*, англ. *national* – укр. *національний*, англ. *common* – укр. *загальний*, англ. *collective* – укр. *колективний*, англ. *European* – укр. *європейський*, англ. *binding* – укр. *той, що зобов'язує*, англ. *international* – укр. *міжнародний*, англ. *legal* – укр. *законний*, англ. *shared* – укр. *поширений*, англ. *joint* – укр. *спільний*, англ. *reasonable* – укр. *той, що має свою причину*, англ. *internal* – укр. *внутрішній*, англ. *external* – укр. *зовнішній*, англ. *human* – укр. *людський*, англ. *proper* – укр. *відповідний*, англ. *urgent* –

укр. *невідкладний*, англ. *personal* – укр. *особистий*, англ. *territorial*–
укр. *територіальний*, англ. *formal* – укр. *формальний*, *офіційний*, англ. *official* –
укр. *офіційний*, англ. *sustainable* – укр. *стабільний*;

– **прийменники (preposition)**: а) місця: *around, over, behind, across*;
б) руху: *out of, under, from*; в) часу: *after, during, until, on*; г) виконавця дії/предмета: *by, on, with* тощо;

– **прислівники (adverb)**: а) часу: *now, than, before, later, recently*;

б) місця: *where, below, here, there, somewhere*;

в) ступеня: *enough, almost, much, very*;

г) способу дії: *slowly, straight, fast, well*;

д) частоти: *often, again, almost, always, ever*;

е) впевненості: *clearly, surely, definitely, probably* тощо.

У теорії термінологічні словосполучення мають власні структурні особливості, тому їх можна класифікувати за лексичним складом:

а) термінологічні словосполучення, які складаються лише з іменників;

б) термінологічні словосполучення, які складаються з прикметників та іменників;

в) термінологічні словосполучення, які складаються з дієприкметників, дієприслівників (Participle I, II) та іменників;

г) термінологічні словосполучення, які складаються з прийменникових словосполучень [59].

Словоскладання та аббревіацію також зараховують до морфологічно-синтаксичних способів творення мовних одиниць. Вони є досить продуктивними у творенні термінологічних одиниць англійської мови. Проте в англійських юридичних текстах використовують не тільки аббревіатури, а й скорочення, а також латинські аббревіатури латин. *ad fin.* (*ad finitum*), латин. *ad int* (*ad interim*), латин. *vs / v* – *versus*, лат. *et al.* – *et alii*.

Таким чином, *терміни-словосполучення* виражають цілісні поняття з різним ступенем змістової складності, проте мають більш сталий характер порівняно із загальними термінами англійської мови за лексико-семантичною

організацією. Важливо, що місце одного з компонентів лексичних словосполучень заповнюється конкретним словом, що утворює певну семантичну групу. Основна ознака – відтворюваність у фаховому колі для вираження спеціального (профільного) поняття.

Творення англomовних юридичних термінів відбувається також і *семантичним* шляхом. Семантична деривація є складним процесом творення нових значень слів, який спричиняє перебудову їхньої семантичної структури [174, С. 178]. Механізмами актуалізації семантичної деривації при термінотворенні є термінологізація і детермінологізація [174, С. 178]. Метафоризація – повноцінний механізм термінотворення в правотворчій діяльності. Однокомпонентні та двокомпонентні метафоричні терміни є найбільш поширеними в аналізованій термінології. Прикладами однокомпонентних метафоричних юридичних термінів англійської мови є такі: англ. *refresher*, англ. *to squeeze*, англ. *attackable*, англ. *reversion*, англ. *charge*. Зустрічаємо в англomовній юридичній термінології також і трикомпонентні метафори, наприклад: англ. *fruits of the poisonous tree* – укр. *фрукти отруєного дерева*, англ. *to drive a coach-and-four*, англ. *trade dress infringement* [174, С. 178].

Основними типами метафор в англomовній юридичній термінології зі сфери залучення назв об'єктів / явищ для творення її одиниць є антропоморфні, соціоморфні, артефактні та природоморфні метафори [174, С. 178].

До семантичних процесів творення терміноодиниць зараховують і *ретермінологізацію*, що полягає в перенесенні терміна з однієї професійної сфери в іншу з повним чи частковим перетворенням його змісту [174, С. 179]. Ретермінологізація загалом не є типовим процесом творення одиниць англomовної юридичної термінології, проте натрапляємо і на деякі винятки, зокрема англ. *e-filing* – укр. *електронне подання*, англ. *gabel* – укр. *габель*, англ. *P-bond* – укр. *Пі-зв'язок* тощо.

До способів творення юридичних термінів зараховують також *детермінологізацію*, унаслідок якої терміни втрачають спеціальне значення і переходять до загальноновживаної лексики, що зумовлено процесом взаємодії

одиниць професійної та загальноживаної мови. Наприклад, такі юридичні терміни, як англ. *justice* – укр. *справедливість*, англ. *fine* – укр. *штраф*, англ. *malfeasance* – укр. *посадовий злочин*, досить часто використовуються в різних типах англomовного дискурсу, проте не сприймаються носіями мови як терміни. Термінологічність їхнього значення визначає саме фаховий юридичний контекст [174, С. 180].

Отже, серед аналізованих способів словотворення найпродуктивнішим є словоскладання, адже за його допомогою побудовано майже 40% усіх лексичних неологізмів [8, С. 14]. Складні слова, як і будь-які інші мовні явища, можуть бути класифіковані за різними принципами: структурою, походженням (етимологією), частинами мови тощо.

1.3. Правовий євролект (*Eurolect*) як фахова мова *acquis* Європейського Союзу, її особливості

У зв'язку з тим, що магістерське дослідження ми здійснюємо на матеріалі актів європейського адміністративного права, зокрема права ЄС, то необхідно коротко зупинитися на генезі та особливостях поняття «правовий євролект», яке є ключовим у діяльності лінгвістів держав-членів ЄС.

Як зазначають Н. Ануфрієва та Н. Дуброва, нині відбувається європеїзація не лише правових систем та окремих галузей права [157], але й юридичних мов та юридичних понять, що є феноменом сучасного європейського права [5, С. 21].

На переконання Д. Касяненко, правовий євролект – це нова інтернаціональна мовна сутність, що охопила Західну Європу в 90-х роках і сприяла запровадженню нового напрямку лінгвістичних досліджень – євролінгвістики [44, С. 98]. Саме мовні та позамовні чинники функціонування ЄС сприяли формуванню цього феномена. Водночас горизонтальне структурування (належність фахової мови до певної галузі) та вертикальне розшарування (розподіл фахових мов на пласти за рівнем їхньої змістовної спеціалізації) дозволяють виокремити в мові права підмову європейського права і позначити її правовим євролектом [46, С. 88].

Під час здійснення юридичного перекладу перекладач має справу з певним жанром мови спеціальної сфери людського буття, який функціонує в конкретній галузі права з особливим соціальним призначенням, вирізняється специфічними композиційними, стилістичними та лексико-семантичними ознаками і є різновидом фахової мови [149, С. 87; 156, С. 111]. Так, під фаховою мовою німецький мовознавець Л. Хоффманн (*L. Hoffmann*) розуміє сукупність усіх мовних засобів, які використовують у фахово-обмеженій сфері комунікації для досягнення порозуміння між спеціалістами [157, С. 425].

Лінгвісти наголошують на тому, що необхідно пам'ятати про певну «відкритість» фахової мови, яку забезпечує розроблена терміносистема, що

відповідає можливим модусам комунікації стосовно цієї сфери знань і дає непрофесіоналам доступ для участі у фаховому спілкуванні [71, С. 37].

Офіційними мовами міжнародних (зокрема регіональних) організацій, Ради Безпеки ООН, НАТО і Ради Європи є англійська та французька, а в ЄС – 24 мови держав-членів [149, С. 87; 156, С. 112].

Поряд з офіційними мовами в установах і органах ЄС функціонують також мови зі статусом «робочої»: англійська, французька та німецька [194]. Для реалізації політики багатомовності ЄС залучено понад 4000 перекладачів. Ситуація полілінгвістичності ускладнюється ще тим, що в ЄС розвивається явище правового євролекту (англ. *Eurospeak, Eurojargon, Eurolanguage, Eurolect, EUese, Euro-Legalese, Unionlegalese, Eurofog, Euro-English*) – підтипу юридичного перекладу, фахової мови документації ЄС, основною характеристикою якого є дотримання принципу «KISS» (англ. *Keep it short and simple* – укр. *Роби коротко і просто*) [216, С. 216].

Отож правовий євролект – це різновид фахової мови ЄС, що має свої структурні, семантичні та лексико-граматичні особливості. У літературі виділяють декілька суміжних понять. Так, євролект – це мова, що використовується для укладання текстів актів ЄС і не охоплює сфери усного спілкування, а застосовується з метою забезпечення реалізації політик у різних сферах діяльності ЄС. Єврожаргон – це різновид фахової мови, що використовується саме під час усного спілкування співробітників європейських організацій та установ (службовців ЄС). Євромова – це спрощена терміносистема для спілкування в межах ЄС, що сформувалася на основі висхідних мов – англійської та французької, проте її гостро засуджують пересічні громадяни держав-членів ЄС.

Євролект – це підсистема національних мов ЄС (юридична письмова мова), яка штучно виникла на території міждержавного утворення і функціонує для «обслуговування» ЄС. Вона репрезентує єдність плану змісту за умови множинності планів вираження [5, С. 22]. План змісту відображає спеціальне в мовних спільнотах, а в плані вираження існують як спільні одиниці, що є

результатом еквівалентного взаємоперекладу й прямих запозичень, так і відмінні, які відбивають асиметрію планів вираження контактних мов.

Серед ключових лексико-термінологічних властивостей євролекту, які визначають специфіку перекладу текстів права ЄС, науковці виділяють такі:

1. Існування спеціальних юридичних термінів європейського права, що представляють нові специфічні концепти й поняття, виражені термінами-реаліями ЄС (отримали назву євроніми).

2. Формування своєрідних скорочень, яким часто віддають перевагу в текстах права ЄС порівняно з повними фаховими словосполученнями. Це скорочення форми спеціальних термінів та номенклатурних назв, серед яких переважають назви правових суб'єктів, зокрема міжнародних та національних органів, а також назви нормативно-правових актів, проєктів, програм тощо. Позитивною ознакою таких скорочень є гармонійне використання в терміносистемі європейського права офіційних мов ЄС завдяки їхній транслітерації з мови-продуцента (переважно з англійської).

3. Застосування метафоричних термінів, а також термінів, представлених міфологічними антропонімами та композитами-топонімами, що звичайно ускладнює сприйняття, розуміння і здійснення перекладу фахових текстів.

4. Специфічні сталі звороти (загальнодокументальні та юридичні), які застосовують у викладі норм права, поповнюються в результаті фразеологізації ідей об'єднаної Європи і вважаються ознакою офіційно-ділового стилю.

5. Поширені номенклатурні одиниці [58, С. 60; 45, С. 87–88].

Об'єктивність існування євролекту, що спрямована, у першу чергу, на досягнення «політичного консенсусу» в мові актів ЄС, вимагає від держав-членів і держав-кандидатів до ЄС підготовки як класичних перекладачів, так і фахівців вузької спеціалізації – з перекладів текстів євролекту [156, С. 112]. Окрім загальноновживаних і загальнонаукових термінів, до терміносистеми євролекту входять юридичні термінами різних галузей права, доктрин та правозастосовної

практики, множинних сфер суспільного життя (економіки, менеджменту, медицини, соціології, техніки тощо).

Наприклад, у Польщі у 2015–2019 рр. відбувалася реалізація проєкту «Євролект»: варіант польської мови в ЄС та його вплив на адміністративну польську мову. Його метою було дослідження польського євролекту, тобто нової гібридної форми польської мови, у чотирьох площинах – адміністративне законодавство, судові рішення, звіти та вебсайти ЄС [209]. Результат досліджень експертів сприяв виданню праці «Втрачені в Єврофоні. Текстовий відповідник права в перекладах» [183]. Отож можемо стверджувати про існування як фахової мови документів ЄС (через англ. *Euro-English*), так і європеїзацію мов держав-членів (кандидатів) ЄС (через визнання англійської мови латин. *lingua franca* та процес імплементації права ЄС у національне законодавство) [156, С. 112].

У мовній політиці ЄС спостерігаємо два шляхи її розвитку: один – необхідність гарантувати мовну рівність і мовне розмаїття, що спричиняє зростання ролі юридичного перекладу, а з іншої – прагнення до економії фінансових витрат на переклад супроводжується зростанням впливу глобальної мови (англійської) та необхідності заохочення громадян ЄС до вивчення декількох мов, що може призвести до скорочення перекладацької діяльності [9, С. 29]. У зв'язку з виходом Великобританії з ЄС постає проблема дотримання принципу «офіційна мова держави-члена ЄС – офіційна мова ЄС»: англійська мова з 1973 року була офіційною мовою ЄС через членство в ньому Великобританії. З його припиненням мав би змінитися і статус англійської як офіційної та робочої мови, однак нині він незмінний через те, що вона є другою державною мовою в Ірландії та на Мальті – інших державах-членах ЄС.

Англійська мова була і залишається мовою міжнародного спілкування – глобальною мовою, яка є офіційною для 400 млн людей, для інших 400 млн – другою державною, для ще інших 600–700 млн – іноземною мовою професійного спрямування [188, С. 420]. У таких умовах активно розвивається англійська лінгвістика, яка серед мов для спеціальних цілей (англ. *English for*

Special Purposes) виділяє і юридичну англійську (англ. *Legal English*) [208, С. 262; 156, С. 112].

Філологи з держав-членів ЄС не вважають мову актів *acquis* ЄС окремою категорією, а розуміють її як функціональний і стилістичний варіант офіційного-наукового стилю. Тому не можна сприймати юридичну англійську мову так само, як англійську мову взагалі, адже вона хоч і не має властивої виключно для себе граматики, але містить характерну термінологію та засоби притаманних для неї зворотів [186, С. 61].

Термінологія, спеціально розроблена для позначення понять ЄС євролектом, зазвичай має негативний відтінок, оскільки держави-члени ЄС часто звинувачують «його» в розпливчастості та неясності. Однак у випадку розробки текстів права ЄС з використанням таких термінів-неологізмів виникає необхідність в обґрунтуванні нових правових концепцій, які послідовно впливають на розвиток національних правових систем.

Євролект – це підсистема в системі національної мови, порівняно з мовою, яка обслуговує офіційне спілкування в ЄС, особливістю якої є примат концепції «спільних цінностей». Як правило, терміни, що функціонують у ній, мають «європейський характер» (тобто додається префікс євро-) і без перекладу переходять у національні терміносистеми або ж здійснюють їх переклад шляхом калькування. Наприклад: франц. *acquis* – укр. «спільне надбання», *acquis* ЄС; франц. *subsidiarite* – укр. *субсидіарний*; англ. *maladministration* – укр. *неналежна адміністрація, maladministration*; англ. *Euroombudsman* – укр. *Євроомбудсман*; англ. *Eurocomission* – укр. *Єврокомісія*; англ. *Eurospeak* – укр. *євромова* тощо.

Термінологічні новотвори, що перебувають у межах євролекту, формуються за допомогою різних способів – семантичного, лексичного, синтаграматичного [5, С. 21]. У групі лексичних неологізмів старі лексеми набувають нового значення шляхом семантичного розширення: англ. *report* – укр. *звіт*; англ. *recommendation* – укр. *рекомендація*; англ. *directive* – укр. *директива* тощо. Інший спосіб – метафоризація, прикладом якої є використання кольоропозначень: англ. *white paper* – укр. *біла книга*; англ. *green*

book – укр. *зелена книга*; англ. *green Europe* – укр. *зелена Європа* тощо. Український переклад такої термінології ЄС, що був створений євролектом, найчастіше здійснюють шляхом повного чи часткового калькування терміносполучень зі збереженням кількості компонентів.

В. Лазарєв зауважує, що такі явища, як правило, пов'язані з поточними політично-правовими та соціально-економічними процесами, зокрема:

щодо виходу держав-членів ЄС з організації – Великої Британії (англ. *Brexit*), Республіки Польщі (англ. *Polexit*) чи Угорської Республіки (англ. *Hungexit*) або ж повернення до складу ЄС (англ. *Breturn*);

щодо міграційної політики: англ. *death trafficker* – укр. *судно, на якому нелегальні мігранти намагаються потрапити до ЄС*, хоч це інколи закінчується смертю людей; англ. *accelerated international protection procedure* – укр. *прискорена процедура розгляду заяви про міжнародний захист*;

щодо економічної політики: англ. *bridge loan* – укр. *надання короткострокової позики приватним особам до моменту формування їхньої «фінансової незалежності»*; англ. *reshoring* – укр. *процес повернення вироблених товарів у країну походження з офшорної зони*;

щодо інформаційної політики: англ. *deep Web* – укр. *сегмент мережі Інтернет, який неможливо ідентифікувати за допомогою стандартних пошукових систем*; англ. *cyber hijack* – укр. *утримання особи проти волі з використанням електронних пристроїв*; англ. *digital detox* – укр. *період, протягом якого особа утримується від використання електронних пристроїв* [65, С. 7–8].

На думку Д. Касьяненко, саме гетерогенність європейської правової спільноти, філософсько-правові розбіжності національних правових систем держав-членів ЄС, їхні культурологічні відмінності, політика багатомовності ЄС, величезні обсяги перекладу актів ЄС тощо призводять до негативних наслідків контамінації євролекту невмотивованими термінами й поняттями з англійської та французької мов [44, С. 103].

Створення актів ЄС не носіями англійської мови (а їх більшість у комітетах і робочих групах інституцій ЄС) може спричинити нові виклики для України:

збільшення негативних наслідків неоднозначного розуміння і тлумачення текстів, складених фаховою мовою (євролектом), що в результаті може призвести до невиконання міжнародних зобов'язань. Проте *acquis* ЄС є наднаціональним правом, спрямованим на розвиток як ЄС, так і національного права його держав-членів, тому нова терміносистема повинна бути основою наднаціональної правової концепції, яку обов'язково необхідно враховувати в правотворчій діяльності України.

Отже, функціонування фахової мови актів ЄС – євролекту – вимагає наявності в Україні фахівців у вузьких сферах секторального співробітництва, розгалуженої системи органів і встановленої адміністративної процедури, що забезпечуватимуть процес їх застосування та перекладу, створення електронних інформаційних ресурсів тощо. Коли формуються наднаціональні правові порядки, то їх слід виражати в такій лінгвістичній формі, яка дозволяє чітко з'ясувати семантичне значення терміна і відійти від множинного його тлумачення в національних правових системах.

У зв'язку з цим в Україні реалізуються проекти підвищення рівня володіння англійською мовою та розуміння особливостей євролекту серед основних суб'єктів правозастосування – публічних службовців. Один з них - «Англійська мова для державних службовців» (2012–2016) [3], організований Британською Радою в Україні і розрахований на представників Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента України, Міністерства закордонних справ і Дипломатичної академії, Міністерства юстиції України, Міністерства освіти і науки України, Державної фіскальної служби України, Міністерства культури України, Державної служби фінансового моніторингу, Міністерства молоді і спорту України, Національної академії прокуратури України [9]. Окрім того, Національним агентством з державної служби України восени 2022 року анонсовано напрацювання законопроекту про обов'язкові умови проходження служби певними категоріями осіб – знання на високому рівні англійської мови, права ЄС й основ діяльності установ та інституцій ЄС [149, С. 89].

Висновок до розділу 1

Термін – термінологічна система, юридичний термін – адміністративно-правовий термін – юридична термінологія є ключовими категоріями юридичного дискурсу. В усіх демократичних правових системах, до яких належить й українська, створення правових текстів – це складний суспільний процес, під час якого законодавець спілкується з адресатами правових норм (суб'єктами права), використовуючи спеціальні та загальноживані терміни, що складають систему юридичної термінології, та інші засоби юридичної лінгвістики [156, С. 111].

Як наслідок, мова нормативно-правових актів має бути функціональною, комунікативною, формальною, стислою, адекватною, чіткою, з повнотою визначень, а юридичний текст – правильно та чітко передавати ідею національного (наднаціонального) правотворця. Такими формальними вимогами повинні керуватися й перекладачі юридичних текстів [149, С. 85]. Адміністративно-правовий термін є основою терміносистеми, що функціонує у сфері адміністративного права.

Під час аналізу юридичного терміна методологічно важливо, по-перше, розглядати його діалектично, тобто у взаємозв'язку та розвитку; по-друге, урахувувати принцип історизму; по-третє, намагатися виявити суттєві ознаки та особливості такого терміна; по-четверте, сприймати термін як етап розвитку суспільного життя; по-п'яте, застосовувати інтегральний підхід до з'ясування змісту терміна. Для обґрунтування впровадження нової термінології доцільно аналізувати й зарубіжні джерела права як англомовних, так і франкомовних країн, при цьому звертаючи особливу увагу на порівняльно-правовий метод наукового пізнання.

Юридична терміносистема є гетерогенною – складається з простих непохідних слів та утворених шляхом додавання афіксів (суфіксів і префіксів), складних термінів, утворених з декількох основ + додавання афіксів (суфіксів і префіксів), сюди належать і терміни-словосполучення (прості та складні).

Під євролектом розуміють фахову мову актів європейського права, яка функціонує в спілкуванні в органах публічної адміністрації ЄС, якою складають тексти нормативних і нормативно-правових актів. Терміносистемі євролекту в українській мові притаманна дублетність фахових позначень, оскільки європейське право є відносно новим явищем, а отже, його термінологія перебуває в процесі розвитку і потребує лексичної гармонізації. Розширенню терміносистеми євролекту сприяють термінологізація загальноживаних лексичних одиниць, транстермінологізація, метафоризація, транспозиція, морфологічні способи словотворення, калькування, еквівалентний, описовий та наблизений переклади.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Сьогодні з упевненістю можемо ще раз підкреслити, що комунікація між фахівцями з різних сфер суспільного життя вийшла за межі однієї держави, міжнародної організації чи навіть одного континенту [149, С. 86; 156, С. 112]. У глобалізаційних та інтеграційних умовах розвитку національних правових систем постає проблема «чистоти» фахової (юридичної) мови, однакового наповнення змістом основних правових категорій, що існують у ній, стійкості форм мовних засобів. Тому правильний вибір видів і способів перекладу європейського права (у широкому розумінні) впливає на ефективність процесу адаптації національного законодавства до європейських стандартів, сформованих ЄС, Радою Європи, ОБСЄ; на швидкість імплементації положень Угоди про асоціацію з ЄС 2014 р. і вступу до ЄС, відповідність національної судової практики при вирішенні публічно-правових спорів практиці міжнародних судових установ, зокрема ЄСПЛ, через призму застосування принципу верховенства права [149, С. 86].

Дослідженням особливостей перекладу англomовної юридичної термінології у юридичних текстах, у т.ч. зі сфери адміністративного права, у наукових розвідках займалися, зокрема, А. Антонюк [4], В. Бабюк [9], Й. Багмут [10], Ю. Баклаженко [182], О. Білоус [13], Т. Бесараб [15], Л. Бондарчук [16], М. Вакуленко [18], С. Власенко [21], Д. Гавура [22], М. Гінзбург [23–25], О. Ганатюк [27], Е. Дерді [32], В. Желясков [33], А. Загороднюк [35], В. Згурська [37], В. Карабан [40-42], Д. Касяненко [43–46], А. Коваленко [49], О. Кондратьєва [56], В. Коптілов [57], І. Корунець [59], М. Криський [61], З. Куделько [62], Е. Куш [64], О. Лось [67], С. Максимов [74], Н. Максимчук [84], А. Мамрак [75], С. Матвеєва [76], М. Панов [81], М. Павлюк [15], Л. Поліщук [83], М. Положин [84], Т. Пушкар [83], Л. Омельченко [84], О. Радзієвська [92], Н. Рябоконт [159], Т. Сніца [177], В. Стукаленко [159], Г. Харламова [166],

І. Царьова [167], Ф. Циткіна [168], Л. Черноватий [170, 178], О. Шаблій [172], А. Шугаєв [176], І. Шумило [177], І. Янчук [179] та інші.

Особлива увага здобувачки була прикута до аналізу польськомовної профільної літератури у сфері перекладу актів європейського права, зокрема праць Л. Бель (*L. Biel*) [183, 184], Б. Чарноти (*B. Czarnota*) [189], С. Друзенко (*S. Druzenko*) [192], С. Гайди (*S. Gajda*) [197], А. Йопек-Босяцької (*A. Jopek-Bosiacka*) [200], К. Карабовника (*K. Karabownik*) [201], Д. Козьбяла (*D. Koźbial*) [204], К. Ващука (*K. Waszczuk*) [221], М. Зеліньського (*M. Zieliński*) [225] Є. Суперната (*J. Supernat*) [296], Р. Буяльського (*R. Bujalski*) [297], Г. Ойцевича (*G. Ojcewicz*) [307], Є. Шиманка (*J. Szymanek*) [308] та ін.

У сучасних умовах перекладач юридичних текстів відіграє важливу роль у процесі тлумачення і застосування положень європейського права на національному рівні. Він є, як зазначає К. Карабовник (*K. Karabownik*), своєрідним «посередником» між правотворцем права та адресатами таких приписів [201, С. 223]. Перекладачі є «невидимими» законотворцями, адже через вплив саме їхніх перекладів єдине європейське право набуває характеристик національного [149, С. 119; 156, С. 117].

2.1. Особливості організаційно-правового забезпечення перекладу юридичної термінології на українську мову

Аналіз спеціальної літератури, а також практична робота здобувачки з перекладами юридичної термінології свідчать, що (як це і пропонує О. Шаблій) переклади юридичних текстів варто виділити в окремий вид фахового перекладу експертного типу [172, С. 238; 156, С. 113].

Логічно зупинитися на особливостях здійснення перекладу юридичного дискурсу [149, С. 92]. Це пов'язано з кількома факторами. По-перше, метою офіційного юридичного перекладу є відтворення правової дії тексту перекладу в правовій системі-реципієнті; завдяки відповідним юридичним процедурам

офіційний юридичний переклад стає джерелом права або правовою підставою, тому, щоб адекватно передати волю інституційного автора (законодавця, державного органу тощо), необхідно використовувати спеціальні методи юридичного тлумачення та методи порівняльного правознавства.

По-друге, результат юридичного перекладу виконує ще й вторинні функції – слугує матеріалом для наукових досліджень і джерелом нормативних міжкультурних термінологічних еквівалентів; неофіційний юридичний переклад (переклад наукової правничої літератури) виконують не лише з метою інформування адресата перекладу про юридичну теорію і практику іноземної правової культури – він стає складовою національної правничої думки (міжкультурного правничого дискурсу).

По-третє, правові системи, залежні від систем відповідних національних (державних) мов (правові поняття та норми побудовані за законами конкретної мови, з урахуванням національних традицій правничої терміносистеми), є частиною національних культур (мораль, традиції, звичаї, політично-ідеологічні чинники, сучасні тенденції відображаються у чинному праві та правовій культурі; правові поняття та норми сформульовані за правилами національної нормотворчої техніки тощо), тому кожна перекладна комбінація потребує окремих теоретичних і методичних розробок [172, С. 110–112; 149, С. 92–93].

У контексті визначення особливостей перекладу англomовної юридичної термінології на українську мову важливо окреслити механізми організаційно-правового забезпечення перекладу. Їхню множинність можемо прослідкувати під час дослідження специфіки здійснення державними органами офіційного перекладу текстів міжнародного права [148, 151, 156, 157; 149, С. 94–103; 156, С. 113]:

- 1) текстів міжнародних договорів, що є джерелами права України;
- 2) практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) під час вирішення юридичних спорів;
- 3) актів *acquis* ЄС, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, що стосуються правових відносин.

Розглянемо такі механізми детальніше.

1. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВР України, є частиною національного законодавства України (ст. 9 Конституції України). Відповідно до положень ст. 3 Закону України «Про міжнародні договори» від 29.06.2014 [89] від імені України укладаються міжнародні договори, зокрема політичні, мирні, територіальні і такі, що стосуються державних кордонів, розмежування виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу України; стосуються прав, свобод та обов'язків людини і громадянина тощо. Від імені Уряду укладаються міжнародні договори з економічних, торговельних, науково-технічних, гуманітарних та інших питань, віднесених до його відання. Міжвідомчими є міжнародні договори з питань, що належать до повноважень міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних колегіальних органів. Отже, усі види міжнародних договорів (міждержавні, міжурядові, міжвідомчі) – сфера регулювання норм адміністративного права України, прямого впливу на поведінку суб'єктів адміністративно-правових відносин [149, С. 94; 156, С. 113].

Юридичний переклад міжнародних договорів здійснює Міністерство закордонних справ України згідно з положеннями Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2006 № 353. Такому перекладу надається статус офіційного, під ним розуміють автентичний виклад українською мовою тексту багатостороннього міжнародного договору України, складеного мовою іншою, ніж українська. До організації та здійснення таких перекладів долучають фахівців міністерств або інших центральних органів виконавчої влади, відповідальних за укладення такого договору, які здійснюють попередній його переклад, що надійшов з Міністерства закордонних справ України. Отож переклад міжнародних договорів, наприклад зі сфери використання територій і природних ресурсів, буде проходити термінологічну експертизу в Міністерстві енергетики та захисту

довкілля, Державній службі геології та надр України або Державній службі України з питань геодезії, картографії та кадастру тощо [149, С. 96; 156, С. 113].

Зауважимо, що лексика міжнародних договорів кількісно обмежена, тобто спостерігається тенденція до замкнутості, використання уніфікованого набору лексем, фраз і структур, для яких характерні обмежені можливості сполучуваності, що є проявом консервативності стилю. Серед ознак мови міжнародних договорів, що підлягають перекладу, можемо виділити низку характеристик: нетипове вживання неологізмів; обмежене використання синонімів, оскільки вони можуть створити ефект двозначності; використання емоційно не забарвлених ділових стандартів, які відносяться до нейтральної лексики; стандартизація в текстах клішованого характеру і творення спеціальної фраземіки міжнародних документів; інтенсивне застосування спеціальної лексики, зокрема назв організацій, закладів, органів, процедур, посадових осіб, посад, документів, їх частин, а також т.зв. «ситуативної лексики» [37, С.535; 36, С. 14]. Саме такі стандарти є характерними і для лексики стилю міжнародної документації в адміністративно-правовій сфері [149, С. 97; 156, С. 113].

2. Для імплементації в національне законодавство, судову практику, адміністративну діяльність суб'єктів публічної адміністрації європейських стандартів щодо захисту прав і свобод людини у правовій сфері важливе значення має як якісний переклад актів Ради Європи і практики ЄСПЛ, так і доведення їх до відома всіх суб'єктів правовідносин [149, С. 98].

Нормативними вимогами до здійснення перекладу означених актів є виконання Україною положень Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 23.02.2006. № 3477-VI, Указу Президента України «Про План заходів з виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи» від 12.01.2011. № 24/2011, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів, спрямованих на виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи» від 23.11.2008. № 1002-р, Плану дій

Ради Європи для України на 2018–2022 рр. від 21.02.2018, План дій Ради Європи для України «Стійкість, відновлення та відбудова» 2023-2026 рр. від 14.12.2022.

Ключові зобов'язання держав щодо перекладу та поширення рішень ЄСПЛ було сформульовано в Рекомендаціях R(2002)13 Кабінету Міністрів Ради Європи державам-членам Ради Європи щодо опублікування та розповсюдження в державах-членах Ради Європи тексту Конвенції РЄ 1950 р. і рішень та ухвал ЄСПЛ у державах-членах від 18.12.2002: держави-члени зобов'язані забезпечувати з ініціативи держави чи приватних осіб негайне і широке опублікування рішень та ухвал Суду, які становлять відповідні напрацювання в прецедентній практиці або вимагають від них як від держав-відповідачів спеціальних заходів з їхнього виконання, повністю або принаймні у стислому викладі чи у формі витягів (з відповідними посиланнями на оригінальні тексти) мовою (мовами) країни, зокрема в офіційних виданнях, інформаційних бюлетенях відповідних міністерств, правових журналах та інших засобах масової інформації, якими зазвичай користується правнича громадськість, включаючи, коли це доречно, сторінки в мережі Інтернет [149, С. 99; 151, С. 136].

Отже, на Міністерство юстиції України покладається обов'язок забезпечення перекладу, засвідчення його автентичності, опублікування повних текстів рішень щодо України в спеціалізованому виданні, а на Державну судову адміністрацію України – поширення і забезпечення суддів необхідною кількістю примірників [149, С. 99].

Зважаючи на той факт, що відповідно до ст. 6–7 Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 [52], ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006, і Європейська конвенція з прав людини Ради Європи 1950 р., і практика ЄСПЛ є джерелами національного адміністративного права, які застосовують у діяльності вітчизняні адміністративні суди, то гостро постає питання перекладу їхніх текстів [156, С. 115]. В основному законодавець окреслює вузьке коло судових рішень, що підлягають офіційному перекладу та оприлюдненню: лише остаточні рішення ЄСПЛ у справах проти України, якими

визнано порушення Конвенції; щодо справедливої сатисфакції і дружнього врегулювання; про схвалення умов односторонньої декларації. Існує проблема відсутності перекладів рішень, стороною якої є інший член Ради Європи [149, С. 100].

Окрім цього, національним судам необхідно враховувати приписи ст. 10 Конституції України, ст. 14 Закону України «Про міжнародні договори України» [82], ст. 18 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». З метою посилення на рішення ЄСПЛ суди використовують переклади текстів, надруковані в офіційному виданні, а у випадку відсутності перекладу – суд користується оригінальним текстом. У разі виявлення мовної розбіжності між перекладом та оригіналом суд бере до уваги оригінальний текст. А у випадку виявлення мовної розбіжності між оригінальними текстами та / або в разі потреби мовного тлумачення оригінального тексту використовується практика Суду [149, С. 100; 156, С. 115].

Отже, законодавцем передбачений складний механізм застосування текстів рішень ЄСПЛ національними судьями в частині перекладів, що вимагає від них не тільки професійної компетенції у сфері права, але й додаткових навичок знання іноземних мов [156, С. 115]. Подолати окреслені проблеми, на нашу думку, можливо шляхом установлення мінімального рівня знання фахової іноземної мови для суддівського корпусу (В 2) із систематичним його підвищенням, а також розповсюдженням довідкової літератури (двомовних глосаріїв термінів Ради Європи), зокрема Глосарія з Європейської конвенції з прав людини (*English-Ukrainian, Англійська-Українська* (2015) [276], Глосарій термінів політики, що базується на доказах (англ. *Glossary of terms on Evidence based Public Policy*) [145, 278] тощо [149, С. 101; 151; С. 137].

Зрозуміло, що можуть виникати складнощі з організацією перекладу текстів практики ЄСПЛ, однак постає питання тоді, коли органи судової влади посиляються на рішення ЄСПЛ, які офіційно не перекладені та не оприлюднені. Чи можливе в такому випадку порушення Конституції України? Ми критично оцінюємо позицію О. Веніамінова про те, що, оскільки прецедентне право ЄСПЛ

є тлумаченням норм Конвенції та Протоколів до неї та одночасно визначає права й обов'язки громадян, можна стверджувати, що застосування рішень, які офіційно не перекладені державною мовою та не доведені до відома населення у встановленому законом порядку, є прямим порушенням конституційних прав громадян [19]. Уважаємо, що перелік прав і основоположних свобод людини визначений самою Конвенцією, офіційний переклад якої здійснено й опубліковано на офіційному вебсайті Верховною Радою України, а рішення ЄСПЛ лише тлумачать ці права і свободи, не вводячи нових чи змінюючи їхній зміст.

Про особливості інтерпретації англomовної юридичної термінології у світлі застосування рішень ЄСПЛ писав англійський учений Д. Вілкінсон (*D. Wilkinson*), який зазначав, що однією з причин незастосування практики ЄСПЛ українськими суддями є помилкове переконання в тому, що судова практика не може застосовуватись у правових системах, що дотримуються цивільно-правової традиції, проблеми з перекладом термінів англ. *case law* та англ. *jurisprudence* і занадто мала кількість перекладів рішень ЄСПЛ і звітів міжнародних організацій у сфері прав людини [224, С. 225; 156, С. 115]. Хоч автор помилково стверджує повну відсутність перекладів рішень ЄСПЛ, але слушно пропонує долучити до цього процесу неурядові організації, відомих національних і зарубіжних фахівців-філологів та юристів, представництва міжнародних організацій в Україні [149, С. 100; 156, С. 115].

Так, на шпальтах Всеукраїнського журналу «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі» Українська правнича фундація вже не один рік готує випуски спеціалізованого видання, що забезпечує суддів, адвокатів, науковців і практиків права українськомовною інформацією щодо діяльності ЄСПЛ, а передовсім – текстами перекладів судових рішень [149, С. 102]. Верховний Суд також систематично висвітлює переклади рішень ЄСПЛ і Суду справедливості ЄС на єдиному судовому порталі «Судова влада».

3. Механізм здійснення перекладу на українську мову юридичної термінології, що є частиною *acquis* ЄС, дещо відрізняється від перекладу міжнародних договорів і практики ЄСПЛ [148, С. 80–83].

У хронологічному порядку процедуру перекладу актів міжнародних договорів, зокрема, регулювали [149, С. 99]:

– наказ Міністерства юстиції України від 26.11.2003 № 144/5 «Порядок перекладу європейського права на українську мову»;

– наказ Міністерства юстиції України від 8.06.2005 № 56/5 «Порядок перекладу актів *acquis communautaire* на українську мову»;

– постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2006 № 353 «Про затвердження Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову»;

– наказ Міністерства юстиції України від 24.09.2009 № 1728/5 «Порядок перекладу актів *acquis communautaire* на українську мову»;

– постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею»;

– постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 512 «Порядок здійснення перекладу на українську мову актів ЄС *acquis communautaire*, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції»;

– постанова Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 «Порядок здійснення перекладу на українську мову актів ЄС *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції».

Необхідно звернути особливу увагу на два останні нормативно-правові акти (з 2017 і 2023 рр.), які докорінно змінили підхід до перекладацької діяльності у сфері права ЄС і набуття перекладами статусу офіційного.

Так, після довгих років неврегульованості сфери здійснення перекладу актів ЄС нами, разом з перекладачами Проекту ЄС «Association4U» і працівниками Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України, було підготовлено нову

адміністративну процедуру здійснення юридичного перекладу, закріплену в постанові Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 512 «Порядок здійснення перекладу на українську мову актів ЄС *acquis communautaire*, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції» [87; 156, С. 116]. Нині переклад актів права ЄС, пов'язаних з імплементацією Угоди про асоціацію з ЄС 2014 р. і виконанням інших міжнародних зобов'язань України, здійснюється Урядовим офісом, а фактично – 50 перекладачами Проєкту ЄС «Association4U». Розглянемо цей механізм детальніше [149, С. 101].

Предметом перекладу визначено акти *acquis communautaire* ЄС, пов'язані з імплементацією Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, виконанням інших міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції [148, С. 81; 149, С. 101].

Суб'єктом перекладу є співробітники Відділу з питань донорської допомоги, комунікації та перекладів актів права ЄС Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України (з 04.10.2017), який забезпечує: 1) здійснення перекладу актів *acquis* ЄС на українську мову; 2) оновлення глосарія термінів *acquis* ЄС; 3) організацію роботи з підготовки орієнтовного плану перекладу актів *acquis* ЄС з урахуванням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції [148, С. 81; 149, С. 101].

Порядок здійснення перекладу. Указаним порядком передбачено, що орієнтовний план перекладів актів *acquis* ЄС формує Урядовий офіс та забезпечує його подання до 30 січня поточного року на розгляд Кабінету Міністрів України з подальшим схваленням та оприлюднюється на Єдиному вебпорталі органів виконавчої влади. Далі переклад консолідованої версії актів *acquis* ЄС за рахунок коштів Державного бюджету України та / або коштів міжнародної технічної допомоги здійснюють філологи-перекладачі, а термінологічну перевірку в розумний строк проводить ініціатор, який подав запит на здійснення такого перекладу та є відповідальним за виконання зобов'язань України. Як правило, це центральний орган виконавчої влади. Після

завершення розгляду пропозицій щодо внесення редакційних змін за результатами термінологічної перевірки та редагування перекладу акта *acquis* ЄС Урядовий офіс передає тексти на затвердження Урядовому комітету, до компетенції якого належать питання європейської та євроатлантичної інтеграції. Переклад тексту протягом 15 робочих днів з дати затвердження публікується на Єдиному вебпорталі органів виконавчої влади, надсилається ініціатору здійснення перекладу в електронному вигляді з позначкою «Переклад затверджений» [86; 148, С. 82].

Таким чином, робота над формуванням оновленого порядку перекладу на українську мову *acquis* ЄС була інтенсивною та кропіткою, з великою кількістю позитивних аспектів, що передбачали врахування інтересів усіх зацікавлених суб'єктів – Кабінету Міністрів України, ініціаторів перекладу, філологів-перекладачів і юристів-практиків. На жаль, не вдалося уникнути і певної неузгодженості. Проблеми, що виникають під час перекладу адміністративно-правової термінології, авторка роботи розглядає в частині самостійного аналізу зібраного матеріалу (зокрема у розділі 3.1).

Перш ніж перейти до самостійного аналізу спеціальної лексики юридичного дискурсу, що є метою вказаного дослідження, слід розглянути способи і шляхи відтворення лексичних одиниць, якими сьогодні послуговуються перекладачі.

2.2. Види і способи перекладу лексичних одиниць спеціального англомовного дискурсу

У найзагальнішому контексті переклад – це збереження змісту повідомлення при зміні його мовної форми [57, С. 4]. Його головна – досягнення адекватності. Адекватний, або як його ще називають, еквівалентний переклад – це такий переклад, який здійснюється на рівні, необхідному для передачі незмінного плану змісту при отриманні відповідного плану вираження, тобто норм права. Проте слід пам'ятати: необхідно передавати значення терміна англійською мовою, увівши «новий» термін українською і не порушивши правила «один термін – одне значення». Еквівалентний переклад є основою діяльності перекладача, що вимагає від нього майстерності застосування мовних засобів, а також чіткого розуміння семантичного значення терміна.

Суддя Верховного Суду однієї із земель Німеччини Б. Рютерс (*B. Rüthers*) у дослідженні «Теорія права» (нім. *Rechtstheorie*) розвинув концепцію взаємозв'язку права та мови, указавши, що «поза мовою право не існує...право можливо передати, пояснити, вдосконалити лише завдяки інструментарію мови» [212, С. 106; 149, С. 86; 156, С. 112]. І далі вчений робить висновок: «Разом з європеїзацією національних правових систем... у галузях юридичної практики постають проблеми, пов'язані з іноземними мовами» [212, С. 107].

У сучасному перекладознавстві досі не встановлено чіткого розмежування між *видом* і *типом* перекладу [59, С. 350]. Проте більшість лінгвістів вважають, що це і процес виконання (усний [синхронний], писемний [повний, скорочений, адаптований, реферативний, анотаційний, скорочений вибіркового тощо] , машинний), і форма виконання перекладу. Видова ознака можлива і за жанровими характеристиками матеріалів, що перекладаються (поетичний, газетний, прозовий, драматургічний, науковий, публіцистичний, офіційно-діловий переклад) [57, С. 4; 59 С. 355–].

Як показує аналіз спеціальної літератури, при перекладі англомовних термінів використовують низку спеціальних типів і способів відтворення різних

лінгвістичних одиниць. Як стверджує І. Корунець, традиційно визначають декілька способів перекладу [59, С. 224–372]. Розглянемо їх детальніше.

1) *літеральний (буквальний) переклад*: застосовується при роботі з окремими словами, а також їхнім лексичним значенням в мові джерела і в цільовій мові, коли вони повністю збігаються (зокрема це міжнародні морфемами, лексемами / слова, рідше словосполученнями англійською та українською мовами, а часто й у деяких інших мовах, що є буквально ідентичною або дуже подібною презентацією ідентичного лексичного значення лексичної одиниці, типу англ. *administrator* – укр. *адміністратор*.

2) *транскрипція (адаптована транслітерація)*: метод, за допомогою якого частково передається орфографічна і частково звучна форма лексеми / слова мови джерела: англ. *administration* – укр. *адміністрація*, англ. *card* – укр. *карта*, англ. *European* – укр. *європейський*, англ. *organized* – укр. *організований*. Це один із засобів транскодування, що застосовується до онімів та інтернаціональної лексики, вводиться в мову перекладу з відповідними скороченнями чи «доточуванням» за допомогою афіксальних морфем [59, С. 228].

3) *вербальний переклад*: застосовується на рівні лексем, але, на відміну від буквального перекладу чи транскрипції, ніколи не передає орфографічної або звукової форми вихідних мовних одиниць, а лише їхнє позначувальне значення: англ. *fearful* – укр. *страшний*, англ. *fearless* – укр. *безстрашний*, англ. *helpless* – укр. *безпорадний*, англ. *incorrect* – укр. *неправильний*. Проте частина англомовної лексики може передаватися способом вербального перекладу на лексико-морфологічному рівні, коли лексичне значення і морфологічна будова в англійській та українській мовах майже збігаються, як-от: англ. *help-less* – укр. *безпорадний*, англ. *super-profit* – укр. *надприбуток*.

Водночас переважна більшість слів у перекладі не зберігає структури в цільовій мові через відмінності в морфологічних системах англійської та української мов. *Вербальний* переклад полісемантичних слів дозволяє вибирати необхідний серед декількох варіантів і використовується лише на рівні

лексми / слова, оскільки на рівні словосполучень, а особливо фразеологізмів та сталих виразів, він часто може спотворити зміст.

Графічний приклад словесного перекладу існує, наприклад, у словниках, які перелічують лексичні значення тисяч окремих слів. Словники можуть бути: мовні чи суто лінгвістичні, які бувають одномовні (тлумачні) [286, 287].; двомовні / багатомовні (перекладні); ідіоматичні, фразеологічні, фонетичні, синонімів та антонімів, паронімів, іншомовних слів, країнознавчі, суспільно-політичних реалій, навчальні, розмовні, вузькі фахові словники [зокрема 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 276, 277, 278, 279, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 307, 308, 309, 311].

4) *переклад «слово в слово»* є послівним словесним перекладом на рівні фраз і речень, під час якого кожне слово чи частина речення передається в такому ж порядку слів, що й в англійській мові, та повністю відповідає семантиці. І. Корунець наводить три підходи до пояснення цього способу: 1) *word-for-word*; 2) *word-by-word*; 3) *word-to-word*. Унаслідок такого перекладу може постати мовна одиниця – словосполучення або речення, в якому порядок слів не відповідає звичному порядку слів, що властивий мові перекладу [59, С. 234].

5) *інтерлінійний спосіб / метод перекладу* – це умовний термін для чіткого перекладу на рівні певного тексту. Останні можуть бути уривками, строфами, уривками з твору або самої роботи. Метод міжлінійного перекладу може бути практично застосований до всіх мовних одиниць (речень, суперсинтактичних одиниць, пасажів);

б) *літературний переклад* – це найвищий рівень діяльності перекладача.

Проте слушно може виникнути запитання: «Хто має взяти на себе відповідальність перекладати численні законодавчі акти, європейські директиви та стандарти, а також коментарі та підручники з європейського права?» [171, С. 304; 149, С. 93; 156, С. 113; 151, С. 134]. Зрозуміло, що коли питання чіткості та еквівалентності перекладу текстів з європейського права та його порівняння з національним постають, зокрема, у межах наукових розвідок і є зацікавленістю окремих осіб-дослідників, то їхнє вирішення є індивідуальною справою.

Проте якщо переклад юридичних документів іноземного права може істотно вплинути на подальший розвиток національної правової системи (її складових), то такий процес повинен знайти чітке відображення в національному законодавстві. Тому разом з «мовними» питаннями вибору способів юридичного перекладу, постають виклики і правового характеру. Для того щоб норма іноземного права набула загальнообов'язкового характеру на території України (як англ. *hard law*), вона повинна пройти певний процес «визнання» – набуття текстом статусу офіційного перекладу і вже потім – надання згоди Верховної Ради України на його обов'язковість. В іншому випадку – мати важіль опосередкованого впливу (як англ. *soft law*) на національне праворозуміння та правозастосування [149, С. 94; 156, С. 113].

Окреслений процес набирає особливої ваги в умовах виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань щодо забезпечення поступового приведення (адаптації) чинного та майбутнього законодавства в певних сферах відповідно до положень *acquis* ЄС для досягнення повної сумісності; сторони визнають важливість наближення чинного законодавства України до права ЄС (ст. 114, 124, 133, 153 Угоди про асоціацію з ЄС 2014 р.) [156, С. 113]. Зазначається, що належна увага має приділятися відповідному прецедентному праву Суду ЄС та імплементаційним заходам Європейської комісії, а якщо в цьому виникне необхідність, будь-яким змінам в *acquis* ЄС. Отже, з 2014 р. (з поглибленням євроінтеграційного процесу у 2023 р.) перед Україною постають нові виклики у сфері гармонізації національного адміністративного законодавства, забезпечення виконання зобов'язань у цій сфері, у першу чергу, шляхом надання суб'єктам публічного права офіційних перекладів текстів, що містять такі вимоги. Мова йде не тільки про еквівалентний переклад самої Угоди про асоціацію з ЄС 2014 р. чи установчих актів ЄС, але й консолідованих версій основних джерел вторинного права ЄС – регламентів, директив, рекомендацій, висновків, рішень, актів Єврокомісії, а також рішень Суду ЄС [149, С. 95].

Юридичний переклад, зокрема актів європейського права, може бути імпліцитним або експліцитним. Якщо під час перекладу формалізованих джерел

права діяльність перекладача характеризується функціональним стилем – феноменом еквівалентності, а головним завданням є відтворення змісту оригіналу на різних рівнях еквівалентності, то під час перекладу вторинної літератури (інтерпретативної, наукової, довідкової, навчальної) – феноменом адекватності з використанням імпліцитного методу [149, С. 107].

Імпліцитний підхід до перекладу пояснюється тим, що особа працює з юридичними текстами в оригіналі, досконало володіє як його мовою, так і українською, тобто такий свідомий переклад особи має суто прагматичне значення, інформаційне спрямування і, як правило, особистісну мотивацію. Перевагами такого перекладу є глибоке, всебічне розуміння з можливістю порівнювати, аналізувати, виокремлювати головне, але він вимагає високого рівня володіння мовами. Такий переклад має характерні ознаки суб'єктивного сприйняття і не може гарантувати очевидного, розгорнутого, доступного зовнішньому спостереженню розуміння юридичного документа [149, С. 107].

Щодо *експліцитного* перекладу, що здійснюється шляхом утворення українськомовної версії нормативного акта європейського права, то в цьому випадку новостворений текст є окремим об'єктивованим документом, що вимагає функціонування відповідної бази перекладів джерел права для суб'єктів права, котрі зобов'язані використовувати встановлену уніфіковану термінологію [179, С. 61]. Таким чином, експліцитний переклад притаманний юридичному перекладу положень законодавства, що передбачає дотримання затверджених процедур і порядку перекладу (офіційний), а імпліцитний – неофіційних (інтерпретаційних) текстів [149, С. 93].

Щодо способу перекладу лексичних одиниць спеціального англomовного дискурсу, то варто зауважити, що важливу роль під час перекладу відіграє визначення семантичної природи терміна, а отже, знаходження правильного концептуального відповідника в українській мові. Хоча В. Коптілов звертає увагу і на інші особливості: повторюваність зворотів, складність синтаксису (коли рамки одного речення охоплюють максимум змісту), «сухість» ділового

стилю, який відрізняється від інших стилів безбарвністю й відсутністю індивідуальності [57, С. 4].

У дослідженнях В. Карабана знаходимо також перелік основних способів перекладу лексичних одиниць, а саме: пошук словникового відповідника, транскодування, калькування, лексичні та граматичні трансформації, антонімічний переклад, контекстуальна заміна та описовий переклад [40, С. 24]. Розглянемо їх детальніше.

Вибір словникового відповідника англomовної лексики є найбільш поширеним способом перекладу лексичних одиниць, зокрема поліеквівалентних термінів: англ. *law* – укр. *закон, право*; англ. *action* – укр. *позов, процес, діяльність, дія*; англ. *justice* – укр. *суддя, справедливість, юстиція* тощо. У зв'язку з цим перекладач під час перекладу інтернаціональних і високочастотних слів обмежений офіційним стилем [37, С. 359].

Калькування як спосіб перекладу юридичної лексики досліджував також В. Карабан. На його думку, це прийом перекладу, коли для передачі простого чи складного терміна мови оригіналу в мові перекладу вибирається перший за порядком відповідник у словнику [40, С. 25]. Наприклад: англ. *legal status* – укр. *правовий статус*; англ. *competent court* – укр. *компетентний суд*; англ. *execution of judgment* – укр. *виконання судового рішення* тощо. Отож перевагою прийому калькування є чіткість, стислість, однозначність з вихідним словом, яка доходить до повної оборотності відповідності. Далі вчений застерігає, що калькування можна застосувати лише тоді, коли воно не порушує норм вживання і сполучуваності слів в українській мові.

Іншим способом перекладу термінів є *транскодування* – передання звукової чи графічної форми слова засобом алфавіту, що здійснюється шляхом:

а) транскрибування – передача звукової форми слова мови оригіналу (англ. *acquis communitaire* – укр. *acquis communitaire*, англ. *memorandum* – укр. *меморандум*, англ. *Brexit* – укр. *Брекзит*);

б) транслітерація – передача слова по літерах (англ. *status* – укр. *статус*; англ. *conflict* – укр. *конфлікт*);

в) змішане транскодування – використання транскрибування з елементами транслітерації і навпаки (англ. *codex* – укр. *кодекс*);

г) адаптивне транскодування – слово мови оригіналу адаптується до структурних особливостей мови перекладу (англ. *implementation* – укр. *імплементація*; англ. *administration* – укр. *адміністрація*).

Контекстуальна заміна – це така лексична перекладацька трансформація, унаслідок якої перекладним відповідником стає словосполучення, що не є словниковим відповідником і підібране з врахуванням контекстуального значення слова, його контексту вживання та мовленнєвих норм і традицій мови перекладу.

Смисловий розвиток – це прийом контекстуальної заміни, коли в перекладі використовується слово, значення якого є логічним розвитком значення слова, що перекладається.

Антонімічний переклад (формальна негативація) застосовується тоді, коли форма слова або словосполучення замінюється на протилежну (позитивна – на негативну і навпаки), а зміст одиниці, що перекладається, залишається в основному подібним.

У процесі перекладу юридичних текстів широко застосовують особливий прийом перекладу лексичних одиниць мови оригіналу, що адекватно передає його зміст – «недослівний» описовий переклад.

Описовий переклад – це спосіб перекладу юридичних термінів, що доволі виважено використовують на практиці. В. Карабан визначає цей прийом як заміну слова, словосполучення, фразеологізму в мові перекладу словосполученням або більшим за кількістю компонентів словосполученням, що адекватно передає зміст цієї лексичної одиниці [40, С. 25]. Саме під час такого перекладу перекладач застосовує описові засоби передання термінів, інваріантом яких є значення іншомовної одиниці. Однак важливо увідповіднити значення терміна англійською мовою, запропонувавши «новий» термін українською, і не порушити правила «один термін – одне значення». Водночас

I. Корунець називає такий спосіб відтворення *вільним*, під час якого структура, зміст, функціональне значення терміна передається вільно [59, С. 240].

Питанням способів перекладу лексичних одиниць з європейського права, зокрема, була присвячена Міжнародна конференція на тему англ. *EU Translated – Towards Better Quality Legal Translation For Better Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement*, що проводив Проєкт ЄС «Association4U» спільно з Генеральним Директоратом з питань перекладу Європейської Комісії та Урядовим офісом з координації європейської та євроатлантичної інтеграції (16–17.01.2019) [149, С. 105; 155, С. 62]. «Якісні юридичні переклади – це основа професійного наближення українського законодавства до права ЄС, а отже, запорука реформування країни в рамках імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», – відзначив експосол ЄС Х. Мінгареллі (*H. Mingarelli*). Для представників академічної спільноти був проведений круглий стіл щодо навчальних програм з питань здійснення юридичного перекладу [149, С. 105].

Необхідно підкреслити, що не тільки в українських перекладачів можуть виникати проблеми з вибором способів відтворення термінів з мови-оригіналу (текстів права ЄС). Ці виклики стояли і стоять перед усіма державами-членами ЄС, зокрема і « нової хвилі », у яких офіційними мовами не є робочі мови ЄС [156, С. 116]. Так, у Щорічному звіті за 2009 рік Вищий адміністративний суд Польщі вказує на проблеми, які виникають у його діяльності під час застосування права ЄС, з актами, що містять помилки, під час розгляду митних справ (наприклад «Справа про ожини»), податкових, банківських, інвестиційних питань. Текст акта, що офіційно був перекладений на польську мову та опублікований, для судді є обов'язковим джерелом права навіть якщо він досконало знає мову тексту-оригіналу і в нього виникають сумніви в правильності перекладу [149, С. 106]. Як стверджують польські лінгвісти, у випадках, коли суб'єкти правовідносин виявляють неузгодженості польськомовної версії акта з актом, складеним іншою мовою ЄС, то вони посилаються саме на останні. Тоді в суддів виникають питання однакового тлумачення на усьому європейському просторі термінів, що мають автономне значення в *acquis* ЄС [222; 149, С. 106].

З точки зору перекладознавства і вибору способів перекладу цікавою була робота над працею Ю. Панейка «Наука адміністрації й адміністративного права. Загальна частина (за викладами професора Юрія Панейка)» [78], яка написана за вимогами та стандартами українського правопису 1928 року. Для сучасного читача деякі положення цієї книги можуть здатися зовсім незрозумілими. Для цього упорядниками було сформовано словник старовживаних та іншомовних слів: близько 1000 термінів у сфері адміністративного права, запропонований здобувачкою переклад термінів на українську мову з польської, чеської, англійської та латинської мов [149, С. 109].

Підсумовуючи переваги та недоліки способів перекладу безеквівалентної термінологічної лексики в контексті юридичного перекладу, Д. Касьяненко констатує, що транскодоване запозичення часто супроводжується поясненням (описовим перекладом) і запобігає неправильному тлумаченню нових понять і вважається надійним способом перекладу невідомих правових понять висхідної мови, неологізмів шляхом відтворення зовнішньої форми висхідного поняття [46, С. 150]. Водночас перевагою описового перекладу є багатостороннє розкриття змісту висхідного поняття, хоча і присутня громіздкість термінологічності термінологічних одиниць. Досить розповсюдженим способом перекладу юридичних термінів є і калькування, за умови нормативності терміна-кальки, а небезпечним і небажаним – наближений переклад (заміна), тому частота його застосування у перекладі мінімальна [46, С. 151].

Отже, проблеми способів перекладу лексичних одиниць спеціального англійського юридичного дискурсу безпосередньо стосуються як мовознавства, так і правознавства. Питання, що виникають під час перекладу актів європейського права з англійської мови на українську, вимагають від перекладача одночасно лінгвістичного, юридичного, політологічного й історичного аналізу [149, С. 120]. Таким чином, у сучасних умовах перекладач юридичних текстів відіграє важливу роль у процесі тлумачення і застосування положень європейського адміністративного права на національному рівні, і цю роль не потрібно применшувати.

Висновок до розділу 2

Як свідчить аналіз спеціальної літератури, наближення законодавства України до стандартів ЄС необхідно розглядати не тільки як процес правової інтеграції, але й через призму наближення вітчизняної загальноправової та спеціальної термінології до англомовної термінології та євролекту, що є послідовним процесом узгодження основних понять, підходів і концепцій розвитку національного законодавства України на основі загальноєвропейських цінностей, стандартів і принципів права. Важливою складовою наближення загальноправової термінології виступає лексична гармонізація, спрямована на забезпечення узгодженої системи понять і термінів [149, С. 93].

Важливим у контексті визначення особливостей перекладу англомовної юридичної термінології на українську мову є механізми організаційно-правового забезпечення перекладу. Їхню множинність можемо прослідкувати під час дослідження особливостей здійснення офіційного перекладу: а) текстів міжнародних договорів, що є джерелами адміністративного права України; б) практики ЄСПЛ під час вирішення публічно-правових спорів; в) актів *acquis* ЄС, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, що стосуються адміністративно-правових відносин.

Отримання Україною 23.06.2022 статусу кандидата у члени ЄС і підготовка до переговорного процесу про повноцінне набуття членства (відбулося 14.12.2023) вимагають від України вдосконалення механізмів здійснення перекладу на українську мову актів ЄС *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, що й було здійснено постановою Кабінету Міністрів України від 02.05.2023.

Національним законодавцем передбачений складний механізм застосування текстів рішень міжнародних судових органів національними суддями в частині перекладів, що вимагає від них не тільки професійної компетенції у сфері права, але й додаткових навичок знання іноземних мов.

Юридичний переклад як науково-технічний тип, зокрема актів європейського адміністративного права, може бути усним, письмовим, машинним, імпліцитним або експліцитним, буквальним, вербальним, послідовним, інтерлінійним, транскрипцією, адекватним, адаптованим, підрядковим, аутентичним, точним, скороченим, анотованим, реферованим тощо.

Вибір словникового відповідника англomовної лексики є найбільш поширеним способом перекладу лексичних одиниць, зокрема поліеквівалентних термінів. Перевагою прийому калькування є чіткість, стислість, однозначність з вихідним словом, яка доходить до повної оборотності відповідності.

В арсеналі сучасного перекладача, як свідчить аналіз спеціальної літератури, сьогодні чимало способів та шляхів відтворення в перекладі спеціальних лексичних одиниць, основними з яких є пошук словникового відповідника, калькування, лексичні й граматичні перекладацькі трансформації, опис тощо. Проте надзвичайно важливо передати значення терміна англійською мовою, увівши «новий» термін українською, і не порушити правило «один термін – одне значення».

РОЗДІЛ 3. АНГЛОМОВНА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВЖИВАННЯ ТА СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (САМОСТІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

В умовах активізації здійснення перекладу тестів, що створені англійською мовою як однією з мов міжнародного спілкування, виникає потреба в аналізі явищ правової дійсності з урахуванням особливостей мови, якою написані такі тексти. У зв'язку з цим, відповідно до мети і завдань дослідження, у роботі здійснено самостійний комплексний аналіз англійських адміністративно-правових термінів, розглянуто їхню структуру (способи творення), семантику, способи перекладу та функціональні особливості, частоту вживання різних типів термінів і способів їхнього відтворення в українських перекладах.

Самостійне дослідження особливостей перекладу англійської адміністративно-правової термінології на українську мову здійснено на матеріалі 500 термінів, зібраних методом суцільної вибірки з текстів актів європейського адміністративного права, а також включає власний досвід практичної перекладацької діяльності здобувачки у цій царині.

3.1. Структурно-семантичний аналіз адміністративно-правових термінів і труднощі під час їхнього перекладу українською мовою

На перший погляд може здатися, що питання про структурно-семантичний аналіз англійських адміністративно-правових термінів є питанням аналізу джерел європейського (міжнародного) адміністративного права, адже укладення міжнародних договорів є одним з найпоширеніших інструментів безпосередньої, обов'язкової європеїзації права, а приведення національного законодавства, зокрема й адміністративного, до єдиного «європейського знаменника», використовуючи механізми лінгвістичної гармонізації, що нерозривно пов'язані зі сферою перекладознавства.

Німецький учений Е. Рабель (*E. Rabel*) зазначав, що терміни в юридичних текстах «як скелет без мускулів і нервів»..., а мова – це форма, яку набирає закон, і завдання фахівця полягає в тому, щоб «забратися під шкіру» закону [157, С. 466]. В епоху, коли право стає глобальним і міжнаціональним (європейським), важливо зрозуміти, що юридичний переклад, як інтерпретація та систематизація наднаціонального права в національних правових системах, означає те, що порівняльне право і юридична лінгвістика є факторами, які впливають на методологію національного права [73, С. 96].

Перекладацькому трансферу певного поняття повинен передувати аналіз мережі системних зв'язків, у які воно «вплетене», а саме: поняттєво-термінологічної парадигматики на мікроконтекстному рівні (рівні юридичного тексту певного типу) та на подальших макроконтекстних рівнях (в інституті, в галузі права, на загальноправовому та міжнародному рівнях) [172, С. 65].

Під час перекладу такої термінології застосовують принципи перекладознавства: збереження єдності форми та змісту, а також контекстності [149, С. 107]. Метою першого принципу є точна передача форми понять та їхнього основного значення (змісту). Другий – передбачає збереження змісту, але переклад терміна безпосередньо залежить від контексту. Використовуючи обидва шляхи при відтворенні термінології, зберігають основний смисл слів, а їх переклад при цьому варіюється залежно від контексту [176, С. 95].

У цьому процесі особливої ваги набуває передача англійських термінів на українську мову, що вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою, а при передачі науково-технічної та юридичної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова [10, С. 58].

Принцип контекстності вимагає від перекладача використання порівняльно-правового методу для досягнення функціональності юридичної лінгвістики, яку у своїх роботах обґрунтовували дослідники К. Цвайгерт (*K. Zweigert*) і Г. Кьотц (*H. Kötz*) [157, С. 440; 155, С. 59]. Для перекладача важливо розуміти контексти

мов інших держав, а для правників – знання іноземних мов є ефективним і коротким шляхом до досягнення їхнього розуміння [73, С. 97–98; 149, С. 108].

Один з перших профільних «євроінтеграційних» законів України 2004 р., що має назву «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС»[88], стосувався питань розробки глосарію термінів *acquis communautaire* для адекватності їхнього розуміння та уніфікованого застосування в процесі адаптації, запровадження єдиних вимог до перекладів таких текстів на українську мову, створення централізованої системи перекладів, механізмів перекладу в цих сферах [88].

Однак право ЄС (англ. *EU law*) і право Ради Європи (англ. *Council of Europe law*), що складають основу європейського правопорядку, не можна ототожнювати зі змістом терміна укр. *законодавство* (англ. *legislation*). У зазначеній програмі також було вжито низку термінів для визначення єдиного предмета правового регулювання – права ЄС: законодавство ЄС, *acquis communautaire*, *acquis*, *acquis ЄС*, акти *acquis communautaire*, європейське право, правова система ЄС, право ЄС, документація ЄС. Далі вітчизняний законодавець намагався удосконалити переклад цього терміна і в більшості випадків застосовував словосполучення укр. *право ЄС* та укр. *право Ради Європи*.

Проте і в Порядку здійснення перекладу на українську мову актів ЄС *acquis communautaire*, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції (у редакціях 2017, 2023 рр. [86, 87]), застосовується низка різних за своїм семантичним значенням термінів, які мали б визначити предмет перекладу, а саме: «акти ЄС *acquis communautaire*» (у назві документу) та «акти ЄС», «*acquis communautaire*», «акти *acquis ЄС*» (у тексті документу). Але це не єдиний випадок недотримання вимог щодо перекладу при складанні нормативно-правових актів принципу однозначності формулювань. Так, в Угоді про асоціацію з ЄС 2014 р. є: *acquis ЄС* (преамбула, ст. 56), законодавство ЄС (ст. 16, 64), стандарти ЄС (ст. 57), закони ЄС (ст. 59), право ЄС (ст. 124, 114), акти законодавства ЄС (ст. 64), положення законодавства ЄС (ст. 278),

європейські стандарти (ст. 56), правові акти ЄС (ст. 96), елементи *acquis* ЄС (ст. 114), право ЄС (ст. 149), правила ЄС (ст. 262) тощо.

Методологічно важливо в цьому аспекті відмежувати «галузеві» джерела міжнародного права від європейського, яке, на думку М. Гердегена (*M. Herdegen*), є регіональним правом, що створює спеціальний режим правового регулювання, імплементується в правові системи держав регіону – країн-членів ЄС [26, С. 29]. Таке тлумачення в умовах інтеграційних процесів, на наш погляд, є занадто вузьким. Необхідно підтримати широкий підхід до розуміння поняття «європейське право» (англ. *European law*) та його родового поняття «європейське адміністративне право» (англ. *European administrative law*), який висловлює Л. Луць: «Це своєрідний правовий комплекс, що охоплює і норми міжнародного права (особливо в частині права міжнародних організацій), і норми права ЄС, і норми національного права... європейське право містить ознаки і національного, і міжнародного права, але водночас суттєво відрізняється від них, утворюючи автономний правовий режим» [70, С. 97].

Жодним чином не варто применшувати роль установчих договорів права ЄС – Договору про ЄС і Договору про функціонування ЄС [228] – у формуванні європейського права, адже все вторинне / третинне право ЄС будується на спільних цінностях, закріплених у цих документах з урахуванням загальних принципів права. Проте для дослідження англійської адміністративно-правової термінології ключове значення має текст Хартії основоположних прав ЄС (2000) (далі – Хартія; англ. *Charter of Fundamental Rights of the European Union*), що і склав базу дослідження. Авторський переклад документа наведено у Додатку 6.

Так, на ст. 39–44 Хартії закріплено право приватних осіб у межах ЄС на належне адміністрування (англ. *right to good administration*), тобто те суб'єктивне публічне право, яке є базисом адміністративно-правових відносин, концепцією, що лежить в основі адміністративно-правової доктрини, засадами правовідносин «орган публічної влади – людина». Нині ця норма-ідея, норма-принцип, норма-концепція визначає матеріальні та процесуальні аспекти його реалізації на міжнародному та європейському рівнях: проходить «червоною ниткою» у

більшості актів ЄС, зокрема в Європейському кодексі належної адміністративної поведінки (англ. *The European Code of Good Administrative Behavior*), статутному та інституційному праві Ради Європи, Європейській Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (англ. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*), резолюціях і рекомендаціях Ради Європи, практиці та рішеннях ЄСПЛ і Суду справедливості ЄС.

Для аналізу англomовної адміністративно-правової термінології в текстах актів Ради Європи також було обрано Рекомендацію Комітету Міністрів Ради Європи R(2007)7 про належне адміністрування (англ. *on good administration*), офіційного перекладу якої не здійснено Україною донині. Авторський переклад цього нормативно-правового акта наведено в Додатку 7.

Окрім цього, з метою формування вибірки термінів проаналізовано тексти рекомендацій Ради Європи, що є джерелами адміністративного права Ради Європи, зокрема R(2015)5 про обробку персональних даних у контексті працевлаштування, R(2007)4 про місцеві та регіональні публічні послуги, R(2004)20 про судовий перегляд адміністративних актів, R(2003)16 про виконання адміністративних і судових рішень у сфері адміністративного права, R(2002)2 про доступ до офіційних документів, R(2001)9 про альтернативи судовому розгляду спорів між адміністративними органами та приватними особами, R(2000)6 про статус публічних службовців у Європі, R(97)18 про захист персональних даних, зібраних і оброблених для статистичних цілей, R(97)7 про місцеві публічні послуги та права їхніх користувачів, R(91)1 про адміністративні санкції, R(89)8 про тимчасові заходи судового захисту в адміністративних справах, R(87)16 про адміністративні провадження, які стосуються великої кількості осіб, R(85)13 про установи Омбудсмана, R(84)15 про публічну відповідальність, R(80)2 про здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами, R(77)31 про захист особи щодо актів адміністративних органів [236, 237, 239–266] тощо.

Варто ще раз підкреслити: загальний відсоток питомої української адміністративно-правової термінології значно менший, аніж англomовної, що,

безумовно, пов'язано з впливом російської мови на українську, а також зі здійсненням перекладів текстів міжнародних договорів саме з російської, а не висхідної мови [149, С. 102]. Так, офіційний переклад тексту Конвенції про захист прав людини і *основоположних* свобод (англ. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*) Ради Європи в редакції від 01.01.1990 був зроблений з російської мови (рос. *Конвенция о защите прав человека и основных свобод*), тому назву цього документа українською мовою передано як «укр. *Конвенція про захист прав людини і **основних** свобод*». На нашу думку, вона не відтворює змісту терміна англ. *fundamental* – укр. *основоположний* і звужує перелік прав, що підлягають захисту [155, С. 59].

Так само здійснювався переклад *Загальної* декларації з прав людини ООН 1948 року (англ. *The Universal Declaration of Human Rights*) з тексту російською мовою (рос. *Всеобщая декларация прав человека*), що українською, вважаємо, мало б звучати як укр. *Всесвітня* декларація прав людини [149, С. 102].

Як показав аналіз, на вебпорталі Верховної Ради України «Законодавство» до 2022 року був відсутній текст перекладу з англійської на українську мову Хартії основоположних прав ЄС (англ. *Charter of Fundamental Rights of the European Union*), водночас розміщений текст російською (рос. *Хартия основных прав Европейского Союза*), що, вважаємо, не відповідає змісту терміна англ. *fundamental* – укр. *основоположний* [149, С. 102].

Деякі неточності перекладу трапляються і в Угоді про асоціацію з ЄС 2014 р., наприклад у ст. 14 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека», основоположному приписі, що визначає співробітництво Сторін у сфері дотримання принципів належного врядування і поваги до прав людини: «...Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій *усіх рівнів* у сфері *управління* загалом і правоохоронних і *судових органів* зокрема (англ. «...the Parties shall attach particular importance to the consolidation of the rule of law and the reinforcement of institutions *at all levels* in the areas of *administration* in general and law enforcement *and the administration of justice* in particular» [155, С. 60]. Такий переклад, на нашу думку, є неточним і

неадекватним, що може призвести до хибного тлумачення норми ЄС, адже мова йде про укріплення саме інституцій ЄС *на всіх рівнях* у сфері *адміністрування* (а не тільки управління) і *правозастосування* (а не у сфері правоохоронних органів), і адміністрування судових органів. Проте пояснення такого перекладу можемо знайти в російськомовній версії проєкту Угоди про асоціацію з ЄС 2012 р., яка, «мабуть», лягла в основу українськомовної версії [231; 149, С. 102].

Іншим прикладом може слугувати переклад однієї з ключових правових категорій адміністративного права – укр. *орган публічної влади*, що вживається у європейському та вітчизняному адміністративному праві [155, С. 61]. Так, у Директиві Європейського Парламенту і Ради 2007 / 2 / ЄС від 14.03.2007 про створення Інфраструктури просторової інформації у Європейському Співтоваристві (*INSPIRE*) вживається термін англ. *public authority* – орган публічної влади, що означає: а) будь-який державний орган або інший орган публічної адміністрації, в тому числі публічні дорадчі органи, на національному, регіональному чи місцевому рівні; б) будь-яку фізичну чи юридичну особу, що виконує публічні адміністративні функції згідно з національним законодавством, включаючи конкретні обов'язки, види діяльності чи послуги, що стосуються довкілля; с) будь-яку фізичну чи юридичну особу, що має публічні повноваження чи функції або надає публічні послуги, що стосуються довкілля, під контролем органу чи особи, указаним у пункті а) або б) [277; 149, С. 103].

Поданий переклад терміна був запропонований у Глосарії термінів *acquis* ЄС [277], що систематично оновлюється Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції. Отже, вжита термінологія має статус затвердженої, що формується спеціальним органом виконавчої влади, який функціонує у сфері євроінтеграції і, серед іншого, забезпечує здійснення перекладів актів *acquis* ЄС на українську мову, оновлення Глосарія термінів *acquis* ЄС, організовує роботу з підготовки орієнтовного плану перекладу актів *acquis* ЄС з урахуванням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції і права ЄС та подає на розгляд Кабінету Міністрів України [149, С. 104].

Аналогічний переклад з англійської мови на українську вихідних понять європейського права, зокрема англ. *public administration* (укр. *публічна адміністрація*), англ. *public authority* (укр. *орган публічної влади*), англ. *public service* (укр. *публічна послуга, публічна служба*), англ. *public interest* (укр. *публічний інтерес*), англ. *public servant, public officer* (укр. *публічний службовець*), англ. *public security* (укр. *публічна безпека*) запропоновано нами під час роботи над перекладом посібника Ради Європи укр. «**Адміністрування та Ви. Посібник. Принципи адміністративного права у відносинах між особами та органами публічної влади**» (англ. *Administration and You. A handbook Principles of administrative law concerning relations between individuals and public authorities*) [1; 149, С. 105]. Лише залучення до процесу перекладу фахівця з адміністративного права зі знанням іноземних мов юридичного спрямування дало можливість виправити прикру ситуацію з першим виданням, що мала назву «укр. *Управління та Ви. Посібник. Принципи адміністративного права у відносинах між особами та суб'єктами владних повноважень*».

Зазначимо, що, на жаль, українською мовою друкованих видань довідників і словників дуже мало як за спрямуванням (юридичні), так і за певною галуззю права. Водночас вітчизняним здобутком є Англійсько-французько-німецько-український словник термінології ЄС [268], який значно полегшив переклад термінів міждисциплінарної спрямованості і був результатом термінологічної роботи фахівців із європейського і міжнародного права, а також професійних філологів, перекладачів проекту «Лабораторія наукового перекладу». Проте юристів-«галузевиків» не було запрошено до проведення його фахової термінологічної експертизи. Прикрою, на наш погляд, є пропозиція перекладу з англійської мови основних категорій адміністративного права, зокрема англ. *public service* як укр. *суспільна послуга, укр. суспільне обслуговування*, англ. *right to good administration* як укр. *право на добре управління*, англ. *public policy* як укр. *суспільний порядок* [149, С. 110].

Варте уваги також видання Англо-український словник міжнародного, порівняльного і європейського права [270]. Однак, знову відсутність

адміністративістів серед кола укладачів призвела до перекладу термінів англ. *public administration* як укр. *державне управління*, а англ. *public interest* як укр. *державний інтерес*. І ці приклади не є поодинокими [149, С. 110].

У Додатку 1 нами запропоновано переклад на українську мову насамперед тих лексичних одиниць – ключових англомовних термінів з адміністративного права, що викликають у перекладачів найжвавіші дискусії. Адже понятійно-термінологічний апарат України нині об'єктивно змінюється й оновлюється під впливом загальної європеїзації права і лінгвістики.

Найбільш уживаним адміністративно-правовим терміном (за частотою лексичних конструкцій), який функціонує у європейському адміністративному праві, є укр. *адміністрація*, що походить від терміна латин. *ministrare* – служити, допомагати, обслуговувати, де *ad-* – до- є префіксом, що вказує на активний, постійний, цільовий характер такої діяльності. Від цього дієслова є похідною лексема латин. *minister* – укр. *міністр* – довірча особа, слуга монарха, де відсутність префікса *ad-* вказує на тимчасовий, непостійний характер діяльності посадової особи. Водночас радянська школа адміністративного права та деякі сучасні вітчизняні дослідники вважають, що витoki варто шукати саме в латин. *administrare* – укр. *управляти, керувати* [146, С. 207].

Незважаючи на той факт, що цей термін зародився в Стародавньому Римі і лише в епоху Середньовіччя став використовуватися в «живих» європейських мовах, ним ніколи не послуговувалися для опису процесів управління справами або реалізації суб'єктами влади [146, С. 207]. Для цього вживалися дієслова латин. *imparare, regnare, dominare*, а також *gubernare*. Багатогранність цього терміна вивчав англійський учений Е. Дансаер (*A. Dunsire*), фундаментальну працю якого укр. *Адміністрація. Слово і наука* (англ. *Administration: The Word and the Science*, 1973) було визнано Енциклопедією «Британніка» («*Britannica*») як найбільш ґрунтовне дослідження [193, С. 34–77; 146, С. 207].

У європейській фаховій літературі обґрунтовується думка, що терміни укр. *адміністрація* і укр. *адміністрування* були введені до термінологічного поля лише на поч. ХІХ ст., а укр. *адміністративне право* – до системи права

країн континентальної правової системи в першій пол. XIX ст. (до англосаксонської – ще пізніше) [206, С. 225]. Так, в Енциклопедії Д'Аламберт (*D'Alambert*) і Д. Дідро (*D. Diderot*) з 1751–1780 рр. (франц. *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des metiers*) цей термін розглядають як організаційну частину суб'єкта права і як політичне явище [146, С. 208].

Як і 20 років тому, особливі труднощі у фахівців виникають під час перекладу з англійської мови двокомпонентного терміна англ. *public administration*, що довгий час не мав відповідника українською мовою.

Надзвичайно розповсюдженим цей термін (франц. *administration publique*, нім. *Die öffentliche Verwaltung*, іспан. *administracion publica*, пол. *administracja publiczna*) є в зарубіжній літературі з конституційного та адміністративного права, у практиці ЄСПЛ, Суду справедливості ЄС та професійних колах правників-теоретиків і юристів-практиків [146, С. 207; 155, С. 57]. На сучасному етапі в Україні надалі триває дискусія щодо його адекватного перекладу, формулювання дефініції, відмежування від суміжних категорій, зокрема укр. *державним управлінням* (англ. *state managment*), укр. *публічним управлінням* (англ. *public managment*), укр. *новим публічним управлінням* (англ. *new public managment*), укр. *належним урядуванням* (англ. *good governance*), укр. *належним адмініструванням* (англ. *good administartion*) [93] тощо.

Проблема однозначності тлумачення запропонованого терміна укр. *публічна адміністрація* і готовність українського законодавця ввести його до нормативно-правового обігу безпосередньо пов'язана з питанням адекватності перекладу [146, С. 207]. Так, адекватним вважається переклад, який передбачає максимальний рівень еквівалентності, не допускає порушень мовних норм і структури оригіналу, тобто відтворює єдність його змісту й форми засобами іншої мови [66, С. 13]. Отож ідеться про вичерпну передачу змісту англословного терміна англ. *public administration*, його повноцінну функціонально-стилістичну відповідність. Ми позитивно оцінюємо і вважаємо поступом введення національним законодавцем цього терміна до Закону України

«Про адміністративну процедуру» від 17.12.2022 № 2073-ix [229], де в преамбулі вперше зроблено переклад на українську мову як укр. *публічна адміністрація*.

Зазначимо, що поряд з терміном укр. *публічна адміністрація* (англ. *public administration*) у європейському адміністративному праві часто застосовується термін укр. *адміністративний орган* (англ. *administrative authority / body*).

Питання перекладу понять англ. *public administration* та англ. *maladministration*, визначення семантичного значення, формулювання дефініцій в українській / європейських науках адміністративного права неодноразово були об'єктом наших досліджень [93; 146, 147, 155, 157]. Останній із запропонованих термінів також викликає труднощі в перекладачів [146]. Він функціонує в європейській концепції належного адміністрування (англ. *good administration*) і є його антонімом в семантичному полі. Додавання префіксу *mal-* позначає пряму протилежність до терміна укр. *адміністрація* і утворює новий – лат. *maladministration*, що вказує на негативний характер публічної адміністрації та організацію правового захисту контролю за її діяльністю. Пропонуємо передавати термін лат. *maladministration* саме як укр. *maladministration*.

Що ж слід розуміти під поняттям укр. *публічна адміністрація* (англ. *public administration*)? Уважаємо за необхідне розпочати аналіз цього терміна з висвітлення етимології слів – прикметника укр. *публічний* та іменника укр. *адміністрація*. Окремо ці терміни доволі часто вживаються в поточній лексиці української мови. Академічний тлумачний словник української мови подає такі значення поняття укр. *публічний*: «який відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний; призначений для широкого відвідування, користування; громадський» [286, С. 383; 146, С. 207].

Водночас термін укр. *адміністрація* розглядається як «керівний орган установи, організації, підприємства; особи, що керують установою, організацією, підприємством»; те саме, що «адміністрування (дія за значенням «адмініструвати»: керувати бюрократично, за допомогою наказів і розпоряджень замість конкретного керівництва)» [287, С. 20–21; 146, С. 207].

У багатьох українськомовних наукових дослідженнях, фахових словниках іншомовної термінології [267, 288, 295, 296, 290, 285, 284, 277, 274, 270, 268], енциклопедичних виданнях, профільній перекладній літературі термін англ. *public administration* перекладається як укр. *державне управління*, укр. *державна адміністрація* [285; 146, С. 207]. Також на офіційній вебсторінці закладу вищої освіти укр. *Національна академія державного управління при Президентові України* до 2020 року було перекладено англійською мовою як англ. *National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*. Нині цей заклад має назву укр. *Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби* – англ. *Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service*. Отже, термін укр. *публічне управління* уже перекладено як англ. *public administration*. Однак для окреслення спеціальності та освітньої програми ОС «Бакалавр» 281 укр. *Публічне управління та адміністрування* помилково застосовують словосполучення англ. *public management and administration*, а укр. *державна служба* – англ. *public service*.

Іншими прикладами некоректного перекладу є назви розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.07.2021 № 831-р укр. *Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки* (англ. *Strategy of public administration reform for the period of 2022–2025*), розпорядження Кабінету Міністрів від 29.12.2021 № 1805-р укр. *Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки* подано як англ. *Strategy of reforming the public finance management system for 2022–2025*; назви аналітичних центрів: укр. *Програма з державного управління ООН* (англ. *UN Public Administration Program*); укр. *Європейський інститут державного управління* (англ. *European Institute of Public Administration*), англ. *European Centre of Enterprises with Public Participation* – укр. *Європейський центр підприємств з державною участю* [155, С. 58]. Таким чином, трапляються випадки перекладу терміна англ. *public* як укр. *державний* [146, С. 207].

С. Головатий пропонує застосовувати переклад терміна англ. *public*: 1) суспільний; 2) громадський; 3) народний; 4) загальнодоступний; відкритий;

5) прилюдний; 6) публічний [28, С. 105]. Над особливостями перекладу термінів укр. *публічна безпека* (англ. *public security*) і укр. *публічний порядок* (англ. *public order*) в українському поліцейському праві також розмірковував Б. Шлоер (B. Shloer), констатуючи відмінність (застосування терміна укр. *громадський*), що існує в Законі України «Про Національну поліцію» [284, С. 100].

Особливості перекладу термінології, що використовується в Європейській конвенції з прав людини Ради Європи, стали предметом дослідження П. Пушкаря, який вказує, що прикметник англ. *public* належить до 32 терміносистем і найчастіше перекладається як: укр. *відкритий, суспільний, громадський, надзвичайний, державний*. Найменш уживане – публічний [276].

Можна навести ще безліч прикладів таких грубих помилок під час перекладу юридичних текстів, які доводять те, що досягнення високої якості, ідентичності та адекватності перекладу – основне завдання подолання лінгвоетнічного бар'єра. На допомогу для подолання проблем – фахова юридична література, електронні інформаційні ресурси ЄСПЛ, Ради Європи та ЄС і їхніх держав-членів, зокрема *EurLex, GlobaLex, HUDOC, AGROVOC, EUROVOC, IATE, TARIC, EuroDocs, Eurotermbank, TermCoord, Abbey Lingvo, Reverso Context, Cambridge Dictionary* тощо [149, С. 110; 155, С. 63].

Таким чином, якість перекладу залежить від рівня кваліфікації перекладача: перекладачі-лінгвісти та галузеві фахівці мають різні підходи до перекладу, і це часто стає причиною невдалого перекладу. У зв'язку з цим, як влучно зазначає М. Любченко, перекладачі-лінгвісти повинні розумітися у відповідній галузі – ідеться про специфіку юридичної термінології, а творці права – не ігнорувати правила, що існують у мовознавстві [71, С. 81].

Щодо юридичних текстів, то відповідна практика діє в органах ЄС, де юристи перевіряють перекладені тексти, а в Суді ЄС перекладацька діяльність здійснюється лише правниками. Запозичення такої моделі може бути реальним за наявності високої мовної культури, вільного володіння іноземними мовами, системними лінгвістичними та правовими знаннями, навичками їхнього застосування; розуміння особливостей терміносистем тощо.

У цьому напрямі активною була робота на юридичному факультеті КНУ імені Тараса Шевченка, де функціонували декілька центрів іноземного права, Центр юридичного перекладу і Центр міжкультурної фахової комунікації та гармонізації термінології при Науковому парку «Київський університет імені Тараса Шевченка» [149, С. 112]. Так, у Центрі польського права, директором якого була здобувачка, здійснювалися переклади правових актів Польщі, підготовка фахівців-юристів для перекладу з польської мови на українську положень польської правової доктрини, а в межах діяльності Школи польського права – вивчення польської мови юридичного спрямування [152; 149, С. 112].

Після запропонованого аналізу можемо сформулювати деякі висновки щодо перекладу найбільш уживаних адміністративно-правових термінів на українську мову – англ. *public*, англ. *administration*, англ. *state* [146, С. 207].

По-перше, термін англ. *public administration* – чимало дослідників ототожнює з поняттям укр. *публічна адміністрація*, проте офіційний переклад назв нормативно-правових актів, державних установ та організацій з поняттям укр. *державне управління*. По-друге, публічна адміністрація означає як діяльність – управління будь-якими справами приватної чи юридичної особи, держави або іншого публічного органу, так і систему суб'єктів, що здійснюють таку діяльність [211, С. 15]. Вплив положень американської школи права на термінологічну систему прослідковуємо і в укр. Глосарії з питань урядування та публічної адміністрації (англ. *Glossary on Governance and Public Administration*) [199]. По-третє, діяльність публічної адміністрації спрямована на реалізацію публічного інтересу (англ. *public interest*), забезпечення прав, свобод і законних інтересів широкого кола осіб (англ. *interest of large number of persons*). По-четверте, важливою функцією публічної адміністрації визначено формування публічної політики (англ. *public policy*), заснованої на доказах, а також виконання повного циклу публічної політики (англ. *policy cycle*) [146, С. 207].

Отже, під час здійснення юридичного перекладу можемо виділити такі виклики, із якими може зустрітися перекладач: досягнення рівнозначності тексту оригіналу та самого перекладу; існування у професійній лексиці термінології,

елементи якої не завжди можна перекласти іншою мовою; існування єдиних термінів, але зовсім з різним значенням; лексико-термінологічна недосконалість національного законодавства; унормування термінології, яка використовується у законодавстві; побудова текстів з неточними термінами; особливості перекладу складних термінів і словосполучень, абревіатур; існування особливостей мови-оригіналу і мови-перекладу тощо [149, С. 110; 155, С. 62].

Як свідчать отримані результати аналізу англomовної адміністративно-правової термінології, найчастіше вживаються терміни з публічно-правові сфери, похідні від прикметника укр. *адміністративний* (англ. *administrative*) – у 95 випадках (19%), поряд з термінами, що поєднуються з прикметником англ. *public* – укр. публічний – у 63 випадках (13 %). Наприклад: укр. *публічний інтерес* (англ. *public interest*), укр. *публічний сектор* (англ. *public sector*), укр. *публічна політика* (англ. *public policy*), укр. публічна мережа (англ. *public network*), укр. публічна інформація (англ. *public information*), укр. публічна мораль (англ. *public moral*), укр. публічний порядок (англ. *public order*), укр. публічний обвинувач (англ. *public prosecutor*), укр. публічна послуга (англ. *public service*) тощо. Розповсюдженими є й прикметники англ. *European* – укр. *європейський* (зокрема англ. *European administrative space* – укр. *європейський адміністративний простір*; англ. *European public policy* – укр. *європейська публічна політика*) у 34 випадках (7 %) та англ. *good* – укр. *належний* (англ. *good administration* – укр. *належне адміністрування*; англ. *good governance* – укр. *належне врядування*; англ. *good administrative practice* – укр. *взірцева адміністративна практика*) у 8 випадках (1,6 %). Структурно-семантичну природу інших термінів висвітлено в Додатках 1 і 2.

Під час аналізу вибірки англomовної адміністративно-правової термінології, розміщеної в Додатку 1, виснувано, що встановлення семантичного значення терміна можливе за певною категоризацією. Зокрема як загальне поняття (3 %), міжнародна організація (1 %), орган, установа (5 %), правова поведінка (6 %), правовий статус особи (2 %), юридичне поняття (78 %), юридичний документ (5 %). Результати дослідження візуалізовано в Додатку 3.

3.2. Способи творення адміністративно-правових термінів та їхні структурні особливості

Структурно-семантична організація термінологічних одиниць у галузі адміністративного права має свої особливості. Проведений аналіз структури таких термінологічних одиниць і способів їхнього творення, засвідчив, що ці лексичні одиниці утворено за словотворчими моделями сучасної англійської мови, які, як відомо, постійно розвиваються. Ураховуючи факт безперервного розвитку мови, результати аналізу мовленнєвих явищ можуть диференціюватися у різний період.

Указане дослідження стосується аналізу структури англійських юридичних термінів конкретної сфери правового регулювання – адміністративно-правової, що сформувалися у XX–XXI ст., де знаходить відображення сучасний словотвір в англійській мові.

Підтвердити чи спростувати гіпотезу, сформовану зарубіжними та вітчизняними лінгвістами щодо структурної характеристики юридичних термінів, ми зможемо під час аналізу англійських термінів з європейського адміністративного права, використовуючи, зокрема, англ. *Word Parts Dictionary. Standard and Reverse Listings of Prefixes, Suffixes, Roots, and Combining Forms.* (укр. *Словотвірний словник*) [311]. Методологічним підґрунтям дослідження є методи суцільної вибірки, класифікації, аналізу дефініцій, етимологічного та словотвірного аналізу, кількісного та структурного методів, системного підходу та інші загальнонаукові, лінгвістичні методи.

Нами відокремлена вибірка з 500 адміністративно-правових термінів з метою формування фактичного матеріалу дослідження. Як свідчить проведений аналіз, терміни за структурою поділяються на прості (безафіксальні, деривати), складні, терміни-словосполучення та терміни-аббревіатури. Результати такі.

1. *Прості* адміністративно-правові терміни, які складаються зі слова та служать для номінації основних понять сфери діяльності (галузі права). Наприклад: англ. *case* – укр. *справа*; англ. *appeal* – укр. *оскарження*; англ. *policy*

– укр. *політика*; англ. *act* – укр. *дія, закон, документ*; англ. *law* – укр. *право, закон, законодавство*; англ. *Union* – укр. *Союз*; англ. *court* – укр. *суд*; англ. *bill* – укр. *біль, чек, рахунок* тощо.

Проте не так інтенсивно відбувається творення адміністративно-правових термінів за рахунок процесу конверсії. Констатовано лише 9 випадків з опрацьованої вибірки. Наприклад: англ. *prejudice* (verb / noun) – укр. *завдавати шкоди* (дієслово), *упередження* (іменник); англ. *appeal* (noun / verb) – укр. *оскарження* (іменник), *оскаржувати* (дієслово); англ. *state* (noun / adjective) – укр. *держава* (іменник), *державний* (прикметник); англ. *life* (noun / adjective) – укр. *життя* (іменник), *довготривалий* (прикметник) англ. *judge* (noun / verb) – укр. *суддя, арбітр* (іменник), *судити* (дієслово); англ. *office* (noun / adjective) – укр. *служба, офіс* (іменник), *відомчий, офісний*, (прикметник); англ. *law* (noun / adjective) – укр. *право, закон, законодавство* (іменник), *законний, правовий, юридичний* (прикметник); англ. *a trial* (noun) – англ. *trial* (adj); англ. *function* (verb / noun) – укр. *функціонувати* (дієслово), *функція* (іменник).

Класифікацію термінологічної лексики можна здійснювати за моделями утворення термінологічних інновацій – простих термінів-неологізмів. Поширеним способом творення таких одиниць для позначення понять у галузі адміністративного права є надання нового значення вже існуючим лексичним одиницям із загальноживаної англійської мови, зокрема: англ. *power* – укр. *сила* – *повноваження*, англ. *body* – укр. *тіло* – *орган (установа)*, англ. *good* – укр. *добрий* – *належний*, англ. *life* – укр. *життя* – *пожиттєвий*, англ. *case* – укр. *портфель* – *справа*, англ. *interest* – укр. *зацікавленість* – *інтерес*; англ. *person* – укр. *особа* – *фізична / юридична особа*.

Прості адміністративно-правові терміни, структуру яких складає основа та один (деривація першого ступеня) чи декількох афіксів (деривація другого ступеня). Наприклад: англ. *administration* – укр. *адміністрація, уряд*; англ. *officer* – укр. *службовець*; англ. *implementation* – укр. *імплементація*; англ. *legislation* – укр. *законодавство*; англ. *approximation* – укр. *зближення*; англ. *publicity* – укр. *публічність, гласність*; англ. *movement* – укр. *рух*; англ. *intergation* – укр.

інтеграція; англ. *decentralization* – укр. *децентралізація*; англ. *judgment* – укр. *судове рішення*; англ. *fundamental* – укр. *основоположний*; англ. *procedure* – укр. *процедура*; англ. *authority* – укр. *орган, авторитет* тощо.

Так, термінотворення цієї категорії понять англійської мови часто відбувається шляхом додавання компонентів за певними моделями.

Префікси: модель pR (prefix+root) або комбінація:

de- англ. *decentaral* – укр. *децентралізований*; англ. *derogate* – укр. *принижувати, відхід*; англ. *deregulate* – укр. *дерегулювати*;

im- англ. *impeach* – укр. *ставити під сумнів*; англ. *impartiality* – укр. *неупередженість*; англ. *impanel* – укр. *включати до списку*; англ. *impairment* – укр. *ушкодження*; англ. *imperfect* – укр. *недосконалий*;

un- англ. *unwanted* – укр. *небажаний*; англ. *unfinished* – укр. *незакінчений*;

mal- англ. *maladministration* – укр. *maladministration*;

anti- англ. *anti-curraption* – укр. *антикорупційний*; англ. *anti-Europeanism* – укр. *антиєвропеїзм*; англ. *antigraphy* – укр. *дублікат документа з печаткою*; англ. *antimerger* – укр. *правові норми щодо заборони злиття корпорацій*;

ir- англ. *irregular* – укр. *нерегулярний*; англ. *irreversible* – укр. *той, що не підлягає скасуванню*; англ. *irrevocable* – укр. *безповоротний*; англ. *irritant* – укр. *той, що робить нечинним*; англ. *irreparable* – укр. *невідшкодовний*;

self- англ. *self-administration* – укр. *самоврядування*; англ. *self-constituted* – укр. *самозаснований*; англ. *self-control* – укр. *самоконтроль*; англ. *self-defence* – укр. *самозахист*; англ. *selfexecuting* – укр. *той, що набуває чинності одразу*;

over- англ. *overclaiming* – укр. *висування надмірної вигоди*; англ. *overcharge* – укр. *висування надмірних вимог*; англ. *overfulfil* – укр. *перевиконувати*; англ. *override* – укр. *перевищувати*;

multi- англ. *multilevel* – укр. *багаторівневий*; англ. *multilateral* – укр. *багатосторонній*; англ. *multi-speed Europe* – укр. *Європа «різних швидкостей»*; англ. *multinational* – укр. *багатонаціональний*;

inter- англ. *intercede* – *клопотати, заступатися*; англ. *intercessor* – *заступник*; англ. *intercourse* – *спілкування, відносини*;

mono- англ. *monocracy* – укр. єдиновладдя; англ. *monition* – укр. виклик до суду; англ. *monopolistic* – укр. монополістичний;

dis- англ. *displaced* – укр. переміщений; англ. *disqualify* – укр. позбавити права; англ. *disposition* – укр. переміщення, диспозиція; англ. *disregard* – укр. недотримання; англ. *disturbance* – укр. порушення побулічного порядку; англ. *discretion* – укр. дискреція, власний розсуд; англ. *dismiss* – укр. відхилити (позов), закрити (справу); англ. *dismissal* – укр. звільнення, відставка;

un- англ. *unjudicial* – укр. вчинений, у позасудовому порядку; англ. *unjust* – укр. несправедливий; англ. *unlimited* – укр. необмежений; англ. *unmake* – укр. скасовувати; англ. *unmeditated* – укр. ненавмисний;

trans- англ. *transparency* – укр. прозорість; англ. *transitory* – укр. тимчасовий; англ. *transgress* – укр. порушувати норми права;

co- англ. *coworker* – укр. співробітник; англ. *codecision procedure* – укр. процедура спільного прийняття рішень; англ. *co-administration* – укр. спільне адміністрування; англ. *The Organization for Security and Co-operation in Europe* (OSCE) – укр. Організація з безпеки та співробітництва в Європі;

non- англ. *non-treaty agreement* – укр. недоговірні умови; англ. *non-regulatory decision* – укр. індивідуальне рішення; англ. *non-member countries* – укр. треті країни; англ. *non-EU national* – укр. громадянин третьої країни; англ. *non-legislative act* – укр. підзаконний нормативний акт);

super- англ. *supernational* – укр. наднаціональний; англ. *administrative supervision* – укр. наглядова функція; англ. *superintend* – укр. наглядати, контролювати; англ. *super power* – укр. наддержава; англ. *supersedeas* – укр. наказ про зупинення виконання судового рішення тощо.

Велика кількість англійських адміністративно-правових термінів утворена й шляхом суфіксації. За моделлю: **модель Rs (root+suffix):**

-able англ. *inviolable* – укр. непорушний; англ. *reasonable* – укр. розумний; англ. *sustainable* укр. стабільний;

-acy англ. *privacy* – укр. приватність; англ. *democracy* – укр. демократія; англ. *primacy* – укр. примат;

-ess англ. *neighborliness* – укр. сусідство; англ. *process* – укр. процес; англ. *lawfulness* – укр. законність; англ. *access* – укр. доступ; англ. *effectiveness* – укр. ефективність; англ. *excess* – укр. перевищення;

-ious англ. *religious* – укр. релігійний;

-ance англ. *governance* – укр. врядування; англ. *assistance* – укр. допомога; англ. *importance* – укр. важливість; англ. *finance* – укр. фінанси; англ. *accordance* – укр. відповідність; англ. *maintenance* – укр. підтримка;

-ment англ. *government* – укр. уряд; англ. *movement* – укр. рух; англ. *development* – укр. розвиток; англ. *agreement* – укр. умова тощо.

Афіксація як спосіб термінотворення передбачає також й одночасне приєднання префіксів і суфіксів (префікс+суфікс) за моделлю *pRs* (*prefix+root+suffix*), зокрема:

de- -ion: англ. *decentralisation* – укр. децентралізація; англ. *deregulation* – укр. дерегуляція; англ. *derogation* – укр. відступ, дерогація;

de- -ment: англ. *department* – укр. департамент; англ. *development* – укр. розвиток;

dis- -ion: англ. *discretion* – укр. дискреція, власний розсуд; англ. *distribution* – укр. розподіл; англ. *distortion* – укр. перекручування (фактів);

un- - able: англ. *unassailable* – укр. неспростовний; англ. *unconscionable* – укр. недобросовісний; англ. *uncompensable* – укр. той, що не підлягає відшкодуванню;

under- - ing: англ. *undertaking* – укр. підприємство; взяте зовоб'язання; англ. *understanding* – укр. домовленість; досягнення згоди; англ. *underlying* – укр. головний, переважний, пріоритетний тощо.

У контексті характеристики афіксальних способів творення юридичних термінів варто зазначити, що значна частка адміністративно-правової термінології – це прості лексичні одиниці. Однак кількісне співвідношення простих і складних англомовних термінів указує на перевагу останніх. Чільне місце займають терміни (деривати), що будуються за допомогою суфіксальних і префіксальних морфем. Адже саме афікси сприяють конкретизації термінів під

час визначення семантичної природи і є продуктивним матеріалом для їх творення.

Отже, афіксальний спосіб творення адміністративно-правових термінів сприяв виникненню великої кількості термінів у галузі адміністративного права, характерна ознака процесу – це запозичення із загального арсеналу словотвірних засобів англійської мови.

2. *Складні* терміни є частиною кожної галузевої терміносистеми. Проте розвиток терміносистеми зумовлює виникнення неологізмів і творення складних понять, що розкривають та конкретизують їхній зміст. Як наслідок, збільшено частку багатоконпонентних термінів, що є, на нашу думку, проявом мовної економії у фаховій мові.

Адміністративно-правові терміни, що утворені шляхом складання декількох основ. Наприклад: англ. *eurospeak / eurolect* – укр. *євромова / євролект*; англ. *eurostat* – укр. *європейська статистика*; англ. *citizenship* – укр. *громадянство*; англ. *framework* – укр. *межі, рамка, структура моделі*; англ. *stakeholder* – укр. *заінтересована особа, зацікавлена особа, стейкхолдер*; англ. *safeguard* – укр. *охорона*; англ. *hassle-free* – укр. *без проблем*; англ. *paperless* – укр. *безпаперовий*; англ. *EU-wide policy* – укр. *загальносоюзна політика*; англ. *intra-Community trade* – укр. *внутрішня торгівля в Спільності*; англ. *language-friendly community* – укр. *громада, що сприяє розвитку та вивченню мов*; англ. *local self-government* – укр. *місьцеве самоврядування*; англ. *multi-level governance* – укр. *багаторівневе врядування*; англ. *opt-out arrangements* – укр. *домовленості про неучасть*; англ. *top-down Europeanization* – укр. *низхідна європеїзація*; англ. *two-speed Europe* – укр. *двошвидкісна Європа*; англ. *long-run* – укр. *довгостроковий*; тощо.

Адміністративно-правові терміни, що створені шляхом складання декількох основ та афіксації, наприклад: англ. *benchmarking* – укр. *оцінювання за показниками, бенчмаркінг*; англ. *law-making* – укр. *правотворчість*; англ. *policy-making* – укр. *формування політики*; англ. *decision-making* – укр. *прийняття рішень*; англ. *euroscpticism* – укр. *євроскептицизм*; англ. *state-backed* –

укр. *державна підтримка*; англ. *state-controlled* – укр. *той, що знаходиться під контролем держави*, тощо.

Неможливість передати семантичне значення понять і категорій з цієї галузі права за допомогою термінів з одною основою сприяє виникненню складних термінів (з декількома основами або з додаванням афіксів). Для вказівки на приналежність до окремої галузі права, а саме адміністративної, застосовуються опорні слова, основне з яких виражає поняття певної галузі знань, а залежне – ознаку такого поняття.

За графічним виглядом складні терміни в адміністративно-правовій термінології можемо згрупувати у два блоки: За тип (підтип): зрощені (пишуться разом) і Зб тип (підтип) нейтральні (пишуться через дефіс). Кількісний аналіз термінів показав, що написання через дефіс значно перевищує кількість термінів, що пишуться разом.

3. *Терміни-словосполучення* в досліджуваній терміносистемі сучасної англійської мови складають найбільшу частку лексичного фонду. Їхня кількість становить 407 одиниць, а саме 82 % від загальної кількості термінів вибірки. За межами адміністративно-правової сфери терміни-словосполучення не будуть системними, адже саме в публічній сфері такий термін має стандартну відтворювальну структуру спеціалізованого поняття.

Найчисленнішу групу становлять двокомпонентні термінологічні об'єднання (207 одиниць), охоплюючи 54 % вибірки. Більшість з них створено шляхом складання прикметника+іменника (*adjective+noun*), іменника+іменника (*noun+noun*), числівника+іменника (*numeral+noun*).

Наведемо англійські адміністративно-правові терміни, що складаються з двох компонентів, наприклад: англ. *public administration* – укр. *публічна адміністрація*; англ. *state sector* – укр. *державний сектор*; англ. *public information* – укр. *публічна інформація*; англ. *good governance* – укр. *належне врядування*; англ. *good administration* – укр. *належне адміністрування*; англ. *European integration* – укр. *європейська інтеграція*; англ. *rule of law* – укр. *верховенство права (правовладдя)*; англ. *accession state* – укр. *державна, що*

приєднується до ЄС; англ. *legal certainty* – укр. *правова (юридична) визначеність*; англ. *multi-level governance* – укр. *багаторівневе врядування* тощо. Також під час дослідження виявлено декілька сурядних словосполучень, що опосередковані сполучником *and*, наприклад: англ. *rights and duties law* – укр. *права та обов'язки*; англ. *law and order* – укр. *правопорядок*.

Що стосується трикомпонентних термінологічних словосполучень, то в більшості випадків вони були створені з додаванням: прикметник + іменник + іменник (*adjective + noun + noun*), іменник + іменник + іменник (*noun + noun + noun*), іменник + прикметник + іменник (*noun + adjective + noun*), прикметник + прикметник + іменник (*adjective + adjective + noun*). Констатуємо і структури, що з'явилися шляхом приєднання одного або декількох прийменників, а також опорного терміна (іменника) до сурядного словосполучення.

Так, виокремлено 96 термінів з трьома компонентами (19 %). Наприклад: англ. *access to administrative justice* – укр. *доступ до адміністративного правосуддя*; англ. *dismissal from civil service* – укр. *звільнення з державної служби*; англ. *adoption of administrative decision* – укр. *ухвалення адміністративного рішення*; англ. *action of public administration* – укр. *діяльність публічної адміністрації*; англ. *protection of public interest* – укр. *захист публічного інтересу*; англ. *implementation of EU law* – укр. *імплементація права ЄС*; англ. *clear and convincing evidence* – укр. *наявність чітких і переконливих доказів*; англ. *administrative and judicial regime* – укр. *адміністративно-правовий режим*; англ. *right to good administration* – укр. *право на належне адміністрування*; англ. *public security policy* – укр. *публічна політика безпеки*.

Стосовно чотирикомпонентних словосполучень, то їхня кількість є незначною (23 випадки – 5 %), і вони утворені за допомогою поєднання: іменник + прийменник + прикметник + іменник + прийменник + іменник (*noun + preposition + adjective + noun + preposition + noun*); дієприкметників минулого часу + іменник + іменник + прийменник + іменник (РІІ + *noun + noun + preposition + noun*); іменник + іменник + прикметник + іменник (*noun + noun + adjective + noun*); – іменник + іменник + прийменник + прикметник + іменник

(noun + noun + preposition + adjective + noun). Наприклад: англ. *review the legality of administrative acts* – укр. *перегляд законності адміністративних актів*; англ. *coordination of laws, regulations and administrative provisions* – укр. *координація законів, підзаконних та адміністративних актів*; англ. *to act within the limits of the powers* – укр. *діяти в межах повноважень*; англ. *directly imputable to the authorities* – укр. *безпосередньо стосується органів влади* тощо.

Під час аналізу терміносистеми також зафіксовано декілька п'яти- (у 10 випадках – 2 %) та шести- і більше компонентних словосполучень (у 8 випадках – 2 %), які характеризуються прийменниковими та безприйменниковими зв'язками. Наприклад: англ. *bring national public policies into line* – укр. *координувати національні публічні політики*; англ. *derogation in time of war or other public emergency* – укр. *обмеження в період війни або інших надзвичайних ситуацій у суспільстві*; англ. *failure of a Member State of the EU to fulfill obligations* – укр. *недотримання державами-членами ЄС зобов'язань*; англ. *preliminary ruling of the ECJ on interpretation of Union's law* – укр. *попередній висновок Європейського суду справедливості ЄС щодо тлумачення права ЄС*; тощо.

4. *Терміни-абревіатури* – зручний інструмент функціонування професійної терміноструктури, адже вони скорочують формальний обсяг тексту та зберігають інформативність, сприяють раціоналізації фахової мови, підвищують ефективність тексту у фаховому колі. Англійська адміністративно-правова терміносистема не є в цьому винятком, адже формується низкою міжнародних європейських організацій (ЄС, Радою Європи, їхніми органами) та утворень, «законотворча» діяльність яких перевищує декілька сотень тисяч нормативних і нормативно-правових актів.

Вибірка показала (у 7 випадках – 1 %), що в актах європейського адміністративного права застосовуються як загальноприйняті абревіатури, так і спеціалізовані різних типів (ініціальні, скорочення за опорними літерами слова, акроніми). Побудова термінів-абревіатур може здійснюватися за різними типами і залежить від різної кількості скорочень слів-компонентів.

Наприклад: англ. *European Union* (EU) – укр. Європейський Союз (ЄС); англ. *Association Agreement* (AA) – укр. Угода про асоціацію; англ. *European Administrative Space* (EAS) – укр. Європейський адміністративний простір; англ. *European Free Trade Association* (EFTA) – укр. Європейська асоціація вільної торгівлі; англ. *The Court of Justice* (ECJ) – укр. Європейський суд справедливості ЄС, Європейський суд ЄС; англ. *The European Court of Human Rights* (ECHR) – укр. Європейський суд прав людини; англ. *The Organization for Security and Co-operation in Europe* (OSCE) – укр. Організація з безпеки та співробітництва в Європі; англ. *The Official Journal of the European Union* (OJ) – укр. Офіційний вісник ЄС; укр. *The Council of Europe* (CoE); англ. *Treaty on European Union* (TEU) – укр. Договір про Європейський Союз; англ. *The United Nations* (UN) – укр. Організація Об'єднаних Націй, тощо.

Таким чином, можемо підсумувати, що процес словотворення термінів у загальноживаній та фаховій англійській мові відбувається за однаковими моделями, проте інтенсивність їхнього застосування диференціюється. Найбільш вживаною частиною мови серед термінологічних одиниць у сфері адміністративного права виступає іменник, а прикметник виконує функції конкретизації, тоді як дієслова надають мові законодавчих актів директивного характеру. Констатуємо також процеси активного словоскладання і аббревіації у правовому євролекті, а також інтенсивне застосування під час перекладу українською мовою віддієслівних термінів-іменників і термінів-словосполучень.

Так, під час аналізу вибірки англомовної адміністративно-правової термінології, що розміщено у Додатку 4 (схема 3), встановлено вживання простих термінів (15 %), складних термінів (2 %), термінів-словосполучень (82 %): двокомпонентних (54 %), трикомпонентних (19 %), чотирикомпонентних (5 %), п'ятикомпонентних словосполучень (2%), шести- і більше компонентних (2 %), термінів-аббревіатур (1 %). Конверсія застосовувалася в 9 випадках (2 %).

3.3. Перекладацький аналіз способів відтворення англомовної адміністративно-правової термінології в українському перекладі

Ключовим аспектом відтворення англомовної адміністративно-правової термінології в українському перекладі є питання застосування перекладацьких трансформацій. Результати аналізу наукових досліджень з теорії перекладознавства (зокрема, О. Білоус [13], Л. Бондарчук [16], І. Лощенової [68], В. Карабана [40–42], Т. Курбатової [63], А. Коваленко [49], В. Коптілова [57], І. Корунця [59], С. Максимова [74], А. Мамрака [75], І. Нікішиної [68], О. Селіванової [160], Ф. Циткіної [168]) свідчать про те, що нині сформовано стійке розуміння сутності та диференційованих підходів до класифікацій перекладацьких трансформацій.

У низці випадків при перекладі безеквівалентної лексики доводиться вдаватися до перебудови структури речення, до лексичних заміन з повною зміною значення вихідного слова або до обох прийомів одночасно, тобто до того, що називається лексико-граматичними перекладацькими трансформаціями.

Так, Т. Курбатова називає перекладацькі трансформації прийомами модифікувального характеру: «... включається в структуру текстового дискурсу й обумовлена динамікою його лінійного розгортання. Поняття варіативності відноситься до всіх рівнів мови, мовних форм і структур. Мовна варіативність є основою перекладацької варіативності. При перекладі ступінь варіативності мовної форми зростає при загальній незмінності значення» [63, С. 213–214].

За визначенням О. Селіванової, перекладацька трансформація – це основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [160, С. 201]. Отже, трансформації можуть стосуватися сфери граматики, стилістики та лексики.

Під час перекладу зазвичай використовують низку різних трансформацій, основні з яких, як зазначає І. Корунець, – калькування, конкретизація,

узагальнення, синтаксичне уподібнення, граматичні заміни, антонімічний переклад [59, С. 21]. Розглянемо їх детальніше.

Під граматичними трансформаціями необхідно розуміти перекладацькі перетворення, які в процесі перекладу замінюють граматичні форми і структуру одиниць вихідної мови формально нееквівалентними одиницями мови перекладу з метою збереження змістовної відповідності між ними [68, С. 104]. Такі граматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення відповідно до норм мови перекладу. Так, до граматичних трансформацій відносять перестановки, заміни, додавання та опущення.

Розглянемо ці та інші (що функціонують в теорії перекладознавства) види й типи перекладацьких трансформацій під час перекладу актів європейського адміністративного права.

Перестановка – це граматична трансформація, внаслідок якої під час перекладу з вихідної мови змінюється порядок слів у словосполученні чи реченні, у частині складного речення чи самостійного речення в будові тексту. Однією з причин застосування перекладачем перестановки є різниця в системах побудови англійської і української мов. Насамперед ідеться про відсутність в українській мові жорсткого порядку слів, як це існує в англійській. Наприклад: англ. *public law entity* – укр. *суб'єкт публічного права*; англ. *European Commissioner* – укр. *Комісар ЄС*; англ. *accession criteria* – укр. *критерії вступу*; англ. *EU common values* – укр. *спільні цінності ЄС*; англ. *European Community bodies* – укр. *органи Європейського Співтовариства*; англ. *European public administration network* – укр. *Європейська мережа публічної адміністрації* та ін.

Заміна – це перекладацька трансформація, під час якої можуть замінюватися як граматичні одиниці, так і лексичні. До граматичної заміни відносять: 1) заміна частини мови (віддієслівні іменники в англійській мові – дієслівна форма в українській; форма прикметника – форма іменника; форма іменника в предикативній функції в англійській мові – дієслово в українській); 2) заміна членів речення (підмет в англійській мові – додаток в українській; в англійській мові темою є підмет, ремою – група присудка, додаток –

українській); 3) заміна речення (просте – складне; складне – просте; головна частина – підрядна частина; сурядність – підрядність); 4) синтаксичні заміни в складному реченні.

У теорії перекладознавства до лексичної заміни відноситься: конкретизація, генералізація, компенсація, додавання, опущення, антонімічний переклад тощо. Проведений аналіз вибірки термінів показав такі результати.

Конкретизація – це лексична трансформація, унаслідок якої слово ширшої семантики замінюють словом вужчої, «спеціалізованої»: англ. *time* – укр. *строк* (розгляду справи); англ. *administration* – укр. *уряд*; англ. *domestic* – укр. *національний*; англ. *body* – укр. *орган влади*; англ. *office* – укр. *служба*, англ. *civil* – укр. *цивільний, громадянський, публічний, державний*; англ. *life* – укр. *життя, строк перебування*; англ. *individual* – укр. *фізична особа, індивід*; англ. *heads of State or government* – укр. *глави держав та урядів* та ін.

Генералізація – це лексична трансформація, яка передбачає зміну терміна вужчої семантики на термін ширшої: англ. *legislation act* – укр. *нормативно-правовий (законодавчий) акт*; англ. *public power* – укр. *публічна влада*; англ. *departmental administration* – укр. *відомча адміністрація* та ін.

Антонімічний переклад – це комплексна лексико-граматична заміна, яка полягає в трансформації стверджувальної конструкції в негативну (або навпаки): англ. *non-regulatory decision* – укр. *індивідуальне рішення*; англ. *non-member countries* – укр. *треті країни*; англ. *non-EU national* – укр. *громадянин третьої країни*; англ. *non-legislative act* – укр. *підзаконний нормативний акт*; англ. *adverse effect* – укр. *несприятливі наслідки* та ін.

Компенсація – це прийом перекладу, коли елементи тексту англійською мовою не мають еквівалентів в українській та еквівалентність перекладу проявляється не на рівні слів, а речення в цілому. Дуже рідко можна натрапити під час перекладу англійської правової термінології на українську мову.

Додавання – це лексичне збільшення, що обумовлене формальною невиразністю семантичних компонентів словосполучення в англійській мові: англ. *members of administration* – укр. *співробітники публічної адміністрації*;

англ. *competent legal authority* – укр. компетентний орган, створений відповідно до закону; англ. *official inaction* – бездіяльність, визнана законом; англ. *candidate country* – укр. держава-кандидат, що подала заявку (на вступ до ЄС); англ. *absorptive capacity of EU* – укр. спроможність ЄС приймати нових держав-членів; англ. *administrative asset freezing* – укр. замороження активів в адміністративному провадженні; англ. *applicable law* – укр. право, що застосовується та ін.

Опущення – це лексичне зменшення, еліпсис семантично-надлишкових слів, що застосовують з метою уникнення стилістичного навантаження: англ. *conflict of laws* – укр. правова колізія; англ. *to bring national public policies into line* – укр. координувати національні публічні політики; англ. *to act within the limits of the powers* – укр. діяти в межах права; англ. *administration of law* – укр. правозастосування; англ. *Court of Justice* – укр. Суд ЄС та ін.

Окремо необхідно вказати на систематичне використання в тестах з європейського адміністративного права дієслова англ. *shall*, яке слугує не для характеристики майбутнього часу (як зазвичай), а саме як вказівка на модальність дієслова і його обов’язковий характер. Це приклад граматичної трансформації – *опущення* (випущення тих чи інших «зайвих слів» під час перекладу). Під час перекладу на українську мову вказане дієслово найчастіше опускається і речення перекладається в теперішньому часі. Опущення як перекладацький прийом використовують доволі рідко, проте в актах ЄС та Ради Європи, що аналізуються в магістерському дослідженні, таке дієслово вживається досить часто, зокрема:

англ. Public authorities *shall* act in accordance with the law. – укр. Органи публічної влади *діють* відповідно до закону; англ. For the purposes of this code, “public authorities” *shall* be taken to mean. – укр. Для цілей цього кодексу поняття «орган публічної влади» *вживається* у такому значенні;

англ. Public authorities *shall* act in accordance with the principle of legal certainty. – укр. Органи публічної влади *діють* відповідно до принципу юридичної визначеності;

англ. When public authorities are authorised to process personal data or files, particularly by electronic means, they *shall* take all necessary measures to guarantee privacy. – укр. Коли органи публічної влади уповноважені на обробку персональних даних або файлів, особливо електронними засобами, то вони *вживають* усіх необхідних заходів для забезпечення приватності;

англ. Decisions in response to requests to public authorities *shall be taken* within a reasonable time which can be defined by law. – укр. У відповідь на запити до органів публічної влади рішення *приймаються* протягом розумного строку, який може бути визначений законом;

англ. The Union *shall* respect cultural, religious and linguistic diversity. – укр. Союз *поважає* культурне, релігійне та мовне різноманіття.

англ. Members of the European Parliament *shall be elected* by direct universal suffrage in a free and secret ballot. – укр. Члени ЄвроПарламенту *обираються* загальним прямим голосуванням шляхом вільного та таємного голосування.

Необхідно пам'ятати, що основна мета перекладача – передати текст з англійської мови на українську найбільш наближено до семантичного значенням, чітко сформулювати думки та речення при максимально лаконічній формі, яка характерна для юридичної термінології. У зв'язку з цим під час перекладу адміністративно-правової термінології використовують різні види структурних трансформацій [75, С. 113], зокрема:

- *транскрипція* – спосіб відтворення терміна відповідно до фонетичного виду в англійській мові, проте при перекладі адміністративно-правових термінів рідко трапляється у чистому вигляді, частіше використовують транскрипція із збереженням елементів транслітерації: англ. *jurisprudence* – укр. *юриспруденція*, англ. *Brexit* – укр. *Брексіт*, англ. *Eurospeak* – укр. *євроспик*;

- *транслітерація* – передача тексту, написаного за допомогою алфавітної системи англійської мови засобами алфавітної системи української: англ. *administrator* – укр. адміністратор; англ. *management* – укр. менеджмент;

- *калькування* – передача англійського слова чи словосполучення за допомогою точного відтворення його засобами української мови, наприклад:

англ. *administrative proceeding* – укр. *адміністративне провадження*;
англ. *administrative process* – укр. *адміністративний процес*; англ. *public administration* – укр. *публічна адміністрація*; англ. *administrative autonomy* – укр. *адміністративна структура*; англ. *administrative commission* – укр. *адміністративна комісія*; англ. *police* – укр. *поліція*; англ. *politics* – укр. *політика*; англ. *public interest* – укр. *публічний інтерес* та ін.;

- *описовий переклад* – передача слова з англійської мови на українську мову, що здійснюється за допомогою лексикалізованого словосполучення: англ. *codecision procedure* – укр. *процедура спільного прийняття рішень*; англ. *adopt best practice* – укр. *переймати взірцевий досвід*; англ. *hard core of the EU* – укр. *осередня ЄС*; англ. *administrative matters* – укр. *питання, що виникають в адміністративній сфері*; англ. *evidence based public policy* – укр. *публічна політика, що базується на доказах* та ін.;

- *наближений переклад* (переклад за аналогією) – передача найближчої за значенням відповідності в мові перекладу для лексичної одиниці англійської мови, яка не має в українській мові еквівалентних відповідностей: англ. *administrative supervision* – укр. *наглядова функція*; англ. *administrative matters* – укр. *питання, що виникають в адміністративній сфері*; англ. *administrative language* – укр. *мова текстів з адміністративної сфери*; англ. *bottom-up European integration* – укр. *висхідна європейська інтеграція*; англ. *lay down guidelines* – укр. *приймати настанови* та ін.;

- *трансплантація* іношомовних висловів – уведення слів та словосполучень у текст перекладу іноземною мовою для надання тексту автентичності: англ. *maladministration* – укр. *maladministration*; англ. *acquis* – укр. *acquis*; англ. *acquis communautaire* – укр. *acquis communautaire*.

Еквівалентний переклад – це відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови, що враховує змістову і прагматичну еквівалентність. Оскільки такий переклад має оціночний характер, то варто тлумачити вказане поняття як повноцінний переклад. Повноцінність перекладу полягає в передачі для вихідного тексту співвідношення змісту і форми шляхом відтворення

особливостей останньої або створення функціональних відповідників цих особливостей [159, С. 97]. Він передбачає рівновагу між цілим та окремим і визначає специфіку твору (змісту і форми). Проте дослівна передача окремих елементів не означає повноцінної передачі цілого, оскільки останнє не є сукупністю цих елементів, а саме її системою. Найвідоміші в теорії перекладознавства рівні еквівалентності ґрунтуються на трьох типах відповідностей знака, установлених у семіотиці: семантичному, синтаксичному та прагматичному [159, С. 97].

Еквівалентний переклад був застосований неодноразово, наприклад: англ. *access to administrative court* – укр. *доступ до адміністративного судочинства*; англ. *administration of legislation* – укр. *застосування законодавства*; англ. *inalienable rights* – укр. *невідчужувані права*; англ. *administrative responsibility* – укр. *адміністративна відповідальність*; англ. *conflict of laws* – укр. *правова колізія* та ін.

Таким чином, під час перекладу текстів актів європейського права було встановлено, що вони полягають у пошуку лексичних еквівалентів у мові перекладу, використанні різноманітних трансформацій (їх поєднання) для досягнення адекватності перекладу.

Під час аналізу вибірки англomовної адміністративно-правової термінології, що розміщена в Додатку 1, встановлено, що іншими способами перекладу термінів є транскодування (0,5 %), яке здійснюється шляхом: а) транскрибування; б) транслітерація; в) змішане транскодування; г) адаптивне транскодування, описовий переклад (3 %), наближений переклад (3 %), перестановка (3 %), опущення (3 %), конкретизація (0,5 %), генералізація (0,5 %), експлікація (0,5 %), додавання (12 %). Еквівалентний переклад здійснено у 24 %, а калькування у 50 %. Результати дослідження в Додатку 5.

Висновок до розділу 3

Структурно-семантична природа адміністративно-правових термінів здійснює важливий вплив на процес їхнього перекладу. Дослідження генезису і застосування ключових термінів з європейського адміністративного права, вказує на існування труднощів під час їхнього перекладу. На допомогу перекладачеві – системи машинного перекладу, словники, фахова юридична література, електронні інформаційні ресурси ЄСПЛ, Ради Європи та ЄС.

Як свідчать отримані результати аналізу англomовної адміністративно-правової термінології, найчастіше вживаються терміни, похідні від прикметника укр. *адміністративний* (англ. *administrative*) – у 95 випадках (19 %), поряд з термінами, що поєднуються з прикметником англ. *public* – укр. публічний – у 63 випадках (13 %). Також розповсюдженими у юридичних текстах є прикметник англ. *European* – укр. *європейський* у 34 випадках (7 %) та англ. *good* – укр. *належний* у 8 (1,6 %).

Проведений самостійно перекладацький аналіз способів перекладу адміністративно-правової термінології показав, що калькування є найбільш вживаним способом перекладу (50 %), проте його можна застосувати лише тоді, коли це не порушує норм вживання і сполучуваності слів в українській мові. Під час аналізу вибірки англomовної адміністративно-правової термінології, що розміщена в Додатку 1, встановлено, що іншими способами перекладу термінів є транскодування (0,5 %), яке здійснюється шляхом: а) транскрибування; б) транслітерація; в) змішане транскодування; г) адаптивне транскодування, описовий переклад (3%), наближений переклад (3%), перестановка (3%), опущення (3%), конкретизація (0,5%), генералізація (0,5%), експлікація (0,5%), додавання (12%). Еквівалентний переклад здійснено у 24% випадках. Результати дослідження в Додатку 5 (схема 4).

Під час аналізу вибірки англomовної адміністративно-правової термінології, що розміщується у Додатку 1, виснувано, що встановлення семантичного значення терміна можливе за певною категоризацією, зокрема як

загальне поняття – 13 одиниць (3 %), міжнародна організація – 6 одиниць (1 %), орган, установа – 23 одиниці (5%), правова поведінка – 32 одиниці (6%), правовий статус особи – 9 одиниць (2%), юридичне поняття (78%), юридичний документ – 27 одиниць (5 %). Результати дослідження в Додатку 3 (схема 2).

Перекладацький аналіз вибірки англomовних адміністративно-правових термінів, що розміщена в Додатку 4 (схема 3), установив вживання простих термінів (15%), складних термінів (2%), термінів-словосполучень (82%): двокомпонентних (54%), трикомпонентних (19%), чотирикомпонентних (5%), п'ятикомпонентних словосполучень (2%), шести- і більше компонентних (2%), термінів-абревіатур (1%). Терміни-словосполучення складають найбільшу частку лексичного фонду. Їхня кількість становить 407 одиниць від загальної кількості термінів вибірки (82 %). Конверсія застосовувалася в 9 випадках (2 %).

Результати аналізу системи термінотворення понять, що трапляються в текстах актів європейського адміністративного права, указують на те, що для формування такої термінології використовують низку суфіксів і префіксів (їхня комбінація), що досить рідко вживаються в загальній англійській мові. Констатуємо й помірне розповсюдження винятково префіксального способу творення адміністративно-правових термінів, що в цілому залежить від загальних тенденцій розвитку фахової англійської мови, а також їхнього семантичного значення понять. Водночас префіксально-суфіксальний спосіб творення термінів застосовують найбільше у вказаній термінології.

Що стосується складання основ як способу творення термінів у досліджуваній терміносистемі, то структурно-семантичний тип *adjective+noun* (прикметник + іменник) є більш поширеним у сфері європейського адміністративного права. Уважаємо, що це є наслідком того, що іменник як носій значення предметності є найпоширенішою частиною мови, а прикметник надає йому певної характеристики, чіткості та конкретизації значення.

ВИСНОВКИ

У підсумку можемо сформулювати декілька висновків щодо способів вживання, утворення і відтворення англомовної адміністративно-правової термінології в українському перекладі, особливостей здійснення перекладу та організації цього процесу на законодавчому рівні.

Термін – це слово або словосполучення, яке позначає поняття певної галузі науки чи сфери людського буття та є джерелом отримання інформації. Терміни класифікують за галуззю, у якій вони функціонують, за структурними особливостями, способом побудови тощо. За структурою терміни поділяють на прості терміни, складні, терміни-словосполучення і терміни-аббревіатури.

Юридичний термін є одиницею термінологічної системи права, що наповнює загальний термінологічний фонд національної мови. Юридична термінологія – це сукупність термінів, яка виражає систему правових понять і призначена забезпечувати специфічні потреби спілкування у правовій сфері юристів, адвокатів, прокурорів, суддів, публічних службовців тощо.

Англомовні адміністративно-правові терміни широко застосовуються у європейському праві (праві міжнародних організацій, зокрема Раді Європи та ЄС та їхніх державах-членах). Переважна більшість термінів цієї сфери має французьке та латинське походження, що можна пояснити виникненням і бурхливим розвитком публічного права в Стародавньому Римі та на європейському континенті в другій половині XIII–XIV століттях.

Адміністративно-правова термінологія є складовою фахової правничої української мови і потребує нагальної переоцінки об'єктивних та суб'єктивних факторів, які визначають порядок і методологію визначення її семантики, способів творення, способів відтворення (перекладацьких трансформацій) під час здійснення українськомовного перекладу.

Правовий євролект – це фахова мова європейського права і складова підмови права (мов для спеціальних цілей), яка функціонує в спілкуванні публічних службовців ЄС і Ради Європи, якою складають тексти нормативних і

нормативно-правових актів. Особливістю є функціонування концепції «єдиний правовий простір», яка передбачає використання уніфікованої юридичної термінології, зокрема і адміністративно-правової. Терміни, що функціонують у ній, мають часто префікс *євро-* і без перекладу переносяться в національні терміносистеми або ж робиться переклад шляхом калькування чи транскодування.

Більшість джерел європейського адміністративного права створено англійською мовою, яка була і залишається однією з офіційних і робочих мов діяльності європейських регіональних організацій. Проте чітко визначити обсяг англійської адміністративно-правової термінології, що є предметом нашого дослідження, неможливо, адже, по-перше, коло суспільних відносин, що регулюються нормами адміністративного права, є надзвичайно широким і динамічним; по-друге, склад учасників адміністративно-правових відносин постійно доповнюється новими суб'єктами нормотворення за межами України; по-третє, адміністративно-правові відносини регулюються не тільки актами, що зараховують до адміністративних, але й з інших галузей права. Отож джерелом такої терміносистеми може вважатися будь-який нормативно-правовий акт міжнародних організацій (їх держав-членів), що містить норми права стосовно публічного управління та адміністрування, у яких є вказівка на сферу повноважень суб'єктів публічної адміністрації, інструменти реалізації публічної влади, механізми реалізації суб'єктивних публічних прав приватними особами.

Від перекладача як філолога та суб'єкта праворозуміння явищ у сфері права вимагається, крім досконалого знання англійської мови (а краще – декількох), наявність правничої компетентності, знань у конкретній галузі права, що дозволить дотримуватися основних принципів перекладознавства.

Здійснення перекладу текстів зі сфери права є діяльністю, у якій високою є можливість появи помилок, які можуть суттєво вплинути на реалізацію прав і обов'язків особи, погіршити її правовий статус.

Тексти міжнародних актів, що містять англійську адміністративно-правову термінологію і пройшли визначену чинним законодавством процедуру,

набувають статусу офіційних. Для таких текстів характерним є помірковане вживання неологізмів (за винятком термінів з правового євролекту); обмежене використання синонімів; преференція нейтральної лексики; стандартизація в текстах клішованого характеру і творення спеціальної фраземіки; інтенсивне застосування спеціальної лексики тощо.

Значна частка адміністративно-правової термінології – це прості лексичні одиниці. Чільне місце займають терміни (деривати), що будуються за допомогою суфіксальних і префіксальних морфем. Саме афікси сприяють конкретизації термінів під час визначення семантичної природи, є продуктивним способом творення термінів. Однак кількісне співвідношення простих і термінів-словосполучень указує на перевагу останніх.

Прості та складні слова, які мають стійкий і системний характер, значно легше піддаються перекладу, аніж терміни-словосполучення, адже всі компоненти граматично сформовані, що полегшує розкриття смислового значення терміна або встановлення зв'язку між декількома з них. Водночас семантичне значення термінів-словосполучень не допускає жодних неточностей у тлумаченні та перекладі. Англійській адміністративно-правовій терміносистемі притаманне часте вживання двокомпонентних словосполучень і термінів-аббревіатур, якими зазвичай номінують офіційні назви європейських організацій, їхніх судових органів, установчих договорів, а також ключових понять зі сфери функціонування єдиного правового простору.

Аналіз способів відтворення англійських адміністративно-правових термінів українською мовою свідчить про те, що існує декілька способів перекладу таких термінів, зокрема калькування, транскодування, описовий та наближений переклади, перестановка, опущення, конкретизація, генералізація, додавання та пошук українського еквівалента. Найуживанішим способом їхнього перекладу є калькування, адже більшість таких термінів має латинське або французьке походження (з усталеним семантичним значенням). Існує мережа і термінів-неологізмів, зокрема під впливом розвитку правового євролекту в діяльності нормотворчих органів міжнародних організацій. Вони не

мають українських відповідників й увійшли до української терміносистеми за допомогою кальки або транскодування.

Під час аналізу вибірки англомовної адміністративно-правової термінології виявлено, що встановлення семантичного значення терміна можливе за певною категоризацією, зокрема застосовуються загальні та юридичні поняття, найменування міжнародних організацій, органів та установ, їхніх юридичних документів, характеристики правової поведінки приватних осіб, їхнього правового статусу. Переважно в тестах зі сфери європейського адміністративного права використовується загальна юридична термінологія в поєднанні зі спеціальною, що визначає і конкретизує їхній зміст саме в цій сфері.

Для адміністративно-правового дискурсу характерним є досить висока частотність вживання термінології, похідної від загальноновживаної лексики англійської мови. Особливістю юридичного перекладу є те, що існує формальна модель мови, яка позбавлена будь-якої двозначності та неточностей. Правильна інтерпретація та переклад тексту – це багаторівневий процес, що повинен включати в себе лексичний, граматичний, логіко-семантичний та інші аналізи.

Існує відносна стабільність вітчизняної юридичної термінології в цілому і динамічність адміністративно-правової, що активно реагує на зміни суспільних відносин, напрями євроінтеграційного розвитку. Для наближення вітчизняної адміністративно-правової термінології до термінології європейського права необхідно здійснити комплексну роботу з упорядкування як загальноправової, так і галузевої юридичної термінології, залучивши до цього процесу вчених, юристів-практиків, адвокатів, суддів, представників інших галузевих наук.

Констатовано процеси інтенсивної лексичної гармонізації як фахової мови актів основних міжнародних і регіональних (ЄС, Рада Європи, ОБСЄ тощо) центрів правотворення (через використання євролекту), так і через визнання англійської мовою міжнародного спілкування (латин. *lingua franca*) з особливостями англомовної адміністративно-правової термінології, що використовується на європейському континенті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адміністрування та Ви. Принципи адміністративного права у відносинах між особами і органами публічної влади / наук. редагування тексту перекладу з англійської мови Радишевська О. Р. Рада Європи; Страсбург – Київ: Вид-во «Логос», 2020. 90 с. URL. <https://rm.coe.int/handbook-administration-and-you/1680a06311> (дата звернення: 01.12.2023).
2. Альбота С. Лінгвістична конфліктна ситуація: термін, інтерпретація та аналіз. *Проблеми української термінології* : зб. наук. праць XVI міжнар. наук. конф. (м. Львів, 01–03.10.2020). Львів, 2020. С. 142–146.
3. Англійська мова для державних службовців. *Британська Рада в Україні: офіційна вебсторінка. Новини*. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/teach/projects/english-civil-servants> (дата звернення: 01.12.2023).
4. Антонюк Г., Семотюк О. Відображення процесів інтернаціоналізації в суспільно-політичній термінології національних мов. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2004. № 503. С. 141–143.
5. Ануфрієва Н. Д., Дуброва Н. І. Євролект як нова категорія мови права Європейського Союзу. *Одес. лінгвіст. вісник*. 2017. Спецвип. С. 21–22.
6. Артикуца Н. В. Законодавчі терміни та їх визначення. *Наукові записки. Т. 90: Правові науки*. Київ: Вид-во «Пульсари», 2009. С. 39–44.
7. Артикуца Н. В., Усенко І. Б. Юридична термінологія. *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / ред. кол. : Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Т. 6 : Т–Я. Київ : Укр. енцикл., 2004. С. 476–478.
8. Архелюк В. В. Складні слова в сучасній англійській мові: еквівалентність перекладу. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 13–15.
9. Бабюк В. Переклад та мовна політика ЄС. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Лінгвістика* : зб. наук. праць. Херсон : ХДУ, 2011. С. 29–32.
10. Багмут Й. А. Проблеми перекладу суспільно-політичної літератури українською мовою : монографія. Київ : НД, 2005. 201 с.

11. Байбакова І. Дослідження проблеми створення терміносистеми у сфері соціальної праці. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2004. № 503. С. 173–176.
12. Балтаджи П. М. Юридична мова правозастосовних актів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 20 с.
13. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений : навч. посіб. для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.
14. Бенчмаркінг доброго врядування: практ. посібник / за заг. ред. А. Гука. Київ, ТОВ «Вид-во Юстон», 2018. 60 с.
15. Бесараб Т. П., Павлюк М. М. Особливості перекладу юридичної термінології США та Великобританії. *Проблеми та перспективи формування нац. гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред.: Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ. Харків : НТУ «ХПІ», 2009. Вип. 23–24 (27–28). С. 421–437.
16. Бондарчук Л. Функційно-адекватний переклад наукової літератури (на матеріалі англійських й українських текстів економічного змісту). *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2016. № 842. С. 24–27.
17. Бордюк Л. До питання гармонізації української академічної терміносистеми з міжнародною. *Проблеми української термінології* : міжнар. наук. конф., 07–09.09.2004: зб. наук. пр. Львів, 2004. С. 171–172.
18. Вакуленко М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361 с.
19. Веніамінов О. Оманливий прецедент. URL.: https://zib.com.ua/ua/127555-posilannya_vsu_na_ (дата звернення: 01.12.2023).
20. Вербенец М.Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Київ, 2004. 15 с.
21. Власенко С. В. Переклад юридичного тексту: когнітивні особливості номінації та реалії-професіоналізми у мовній парі англійська-російська. *Філологічні науки в МГІМО*. 2005. № 21. С. 131–139.

22. Гавура Д. С. Термінологія європейського права та особливості її перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*. Вип. 24. Ч. 1. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2007. С. 153–157.

23. Гінзбург М. Подання процесових властивостей в українських перекладах англійськомовних версій міжнародних і європейських стандартів. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наук. праць* / за заг. ред. С. І. Сидоренка. Київ: Аграр Медіа Груп, 2021. С. 61–71.

24. Гінзбург М. Типові синтаксичні конструкції європейських стандартів та перекладання їх на українську мову. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2018. № 890. С. 3–14.

25. Гінзбург М., Бабенко В. Рекомендації щодо подання термінів-відповідників, власних і номенклатурних назв у текстах українських перекладів європейських стандартів. *Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: зб. наук. пр. / Київський нац. ун-т культури і мистецтв ; ф-т культурології*; за заг. ред. В. В. Бездрабко. Київ, 2017. Вип. 10. С. 28–38.

26. Гердеген М. Європейське право / пер. з нім. Київ : «К.І.С.», 2008. 528 с.

27. Гнатюк О. М. Лексико-семантичні особливості перекладу англійської термінології сфери міжнародного співробітництва українською мовою (на матеріалі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС) : магістерська дис. : 035 Філологія. Київ, 2022. 138 с.

28. Мірило правовладдя = Rule of Law Checklist = European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission) Rule of Law Checklist : коментар : глосарій / Венеціанська Комісія РЄ ; пер., комент. С. П. Головатий ; комент. С. Бартоле [та ін.]. Київ, 2017. 164 с.

29. Грегуль Г. Вимоги до юридичних термінів. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2008. № 62. С. 294–297.

30. Гумовська І.М. Англійська юридична термінологія в юридичних текстах: генезис, дериваційні та семантично-функціональні аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04. Львів, 2000. 19 с.

31. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : КМ Academia, 2000. 218 с.
32. Дерді Е.Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. 2003. 21 с.
33. Желясков В. Я. Труднощі й особливості перекладу текстів, що належать до галузі права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 18. С. 126–128.
34. Житін Я. Погляд на термін крізь призму структурно-семантичного та функціонального підходів. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2009. № 648. С. 9–15.
35. Загороднюк А.С. Проблеми перекладу терміноелемента “legal” українською мовою (на матеріалі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом). *Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія «Філологія»*. 2015. № 16. С. 207–209.
36. Зарума-Панських О. Р. Англійська лексика міжнародних договорів: структурні, семантичні та дискурсні особливості : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2001. 19 с.
37. Згурська В.Г. Структурно-семантичні характеристики юридичної термінології англійської мови у рамках україномовного перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. XXIII. Ч. 2. С. 535–542.
38. Зеленська О. Лінгвістичні особливості мови англійського юридичного тексту. *Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політех.»*. 2006. №559. С. 222–226.
39. Калиновський Б.В., Бугайко Ю.О. Вплив європейської правничої термінології на українську законодавчу терміносистему. *Expert: Paradigm of Law and Public Administration*. 2019. № 6. С. 86–100.
40. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. 1. Граматичні труднощі. Флоренція – Страсбург – Гранада – Київ: TEMPUS, 1997. 317 с.

41. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні, та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 567 с.
42. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову: навч. посіб.-довідник для студ. ВЗО. Вінниця: Нова книга, 2003. 608 с.
43. Касяненко Д. С. Специфіка юридичного перекладу: функціональне призначення та статус перекладу законодавчих актів ЄС. URL: http://philology.knu.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_38/303_307.pdf. 27 (дата звернення: 01.12.2023).
44. Касяненко Д. С. Правовий євролект та його переклад. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 46(2). С. 97–104.
45. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України: автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2011. 22 с.
46. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів в контексті євроінтеграції України : дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2011. 259 с.
47. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2007. № 32. С. 104–108.
48. Клименко Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови : навч. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 182 с.
49. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навч. посіб. Київ, 2002. 320 с.
50. Коваль Н.Є. Лексичний склад та термінологічний інструментарій англійського судового дискурсу. *Одес. лінгвіст. вісник*. Т.1. 2017. № 9. С.93-97.
51. Ковальчук А. Про необхідність наукового розуміння базових категорій правознавства і юриспруденції. *Право України*. 2006. № 9. С. 103–106.
52. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20170803> (дата звернення: 01.12.2023).

53. Колюшева О. С. Місце та роль англомовної адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України. *Наук. Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. Вип. 20. С. 60–63.
54. Колюшева О., Галуцько В. Англійська правова термінологія: адміністративно-правовий аспект : монографія / НДІ публ. права. Київ : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 192 с.
55. Колюшева О.С. Англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; НДІ публ. права. Київ, 2017. 18 с.
56. Кондратьєва О. В. Роль і місце когезії і когерентності у забезпеченні адекватності наукового перекладного тексту. *Нова філологія*. 2011. № 45. С. 205–209.
57. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
58. Коробейнікова Д. Мова ЄС – євролект чи переклад? *Мовні і концептуальні картини світу : зб. наукових праць*. Вип. 31. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. С. 56–61.
59. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова книга, 2001. 448 с.
60. Кочан І. Слова з міжнародними компонентами на позначення кількості, розміру, сукупності у сучасних терміносистемах. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2002. № 453. С. 183–189.
61. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Ювірес, 2002. 280 с.
62. Куделько З. Б. Роль перекладу в поповненні термінологічної лексики (на прикладі дипломатичної термінології). *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 59–61.
63. Курбатова Т. В. Перекладацькі трансформації в контексті проблеми еквівалентності. *Нова філологія*. 2011. № 45. С. 212–215.

64. Кушч Е. О. Семантико-прагматичні особливості перекладу англійської політично коректної лексики. *Нова філологія*. 2010. № 38. С. 256-261.
65. Лазарєв В. В. Особливості використання юридичної термінології у країнах Європейського Союзу. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. № 3(17). 2021. С.4-8.
66. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / гол. ред. А. Волков; Буковин. центр гуманітар. досліджень. Чернівці, 2001. 636 с.
67. Лось О. В. Особливості перекладу термінів в документах міжнародного права. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_1_108_53 (дата звернення: 01.12.2023).
68. Лощенова І. Ф., Нікішина І.Ф. Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. *Наук. записки [Ніжин. держ. Ун-ту ім. М. Гоголя]. Сер. : Філологічні науки*. 2014. Кн. 3. С. 102–105.
69. Луць П. Афіксальне словотворення в терміносистемі конституційного права. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2013. № 765. С. 102–105.
70. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти) : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
71. Любченко М.І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. 280 с.
72. Ляшук А.М. Семантична структура юридичних термінів української та англійської мов: автореф. ... дис. канд. філол. наук : 10.02.04. Київ: Київський національний лінгвістичний університет, 2007. 20 с.
73. Максимов С. И. Сравнительное право и юридическая лингвистика: перспектива взаимодействия. *Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку* : зб. наук. праць / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. П. Тихого, М. М. Цимбалюка, І. С. Гриценка ; упор. О. В. Кресін, І. М. Ситар. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. С. 97–98.

74. Максимов С. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання : навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2006. 157 с.
75. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
76. Матвєєва С.А. Когнітивно-фреймова теорія термінологічних номінацій та дефініцій: перекладацький аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 43. Т. 4. С. 75–77.
77. Минзак О. В. Юридичні терміни-антоніми в англійській мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04; Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2014. 20 с.
78. Наука адміністрації й адміністративного права. Загальна частина (за викладами професора Юрія Панейка) / укл. : В. Бевзенко, І. Коліушко, О. Радишевська, І. Гриценко, П. Стецюк. Київ : ВД «Дакор», 2016. 464 с.
79. Онуфрієнко О. В. Специфіка термінології досліджень з публічного управління: системний підхід. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2018. Вип. 1 (19). С. 1–17.
80. Опитувальник ЄС та відповіді на нього для набуття Україною статусу кандидата в ЄС. *Євроінтеграційний портал*. URL. <https://eu-ua.kmu.gov.ua/istorii-uspikhu/opytuvalnyk-yes-ta-vidpovidi-na-nogo-dlya-nabuttya-ukrayinoyu-statusu-kandydata-v> (дата звернення: 01.12.2023).
81. Панов М. І. Точність правових норм як необхідна умова якості правотворення. *Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання: тези доповідей учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 30.09–01.10.2015)*. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. С. 12-15.
82. План дій Ради Європи для України на 2023–2026 роки Кабінету Міністрів Ради Європи. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/preparation-of-the-council-of-europe-action-plan-for-ukraine-2023-2026-begins> (дата звернення: 01.12.2023).

83. Поліщук Л.П., Пушкар Т.М. Лексичні одиниці в перекладі законодавчих актів Європейського Союзу . *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. № 205. С.160-164.

84. Полюжин М.М., Максимчук Н.М., Омельченко Л.Ф. Теорія і практика перекладу з англійської мови на українську : навч. посіб. Київ : УМК ВО, 1991. 96 с.

85. Порядок здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2006 № 353. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-2006-%D0%BF> (дата звернення 01.12.2023).

86. Порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : постанова Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 451. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

87. Порядок здійснення перекладу на українську мову актів ЄС *acquis communautaire*, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 512. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/512-2017-%D0%BF> (дата звернення: 01.12.2023).

88. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (дата звернення: 01.12.2022).

89. Про міжнародні договори : Закон України від 29.06.2014. № 113-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (дата звернення: 01.12.2023).

90. Переклад текстів міжнародних англомовних угод українською мовою: Три базові угоди у галузі прав людини : навч. посіб. / [Черноватий Л. М., Ганічева Т. В., Зінукова Н. В., Демченко Д. І., Малєєва Т. Є.]. Вінниця : Нова Книга, 2015. 272 с.

91. Публічне адміністрування. Англо-український словник термінів : навч. посіб. / [уклад.: К. О. Ващенко та ін.] ; ПрАТ «ВНЗ "Міжрегіон. Акад. упр. Персоналом» (МАУП). Київ : МАУП, 2020. 231 с.

92. Радзієвська О. В. Синонімічний ряд англійської мови: класифікація та проблеми перекладу. *Філологічні науки*. Книга 3. 2014. С. 145-147.

93. Радишевська О. Р. "Public Administration", "New Public Management", "Good Governance" як категорії сучасного адміністративного права України. *День науки юридичного факультету: Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18.05.2018). Редкол.: І. С. Гриценко, І. С. Сахарук (відп. ред.) та ін. 2018. В 2-х т. С. 291–293.

145. Радишевська О. Р. Глосарій термінів політики, що базується на доказах = Glossary of terms on Evidence based Public Policy / за ред. Л. Гонюкової, О. Кілієвича, М. Ван ден Муйзенберга. Проект ЄС «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» «Association4U». Київ : 2018. 28 с.

146. Радишевська О. Р. Дефініції поняття «публічна адміністрація» в українській та європейській науках адміністративного права: когерентність доктринальних поглядів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 3. С. 206–210.

147. Радишевська О. Р. До питання етимології та перекладу терміна «*public administration*» (публічна адміністрація) : *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 12–13.04.2018) / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 24 ; редкол. Ю. П. Битяка. Харків, 2018. С. 49–52.

148. Радишевська О. Р. Особливості перекладу права ЄС на українську мову: нові процедурні реалії. *Теорія та практика адаптації банківського законодавства України до вимог ЄС* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 03.11.2017) / за ред. Р. С. Мельника, відпов. ред. О. А. Музики-Стефанчук. Єреван : Eurasian Social Science Association, 2018. С. 80–83.

149. Радишевська О. Р. Особливості підготовки перекладачів в умовах набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі:

погляд юриста-практика . *Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика*: монографія / Полт. ін-т економіки і права ЗВО "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"; ред.колег. Н. Рябокін (голова), Л. Данилюк, Н. Мякушко. Полтава: ШЕП, 2023. С. 84–122.

150. Радишевська О. Р. Особливості фахової підготовки юристів: міждисциплінарний та міжгалузевий підходи : *Європеїзація української юридичної освіти: німецько-український досвід. Die Europaisierung der Ukrainischen juristischen ausbildung: deutsch–ukrainische Erfahrungen* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21–22.11.2014) / Федерал. Мін. освіти і науки ФРН, Ун-т ім. Г.А.М. Геттінгена; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; Центр нім. права ; Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2014. С. 98–99.

151. Радишевська О. Р. Особливості юридичного перекладу рішень міжнародних судових установ: виклики для української судової системи. *Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*, (м. Полтава, 09.12.2022 / Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Полтава: ШЕП, 2022. С. 134–137

152. Радишевська О. Р. Підсумок дворічної співпраці між Факультетом права та адміністрації Варшавського університету і юридичним факультетом Київського національного університету імені Тараса Шевченка / red. nauk. O. Radyszewskiej ; Uniwersytet Warszawski ; Kijowski Uniwersytet Narodowy imienia Tarasa Szewczenki ; Centrum Prawa Polskiego ; Centrum Promocji Polskich Nauk Prawnych. Warszawa–Kijów, 2019. 65 s.

153. Радишевська О. Р. Польсько-український юридичний дискурс: проблеми перекладу: *День науки юридичного факультету : Актуальні питання державотворення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20.05.2016) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: І. С. Гриценка, І. С. Сахарук (відп. ред.) та ін. У 3–х т. Т. 3. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2016. С. 300–302.

154. Радишевська О. Р. Правопис української мови 1928 року та польський юридичний дискурс у праці Ю. Панейка «Наука адміністрації й

адміністративне право» : *Історія вітчизняного та європейського адміністративного права і процесу* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 06.10.2016 ; м. Львів, 11.11.2016) / за ред. В. М. Бевзенка. Харків : ФОП Панов А. М., 2017. С. 237–242 та ін.

155. Радишевська О. Р. Уплив термінології європейського адміністративного права на оновлення понятійно-термінологічного апарату адміністративного права України: філологічно-правовий аспект. *Civitas et ius*. 2020. №3. С. 55–67.

156. Радишевська О. Р. Юридичний переклад як інструмент європеїзації адміністративного права України. *Право і державне управління*. 2020. № 1, т. 1. С. 110–119.

157. Радишевська Олеся. Адміністративне право України в умовах європеїзації : монографія. Київ : Талком, 2020. 720 с.

158. Рєзнік В. Г. Німецька термінологія права як особлива терміносистема (на матеріалі термінів адміністративного права Німеччини). *Лінгвістика*. 2013. № 1 (28). С. 42–50.

159. Рябокінь Н. О., Стукаленко В. В. Поняття еквівалентності, адекватності та повноцінності в перекладі. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. Філологічні науки*. 2020 № 3(334). С. 96–103.

160. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 201–208.

161. Снігур С. Юридичні терміни як перекладознавча проблема. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2003. № 490. С. 71–75.

162. Сьох К. Я., Гультай М. М. Особливості правничої термінології Європейського Союзу. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2023. № 6(24). С. 56–61.

163. Толста С. А. Правнича термінологія в законодавчих актах України. авторф. дис....канд. філол. наук. Київ. 2006. 18 с.

164. Трихліб К. Гармонізація законодавства України і законодавства ЄС : наближення загальноправової термінології : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2014. 20 с.
165. Тур О. М. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації : монографія. Кременчук : ПП Щербатих, 2018. 301 с.
166. Харламова Г. О. Синтаксичні особливості перекладу текстів англomовного економічного дискурсу. *Нова філологія*. 2011. № 45. С. 244–249.
167. Царьова І. В. Сучасний український юридичний текст: лексико-дериваційна структура : монографія. Дніпро: ЛІРА, 2020. 446 с.
168. Циткіна Ф.О. Термінологія й переклад. Львів: ВЛП, 2003. 187 с.
169. Чередниченко О. І. Євролект і проблеми його перекладу. *Наукові записки: збірник наукових праць*. Київ, 2012. Вип. 41. Ч. 2. С. 400–405.
170. Черноватий Л. І., Карабан В. І. Переклад англomовної економічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2007. 416 с.
171. Шаблій О. Юридичний переклад у сучасній юридичній діяльності. *Актуальні питання державотворення в Україні* : матер. Міжнар. наук.-практич. конф. (м. Київ, 20.05.2016): У 3 т. / ред. І. Гриценко, І. Сахарук (відп. ред.) та ін. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2016. Т. 3. С. 304–305.
172. Шаблій О. А. Німецько-український юридичний переклад: методи, проблеми, перспективи : монографія. Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2012. 320 с.
173. Шаблій О. Термінологічні «псевдодрузі перекладача». *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2002. № 453. С. 122–126.
174. Чаюк Т., Борисович О. Способи творення англomовних юридичних термінів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2020 № 46, т. 2. С. 177-180.
175. Шило В. Генезис і становлення англійської правничої та адміністративної термінології. *Вісник Львів. ун-ту*. 2003. № 11. С. 126–132.
176. Шугаєв А. В. Особливості перекладу документів міжнародного права. *Littera Scripta Manet*. 2015. № 1. С. 95–110.

177. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2016. № 4. С. 266–272.
178. Черноватий Л. М. Переклад англomовного дискурсу в галузі права Європейського Союзу : навч. посіб. Вінниця : Вид. «Нова книга», 2021. 264 с.
179. Янчук І. А. Переклад на українську мову *acquis communautaire* в процесі реалізації інтеграційних зобов'язань України. *Приватне право і підприємництво*. 2019. № 19. С. 59–63.
180. Яцишин Н.П. Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять. *Термінологічний вісник*. 2013. Вип. 2(2). С. 99–103.
181. Andreichuk N.I., Babeliuk O.A. Contrastive lexicology of English and Ukrainian languages: theory and practice : textbook / N.I. Andreichuk, O.A. Babeliuk. Kherson: Publishing House “Helvetica”, 2019. 236 p.
182. Baklazhenko Yu. Ukrainian-English Translation of Legal Terms: A Case Study of Insignificant Cases and Small Claims. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021 № 1(9). P. 232–242.
183. Biel L. Lost in the Eurofog: The Textual Fit of Translated Law. Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2014. 347 p.
184. Biel L. Tłumaczenie prawa unijnego a centralne pojęcia przekładoznawstwa. *Między Oryginałem a Przekładem*. 2016. № 31. S. 107–119.
185. Byrne J. Caveat Translator: Understanding the Legal Consequences of Errors in Professional Translation. *University of Sheffield, Journal of Specialised Translation*. № 7. 2007. P. 2–24.
186. Cavoski A. Interaction of law and language in the EU. Challenges of Translating in Multilingual Environment. *The Journal of Specialised Translation*. 2017. Vol. 27. P. 58–74.
187. Creech R. Law and Language in the European Union – the Paradox of a Babel “United in Diversity”. Europa Law Publishing, 2005. 176 p.
188. Crystal D. English world wide. A history of the English Language / ed. I. R. Hogg, D. Denison. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. P. 420–439.

189. Czarnota B. Język polski jako nowy język urzędowy UE – perspektywy. *Tłumaczenie acquis communautaire na język polski: materiały z konferencji w Warszawie 20 kwietnia 2001 roku*; oprac. M. Rzewuska, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa, 2001. S. 26–29.
190. Derlen M. *Multilingual interpretation of European Union law*. Kluwer Law International. № 67. 2009. 418 p.
191. Descartes R. *Discourse on Method and Related Writings*. Penguin, 1999. 327 p.
192. Druzenko S. Wielojęzyczność Unii Europejskiej. Problemy językowe i terminologiczne prawa Unii Europejskiej. *Scripta Neophilologica Posnaniensia: Wydział Neofilologii, UAM. Poznań 2009. T. X. S. 37–47.*
193. Dunsire A. *Administration : The Word and the Science*. London : Martin Robertson, 1973. 212 p.
194. EU languages. Official website of the EU. URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-languages_en (accessed: 01.12.2023).
195. de Elera Á. What place for linguistic diversity, language equality and rights in the language arrangements of the European Union? *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. № 12. 2005. P. 271–291.
196. Felici A. Translating EU law: legal issues and multiple dynamics. *Perspectives*. 2010. № 18:2 P. 95–108.
197. Gajda S. Język administracyjno-prawny w perspektywie językoznawczej i prawoznawczej / *Język – Prawo-Społeczeństwo*; red. E. Malinowska. Opole, 2004. S. 19–31.
198. Gibová K. *Translation Procedures in the Non-literary and Literary Text Compared* : monograph. Gibová. Norderstedt : BOD, 2012. 88 p.
199. Glossary on Governance and Public Administration. UN. URL: <http://www.unpan.org/Directories /Glossary/tabid/1398/language/en-US/Default.aspx> (date of accesse: 01.12.2023).
200. Jopek-Bosiacka A. *Przekład prawny i sądowy*. Warszawa: 2006, 254 pp.

201. Karbownik K. Tłumacz – anonimo wyprawodawca? Wokół wykładni i stosowania aktów prawa europejskiego. *Międzynowoczesnością a ponowoczesnością* / red. A. Samonek. Wyd. I. Kraków :Wyd. UJ. 2013. S. 223–231.
202. Kjær A. L. Translation in the European Union : A Research Field in Need of a New Approach. / *Language and the Law: International Outlooks*. ed. K. Kredens; S. Gozdz-Roszkowski. Frankfurt am Main : Peter Lang, 2007. P. 69–95.
203. Koskinen K. Institutional Illusions. Translating in the EU Commission. *The Translator*. 2000. № 6(1). P. 49–65.
204. Koźbiał D. The Language of EU and Polish Judges. Investigating Textual Fit Through Corpus Methods. Peter Lang, 2020. 628 p.
205. Manual in legislative drafting / ed. C. Stefanou, H. Xanthaki; Institute of advanced legal studies. London: Department for International Development, 2005. 337 p.
206. Mannori L., Sordi B. Science of administration and administrative law. A Treatise of Legal Philosophy and General Jurisprudence / ed. E. Pattaro, D. Canale, P. Grossi, H. Hofmann, P. Riley. Springer Dordrecht, 2009. P. 225–261.
207. McAuliffe K. Language and Law in the European Union: The Multilingual Jurisprudence of the ECJ/ Lawrence M. Solan, Peter M. Tiersma (eds.): *The Oxford Handbook of Language and Law*. Oxford, 2012. P. 200–216.
208. Nagy I. K. English for special purposes: specialized languages and problems of terminology. *Acta Universitatis Sapientiae. Philologica*. 2014. Vol. 6, iss. 2. P. 261–273.
209. Polish Europect. Official website of Europekt. URL: <https://europekt.ils.uw.edu.pl/> (accessed: 01.12.2023).
210. Pozzo B. English as a Legal Lingua Franca in the EU Multilingual Context / Cornelis J. W. Baaij (ed.): *The Role of Legal Translation in Legal Harmonization*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2012. P.183–202.
211. Public Administration and Law: An ASPA Classics / ed. J. Beckett, H. O. Koenig. Armonk, NY : M.E. Sharpe, 2005. 221 p.

212. Rüthers B., Fischer Chr. *Rechtstheorie: Begriff, Geltung, Anwendung*. 5. überarb. Aufl. München : C. H. Beck, 2010. 640 p.
213. Salmi-Tolonen T. Legal linguistic knowledge and creating and interpreting law in multilingual environments. *Brooklyn Journal of International Law* 2004. № 29(3). P. 1167–1191.
214. Šarčević S. *New Approach to Legal Translation*. The Hague: Kluwer Law International, 1997. 308 p.
215. Simpson A. *The Common Law and Legal Theory*. Oxford Essays in Jurisprudence. Oxford : Clarendon Press, 1973. 18 p.
216. Sosoni V. Law and language in the EU Insights from the Greek Eurolect. *Language and Nation: Crossroads and Connections* / ed. G. E. Barstad, A. Hjelde, S. Kvam, A. Parianou, J. Todd. Munchester : New York : WaxmannVerlag GmbH, 2016. 320 p.
217. Study on Language and Translation in International Law and EU law. Final report. DGT/2011/MLM2. *Studies on translation and multilingualism*. 2012. № 6. 176 p.
218. Taylor J. R. *Linguistic Categorization: Prototypes in Linguistics Theory*. 2nd edition. Oxford : Oxford University Press, 1995. 312 p.
219. *The Oxford handbook of translation and social practices* / ed. Meng J. and Laviosa S. New York : Oxford University Press, 2020. 306 p.
220. Trebits A. Conjunctive cohesion in English language EU documents – A corpus-based analysis and its implications. *English for Specific Purposes*. 2009ю № 28. P. 199–210.
221. Waszczuk K. Znaczenie przekładu aktów prawnych Unii Europejskiej dla polskiego kontekstu kulturowego i dyskursu społeczno-politycznego. *Rocznik Przekładoznawczy: Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu*. 2007/2008. № 3/4. P. 239–248.
222. W sprawie tłumaczenia na język polski aktów prawa unijnego. *Interpelacja*. 2010. № 16529. URL: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/59D53C43> (data dostępu: 01.12.2023).

223. Werner K. The Concept of Equivalence and the Object of Translation Studies. URL: https://www.researchgate.net/publication/233688168_The_Concept_of_Equivalence_and_the_Object_of_Translation_Studies (date of access 01.12.2023).

224. Wilkinson D. Interpreting Ukrainian legislation in light of international law and jurisprudence. *Наукові записки НаУКМА*. Ч. 2. Суспільні науки. 2003. Т. 22. С. 223–225.

225. Zieliński M. Język prawny, język administracyjny, język urzędowy / *Język – Prawo – Społeczeństwo*; red. E. Malinowska. Opole, 2004. S. 9–18.

226. Zweigert K., Kötz H. Introduction to Comparative Law / trans. Tony Weir. Clarendon Press, 1998. 714 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

227. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про функціонування ЄС): міжнар. док. від 25.03.1957. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 01.12.2023).

228. Договір про ЄС: міжнар. док. від 07.02.1992. ЄС. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України; Консолідовані версії. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 01.12.2023).

229. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022. № 2073-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

230. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнар. док. від 27.06.2014. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 01.12.2023).

231. Соглашение об ассоциации между Украиной, с одной стороны, и Европейским Союзом, Европейским Сообществом по атомной энергии и их

государствами-членами, с другой стороны. URL. [https://euroua.com/ association/](https://euroua.com/association/) (дата обращения: 01.12.2023).

232. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. OJ L 161, 29.5.2014, p. 3–2137. URL. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A22014A0529%2801%29> (date of access 01.12.2023).

233. Charter of Fundamental Rights of the European Union 2012/C 326/02. Official Journal of the EU. C 326/391. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12012P/TXT> (date of access 01.12.2023).

234. Consolidated version of the Treaty on European Union. Document 12016M/TXT. OJE C-202/1. URL. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M/TXT>. (date of access 01.12.2023).

235. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. OJE C-202/1. URL. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>. (date of access 01.12.2023).

236. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Rome, 4.XI.1950. URL. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_ENG. (date of access 01.12.2023).

237. European Charter on Local Self-Government (ETS. No. 122). URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

238. European Code of Good Administrative Behaviour. 2001. https://cpvo.europa.eu/sites/default/files/documents/lex/Ombudsman_European_Code_of_Good_Administrative_Behaviour.pdf (date of access 01.12.2023).

239. European convention on the obtaining abroad of information and evidence in administrative matters (ETS № 100). URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access: 01.12.2023).

240. European Convention on the Service Abroad of Documents relating to Administrative Matters (ETS № 094). URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access: 01.12.2023).

241. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access: 01.12.2023).

242. Recommendation CM/Rec(2012)11 of the Committee of Ministers to member States on the role of public prosecutors outside the criminal justice system. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

243. Recommendation CM/Rec(2019)3 of the Committee of Ministers to member states on supervision of local authorities' activities. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

244. Recommendation CM/Rec(2021)8 of the Committee of Ministers to member States on the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data in the context of profiling. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

245. Recommendation CM/Rec(2023)5 of the Committee of Ministers to member States on the principles of good democratic governance. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

246. Recommendation № R (2000) 10 of the Committee of Ministers on codes of conduct for public officials. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

247. Recommendation № R (2000) 6 of the Committee of Ministers on the status of public officials in Europe. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

248. Recommendation № R (81) 19 of the Committee of Ministers on the access to information held by public authorities. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

249. Recommendation № R (84) 15 of the Committee of Ministers relating to public liability. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

250. Recommendation № R (85)13 of the Committee of Ministers to member states on the institution of the ombudsman. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

251. Recommendation № R (87) 16 of the Committee of Ministers on administrative procedures affecting a large number of persons. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

252. Recommendation № R (91) 10 of the Committee of Ministers on the communication to third parties of personal data held by public bodies. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

253. Recommendation № R (97)7 of the Committee of Ministers to member states on local public services and the rights of their users. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

254. Recommendation № R 81(18) of the Committee of Ministers to member states on the participation of citizens in local public life. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

255. Recommendation № R(80)2 of the Committee of Ministers to member states concerning the exercise of discretionary powers by administrative authorities. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

256. Recommendation № R(89)8 of the Committee of Ministers to member states on provisional court protection in administrative matters. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

257. Recommendation № R(91)1 of the Committee of Ministers to member states on administrative sanctions. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

258. Recommendation № Rec(2001)9 of the Committee of Ministers to member states on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

259. Recommendation № Rec(2002)2 of the Committee of Ministers on access to official documents. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

260. Recommendation № Rec(2003)16 of the Committee of Ministers on the execution of administrative and judicial decisions in the field of administrative law. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

261. Recommendation № Rec(2004)15 of the Committee of Ministers to member states on electronic governance ("e-governance"). URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

262. Recommendation № Rec(2004)20 of the Committee of Ministers on judicial review of administrative acts. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

263. Recommendation № 854 (1979) of the Parliamentary Assembly on access by the public to government records and freedom of information. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

264. Resolution (74)29 on the protection of the privacy of individuals vis-à-vis electronic data banks in the public sector. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

265. Resolution (76)5 on legal aid in civil, commercial and administrative matters. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/> (date of access 01.12.2023).

266. Resolution (77) 31 of the Committee of Ministers on the protection of the individual in relation to the acts of administrative authorities. URL. <http://renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=37&catid=2> (date of access 01.12.2023).

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

267. Англійсько-український словник термінів і понять з державного управління / укл.: Г. Райт та ін.; Пер. В. Івашко. Київ: Основи, 1996. 128 с.

268. Англійсько-французько-німецько-український словник термінології ЄС / гол. ред. В. Єрмоленко. Київ : Вид-во «К.І.С.», 2007. 226 с.

269. Англо-український дипломатичний словник : понад 26000 слів і словосполучень / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Ф-т міжнар. відн. ; упоряд. О. М. Антохів-Сколосдра [та ін.] ; ред. І. С. Бик. Київ : Знання, 2006. 579 с.

270. Англо-український словник міжнародного, порівняльного і європейського права: близ. 7 тис. термінів / упорядн. В. І. Муравйов [та ін] ; за ред. В. І. Муравйова, Л. І. Шевченко. Київ : Арій, 2010. 608 с.

271. Англо-український словник юридичних термінів / уклад. М. Е. Олексєєв [та ін.] ; ред. С. В. Ківалов, В. Я. Мізецька ; Одеська національна юридична академія. Одеса : Юридична література, 2004. 600 с.

272. Англо-український та українсько-англійський словник термінів комерційного права / [уклад.]: В. В. Михайленко, І. В. Сапожник ; [наук. ред. В. В. Михайленко]. Чернівці : Місто, 2010. 215 с.

273. Англо-український юридичний словник : близько 75000 термінів / упоряд. С. М. Андріанов [та ін.] ; ред. Л. І. Шевченко. Київ : Арій, 2007. 552 с.

274. Англо-український, українсько-англійський словник термінів з антикорупційного менеджменту / Т. Момот [та ін.]. Харків : Лідер, 2017. 175 с.

275. Грін О. О. Словник міжнародно-правових термінів / укладач О. О. Грін. Ужгород: ПП Данило С.І., 2010. 500 с.
276. Глосарій з Європейської конвенції з прав людини. English-Ukrainian, Англійська-Українська / Рада Європи. Страсбург, 2015. URL: <https://rm.coe.int/16806f0ddf> (дата звернення: 01.12.2023).
277. Глосарій термінів *acquis* ЄС : затверджений розпорядженням Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України. URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJl1OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730 (дата звернення: 01.12.2023).
278. Глосарій термінів політики, що базується на доказах = Glossary of terms on Evidence based Public Policy : глосарій. ред. Л. Гонюкова, О. Кілієвич, М. ван ден Муйзенберг, М. Чулаєвська ; роб. група : Радишевська О. Р. [та ін.]. Київ : Проект ЄС «A4U», 2018. 28 с.
279. Законотворчість: Словник термінів і понять з міжнародного та європейського права. Бібліотека Української школи законотворчості / автори-упорядники: Богачова О.В., Денисов В.М., Зайцев Ю.Є., Муравйов В.І. та ін. Київ : «АТОПОЛ інк», 2005. 160 с.
280. Карабан В. І. Англо-український юридичний словник: понад 75 тисяч слів та словосполучень юридичної підмови та близько 160 тисяч українських перекладних відповідників. Вінниця, Нова книга, 2004. 1088 с.
281. Карабан В.І. Англійсько-український юридичний словник. Вінниця : Нова книга, 2004. 1085 с.
282. Маркелова А.А. Словник-мінімум англійської прокурорської лексики / Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2017. 161 с.
283. Мисик Л.В. Українсько-англійський та англо-український словник правничої термінології: Трудове право та право соціального забезпечення ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2005. 300 с.

284. Німецько-українсько-російський коментований словник з адміністративного права / Б. Шлоер, І. В. Сойко ; заг. ред. Б. Шлоер, Ю. Зайцев ; Українська Правнича Фундація, МВС ФРН ; Центр правничої термінології, перекладів і словників УПФ. Київ : Українська Правнича Фундація, 2003. 464 с.

285. Польсько-український, українсько-польський глосарій термінів державного адміністрування = Polsko-ukraiński, ukraińskó-polski glosariusz terminów administracji publicznej : [довідк. вид.] / за заг. ред. М. Ст. Земби ; А. Беляк, А. Болкун, Т. Гришина [та ін.] ; Львів. облрада, Фундація Молода демократія. Люблін, 2004. 96 с.

286. Словник української мови : в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. Київ : Наукова думка, 1970– 1980. Т. 8: При–Р / [ред. П. Й. Горецький, А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, Н. І. Швидка]. Київ : Наукова думка, 1977. 776 с.

287. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. Київ.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 1: А–В / [ред. П. Й. Горецький, А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, Н. І. Швидка]. Київ : Наукова думка, 1970. 799 с.

288. Словник термінів американського адміністративного права. Київ, 1997. 25 с.

289. Сучасний українсько-англійський юридичний словник : близько 30 000 термінів і стійких словосполучень / І. І. Борисенко та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 632 с.

290. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / Чубенко А.Г., Лошицький М.В., Павлов Д.М., Бичкова С.С., Юнін О.С. Київ : Ваіте, 2018. 826 с.

291. Українсько-англійський / англійсько-український словник юридичних термінів = Ukrainian-English / English-Ukrainian dictionary of legal terms : (близько 10 тисяч термінів) / Запоріж. нац. ун-т ; [упоряд.: Т. О. Коломоєць, С. В. Іваненко ; ред.: Т. О. Коломоєць (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя ; Херсон : Гельветика, 2017. 313 с.

292. Українсько-англійський словник правничої термінології / уклад. Л. В. Мисик ; відп.ред. В. Т. Нор. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 528 с.

293. Українсько-німецький / німецько-український словник юридичних термінів = Ukrainisch-Deutsches / Deutsch-Ukrainisches Wörterbuch der Rechtsbegriffen : [близько 10 тис. т.] / [упоряд.: Т. О. Коломоєць, С. В. Іваненко ; голов. ред. Т. О. Коломоєць] ; Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 325 с.

294. Українсько-польський / польсько-український словник юридичних термінів = Ukraińsko-polski / polsko-ukraiński słownik terminów prawniczych : [близько 10 тис. термінів] /, Запоріз. від-ня Центру пол. права Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка ; [упоряд. Коломоєць Т. О., Хом'як Т. В. ; голов. ред. Коломоєць Т. О.]. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 307 с.

295. Французько-український та українсько-французький словник юридичних та економічних термінів / Львів. ун-т бізнесу та права ГУ МВС України у Львів. обл. ; [уклад.]: Л. І. Сопільник, І. С. Микитин, І. О. Тимошук. Львів : Львів. ун-т бізнесу та права, 2012. 907 с.

296. Administracja i prawo administracyjne. Słownik polsko-angielski / pod red. J. Supernata. Wrocław, 2022. 888 s.

297. Bujalski R. Angielsko-polski słownik orzecznictwa sądów europejskich Warszawa, 2009. 382 s.

298. Dictionary of terminology, used by the Council of Europe in the youth policy field, for human rights and non-formal education : Словник термінів, які використовує Рада Європи у сферах молодіжної політики, прав людини та неформальної освіти. 2021. 53 с. URL. <https://rm.coe.int/ukr-eng-dictionary-of-terminology-used-by-the-council-of-europe-in-the/1680a1b388> (date of access: 01.12.2023).

299. Comparative multilingual legal vocabulat (VJM). URL. https://e-justice.europa.eu/119/EN/glossaries_and_translations?init=true (date of access: 01.12.2023).

300. IATE. European Union Terminology. URL. <https://iate.europa.eu/home> (date of access: 01.12.2023).

301. Google Translator. URL. <https://translate.google.com/> (date of access: 01.12.2023).
302. Encyclopedia of the European Union (ed. by Desmond Dinan, L. McGowan), London : Lynne Rienner, 2000, 565 p.
303. EU glossaries. URL. <https://termcoord.eu/eu-glossaries-overview/> (date of access: 01.12.2023).
304. EUR-LEX. Glossaries of summaries. URL. <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary.html> (date of access: 01.12.2023).
305. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). Glossary. URL. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary_en (date of access: 01.12.2023).
306. Online Etymology Dictionary. URL. <https://www.etymonline.com/> (date of access: 01.12.2023).
307. Podreczny słownik administracji – polski, angielski, francuski, niemiecki, rosyjski / pod red. G. Ojcewicza. Szczytno, 2008. 465 s.
308. Słownik pojęć w administracji publicznej / pod red. I. Wieczorek, J. Szymanka. Łódź, 2018. 268 s.
309. Shafritz J. The Dictionary Of Public Policy And Administration. 1st ed. New York: Routledge. 2004. 320 p.
310. The DGT Multilingual Translation Memory of the Acquis Communautaire. URL. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/language-technology-resources/dgt-translation-memory_en (date of access: 01.12.2023).
311. Word Parts Dictionary: Standard and Reverse Listings of Prefixes, Suffixes, Roots, and Combining Forms. 2nd edition. 2008. 301 p.

**СЛОВНИК АНГЛОМОВНОЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ І РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ВИБІРКИ ТЕРМІНІВ**

	оригінал	переклад	спосіб перекладу	семантична категорія	спосіб творення
1.	absorptive capacity of EU	спроможність ЄС приймати нових держав-членів	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
2.	access to administrative court	доступ до адміністративного правосуддя	еквівалентний	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
3.	access to justice	доступ до правосуддя	еквівалентний	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
4.	accession criteria	критерії вступу / приєднання	перестановка	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
5.	accession negotiations	перемовини щодо вступу держави-кандидата до вступу в ЄС	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
6.	accession state	держава, що приєднується до ЄС	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
7.	accession to EU	доступ до ЄС	еквівалентний	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
8.	acquis	спільний доробок ЄС; <i>acquis</i>	описовий; трансплантація	юридичне поняття	простий термін
9.	acquis communautaire	<i>acquis communautaire</i> ; спільний доробок ЄС	описовий; трансплантація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
10.	act within the limits of the powers	діяти в межах повноважень	описовий	правова поведінка	чотирикомпонентне словосполучення
11.	administrate	адмініструвати	калькування	правова поведінка	простий термін
12.	administration	адміністрація; уряд адміністрування, управління	калькування; додавання	юридичне поняття	простий термін
13.	administration of complaints	розгляд скарг	еквівалентний	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
14.	administration of law	правозастосування	опущення	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
15.	administration of legislation	застосування законодавства	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
16.	administrative act	адміністративний акт	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
17.	administrative action	адміністративна дія	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

18.	administrative activity	адміністративна діяльність	еквівалентний	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
19.	administrative approach	адміністративний підхід	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
20.	administrative arrangement	адміністративний договір	еквівалентний	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
21.	administrative and judicial decisions	адміністративно-судові рішення	опущення	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
22.	administrative arrest	адміністративний арешт	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
23.	administrative assistance	допомога в адміністративних справах	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
24.	administrative asset freezing	замороження активів в адміністративному провадженні	додавання	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
25.	administrative authority	адміністративний орган	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
26.	administrative autonomy	адміністративна автономія	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
27.	administrative body	адміністративний орган	конкретизація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
28.	administrative capacity	адміністративна функція	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
29.	administrative case	адміністративна справа	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
30.	administrative coercion	адміністративний примус	диференціація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
31.	administrative commission	адміністративна комісія	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
32.	administrative complaint	адміністративна скарга	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
33.	administrative contract	адміністративний договір	еквівалентний	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
34.	administrative court	адміністративний суд	еквівалентний	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
35.	administrative detention	адміністративне затримання	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
36.	administrative dispute	адміністративний спір	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
37.	administrative jurisdiction	адміністративна юрисдикція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
38.	administrative investigation	адміністративне розслідування	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
39.	administrative fine	адміністративний штраф	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

40.	administrative language	мова текстів з адміністративної сфери	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
41.	administrative law	адміністративне право	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
42.	administrative law terms	адміністративно-правовий термін	еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
43.	administrative matters	питання, що виникають в адміністративній сфері	описовий	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
44.	administrative nature	адміністративний характер	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
45.	administrative offence	адміністративне правопорушення	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
46.	administrative policy	адміністративна політика	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
47.	administrative personality	адміністративна правосуб'єктність	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
48.	administrative practice	адміністративна практика	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
49.	administrative problem	проблеми, що виникають в адміністративній сфері	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
50.	administrative procedure	адміністративна процедура	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
51.	administrative proceeding	адміністративне провадження	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
52.	administrative process	адміністративний процес	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
53.	administrative penalties	адміністративні стягнення	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
54.	administrative terminology	адміністративно-правова термінологія	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
55.	administrative responsibility	адміністративна відповідальність	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
56.	administrative sanction	адміністративна санкція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
57.	administrative supervision	наглядова функція	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
58.	Administrative Tribunal of the Council of Europe	Адміністративний трибунал Ради Європи	калькування	орган, установа	чотирикомпонентне словосполучення
59.	administration unit	адміністративний відділ	еквівалентний	орган, установа	двокомпонентне словосполучення

60.	administrative work	адміністративна діяльність	еквівалентний	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
61.	administrator	адміністратор	калькування	юридичне поняття	простий термін
62.	adopt a document	ухвалювати документ	еквівалентний	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
63.	adopt best practice	переймати взірцевий досвід	описовий	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
64.	adoption of administrative decision	ухвалення адміністративного рішення	еквівалентний	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
65.	adverse effect	несприятливі наслідки	антонімічний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
66.	advisory body	дорадчий орган	генералізація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
67.	anti-corruption expertise	антикорупційна експертиза	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
68.	appeal	оскарження; оскаржувати	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін, конверсія
69.	applicable law	правозастосування; закон, що застосовується	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
70.	approximation of laws	апроксимація (зближення) законодавства	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
71.	approximation of the laws of Member States	зближення законодавств держав-членів ЄС	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
72.	arbitrary measures	довільні заходи	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
73.	Association Agreement	Угода про асоціацію	еквівалентний	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
74.	benchmarking	бенчмаркінг; оцінювання за показниками (для вступу держави-члена до ЄС)	калькування	юридичне поняття	складний термін
75.	beneficiary state	держава-бенефіціар	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
76.	binding decision	обов'язкове до виконання рішення	експлікація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
77.	bottom-up European integration	висхідна європейська інтеграція	наближений	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
78.	bring national public policies into line	координувати національні публічні політики	опущення	юридичне поняття	п'ятикомпонентне словосполучення

79.	bringing before competent authority	звернення до компетентного органу	наближений	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
80.	candidate country	держава-кандидат, що подала заявку (на вступ до ЄС)	додавання	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
81.	case law	прецедентне право; судова практика	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
82.	case law of the ECJ	судова практика Суду ЄС	еквівалентний; опущення	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
83.	central government	центральний уряд	еквівалентний	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
84.	charter	Хартія	калькування	юридичний документ	простий термін
85.	Charter of Fundamental Rights EU	Хартія основоположних прав ЄС	калькування	юридичний документ	трикомпонентне словосполучення
86.	citizenship	громадянство	еквівалентний	юридичне поняття	складний термін
87.	citizenship of the EU	громадянство ЄС	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
88.	civil	цивільний, громадянський, публічний, державний	конкретизація	юридичне поняття	простий термін
89.	civil service	державна служба	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
90.	clarity of the treaties of EU	ясність договорів ЄС	еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
91.	clear and convincing evidence	наявність чітких і переконливих доказів	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
92.	Code of conduct	Кодекс поведінки	калькування	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
93.	Code of Administrative Procedure	Кодекс адміністративної процедури	калькування	юридичний документ	трикомпонентне словосполучення
94.	decision procedure	процедура спільного ухвалення рішень	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
95.	coherent and comprehensive EU action	узгоджені та всебічні дії ЄС	еквівалентний	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
96.	collective defense	колективна оборона	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
97.	Committee of Ministers	Комітет міністрів (Ради Європи)	калькування	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
98.	common action	спільна діяльність	калькування	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення

99.	common cultural heritage	спільна культурна спадщина	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
100	common market	спільний ринок	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
101	common public policy	спільна публічна політика	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
102	common strategy	спільна стратегія	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
103	Community	Співтовариство, громада	калькування	орган, установа	простий термін
104	compensation	відшкодування, компенсація	еквівалентний; калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
105	competent authority	компетентний орган	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
106	competent legal authority	компетентний орган, створений відповідно до закону	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
107	compulsory	обов'язковий	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
108	concerted practice	узгоджені дії	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
109	conflict of laws	правова колізія	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
110	constitutional traditions	конституційні традиції	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
111	convergence	конвергенція; наближення	калькування	юридичне поняття	простий термін
112	coordination of laws, regulations and administrative provisions	координація законів, підзаконних і адміністративних актів	калькування	правова поведінка	п'ятикомпонентне словосполучення
113	core activities of the EU	центральні напрями діяльності ЄС	наближений	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
114	Council of Europe	Рада Європи	калькування	міжнародна організація	двокомпонентне словосполучення
115	Council of the European Union	Рада ЄС	калькування	міжнародна організація	трикомпонентне словосполучення
116	Court of Justice	Суд ЄС; Суд справедливості ЄС	опущення; калькування	міжнародна організація	двокомпонентне словосполучення
117	court orders	судові рішення	еквівалентний	юридичний документ	
118	co-administration	спільне адміністрування	додавання	правова поведінка	складний термін
119	decentralization of power	децентралізація публічної влади	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
120	decision of public administration	рішення органу публічної адміністрації	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення

121	decision-making bodies	ухвалення рішень уповноваженими органами	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
122	decision-making process	процедура прийняття рішення	калькування	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
123	democracy	демократія	калькування	юридичне поняття	простий термін
124	departmental administration	відомча адміністрація	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
125	deregulation	дерегулювання	калькування	правова поведінка	простий термін
126	derogation	дерогація; відступ	калькування; еквівалентний	правова поведінка	простий термін
127	derogation in time of war or other public emergency	обмеження в період війни або інших надзвичайних ситуацій у суспільстві	описовий	юридичне поняття	шестикомпонентне словосполучення
128	diplomatic service	дипломатична служба	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
129	directive	директива (документ)	транскрибування	юридичний документ	простий термін
130	directly imputable to the local authorities	безпосередньо стосується органів місцевої влади	додавання	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
131	disciplinary proceedings	дисциплінарне провадження	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
132	disciplinary responsibility	дисциплінарна відповідальність	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
133	discipline of civil servants	дисципліна державних службовців	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
134	discretion	дискреція	калькування	юридичне поняття	простий термін
135	discretionary powers	дискреційні повноваження	генералізація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
136	dismissal from civil service	звільнення з державної служби	еквівалентний	правова поведінка	
137	domestic law	національне право	генералізація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
138	effectiveness	ефективність	калькування	юридичне поняття	простий термін
139	e-governance	е-врядування; e-governance	калькування	юридичне поняття	складний термін
140	enforced execution	примусове виконання	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
141	enforced execution measures	заходи примусового виконання	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

142	enjoy the rights ... and be subject to the duties	мати права та обов'язки	опущення	юридичне поняття	п'ятикомпонентне словосполучення
143	enlargement	розширення	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
144	equality	рівність; рівноправність	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
145	equity	справедливість	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
146	evidence based public policy	публічна політика, що базується на доказах	описовий	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
147	EU common values	спільні цінності ЄС	перестановка	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
148	EU Member States	держави-члени ЄС	калькування	орган, установа	трикомпонентне словосполучення
149	European administrative area	європейський адміністративний простір	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
150	European administrative cooperation	європейська адміністративна співпраця	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
151	European administrative law	європейське адміністративне право	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
152	European administrative space	європейський адміністративний простір	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
153	European Commission	Європейська комісія	калькування	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
154	European Commissioner	Комісар ЄС	перестановка	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
155	European Community bodies	органи Європейської Спільноти	перестановка	орган, установа	трикомпонентне словосполучення
156	European convention for the protection of human rights and fundamental freedoms	Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод	калькування	юридичний документ	семикомпонентне словосполучення
157	European Council	Європейська Рада	калькування	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
158	European Court of Human Rights (ECHR)	Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ)	калькування	орган, установа	трикомпонентне словосполучення, аббревіатура
159	ECJ	Європейський суд справедливості, Європейський суд	калькування/ опущення	орган, установа	аббревіатура
160	European integration	Європейська інтеграція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

161	European Label of Governance' Excellence	Європейська відзнака доброго врядування	калькування	юридичний документ	чотирикомпонентне словосполучення
162	European law	європейське право	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
163	European Ombudsman	Європейський омбудсман	калькування	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
164	European Parliament	Європейський парламент	калькування	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
165	European principles of public administration	європейські принципи публічної адміністрації	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
166	European public policy	європейська публічна політика	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
167	European public administration	європейська публічна адміністрація	калькування	орган, установа	трикомпонентне словосполучення
168	European public administration network	європейська мережа публічної адміністрації	перестановка	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
169	EU	ЄС	калькування	орган, установа	абревіатура
170	Europeanization of administrative law	європеїзація адміністративного права	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
171	Europeanization	європеїзація	калькування	юридичне поняття	простий термін
172	Eurospeak	євроспiк, євролект	калькування	юридичне поняття	складний термін
173	EU-wide policy	загальносоюзна політика	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
174	excess of power	перевищення влади	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
175	exclusive competence of the EU	виключна компетенція ЄС	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
176	execution of administrative decision	виконання адміністративного рішення	калькування	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
177	exhaustion of local remedies	вичерпання внутрішніх засобів правового захисту	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
178	external monitoring	зовнішній моніторинг	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
179	failure of a Member State of the EU to fulfill obligations	недотримання державою-членом ЄС зобов'язань	опущення	правова поведінка	шестикомпонентне словосполучення
180	financial instrument	фінансовий інструмент	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

181	forgery of administrative documents	підробка офіційних документів	додавання	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
182	founding fathers of the EU	батьки-засновники ЄС	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
183	founding treaties	установчі договори	еквівалентний	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
184	framework decision	рамкове рішення	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
185	framework of institutions for a public policy	інституційні рамки публічної політики	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
186	free movement of persons, goods, services and capital	вільний рух (переміщення) осіб, товарів, послуг та капіталу	калькування	правова поведінка	шестикомпонентне словосполучення
187	freedom	свобода	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
188	freedom of assembly and of association	свобода зібрань і об'єднань	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
189	freedom of expression and information	свобода вираження поглядів та інформації	калькування; еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
190	fundamental	основоположний	калькування	юридичне поняття	простий термін
191	fundamental principles	основоположні принципи	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
192	fundamental rights and freedoms	основоположні права та свободи	калькування; еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
193	fundamental values of the EU	основоположні цінності ЄС	калькування; еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
194	general European interest	загальний інтерес Європи	перестановка	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
195	general political guidelines	загальні політичні настанови	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
196	give judgment	ухвалити судове рішення	еквівалентний	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
197	global administrative law	глобальне адміністративне право	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
198	good administration	належне адміністрування; належна адміністрація	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
199	good governance	належне врядування	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
200	good neighborliness	добросусідство	описовий	загальне поняття	двокомпонентне словосполучення

201	good administrative practice	взірцева адміністративна практика	описовий	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
202	governance	врядування	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
203	government	уряд	еквівалентний	орган, установа	простий термін
204	guiding principles	керівні принципи	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
205	hard core of the EU	осердя ЄС	описовий; опущення	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
206	hard law	«тверде право»	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
207	harmonization of legislation	гармонізація законодавства	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
208	heads of State or government	глави держав або урядів	конкретизація	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
209	hearing	слухання судової справи	експлікація	юридичне поняття	простий термін
210	High Contracting Parties	Високі Договірні Сторони	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
211	High Court (General Court)	Високий (Загальний) суд	калькування	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
212	horizontal policy	горизонтальна політика	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
213	human dignity	людська гідність	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
214	human rights	права людини	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
215	illegal acts	протиправні дії	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
216	impartiality	неупередженість	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
217	imperatively necessary	безсторонньо	опущення	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
218	implementation	імплементация	калькування	юридичне поняття	простий термін
219	implementation of legislative acts	імплементация законодавчих актів	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
220	implementing acts	виконавчі акти	описовий	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
221	implementing measures	виконавчі заходи	описовий	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
222	in good time	своєчасно	описовий	загальне поняття	двокомпонентне словосполучення
223	in public	публічно	калькування	загальне поняття	простий термін

224	inalienable rights	невідчужувані права	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
225	independent tribunal	незалежний судовий орган	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
226	indeterminate number of people	невизначене коло осіб	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
227	individual	фізична особа; особа; індивід	конкретизація	юридичне поняття	простий термін
228	individual decision	індивідуальне рішення	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
229	individual measures	індивідуальні заходи	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
230	ineffectiveness of remedies	неефективність засобів правового захисту	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
231	infringe	порушувати	еквівалентний	правова поведінка	простий термін
232	initiation	ініціювання	калькування	юридичне поняття	простий термін
233	interdependence	взаємозалежність	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
234	intergovernmental	міждержавний; міжурядовий	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
235	intergovernmentalism	міждержавний підхід	додавання	юридичне поняття	простий термін
236	interinstitutional bodies	міжінституційні органи	конкретизація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
237	internal market	внутрішній ринок	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
238	internal monitoring	внутрішній моніторинг	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
239	international agreement	міжнародна угода	калькування	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
240	international common law	міжнародне загальне право	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
241	international instrument	міжнародний інструмент	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
242	international obligations	міжнародні зобов'язання	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
243	international security	міжнародна безпека	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
244	interpretation of the Treaty	тлумачення Договору	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
245	intra-Community trade	внутрішня торгівля в Спільноті	перестановка	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
246	inviolability	недоторканність	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін

247	inviolable and inalienable rights	непорушні та невідчужувані права	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
248	issue directives	видавати директиви	калькування	правова поведінка	двокомпонентне словосполучення
249	joint measures	спільні заходи	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
250	joint position	спільна позиція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
251	judge	суддя; судити	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін; конверсія
252	judgement	судове рішення	додавання	юридичне поняття	простий термін
253	judgement of the Court	рішення Суду	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
254	judicial administration	судове адміністрування	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
255	judicial authorities	органи судової влади	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
256	judicial authorities of the Member States	судові органи держав-членів ЄС	додавання	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
257	judicial control	судовий контроль	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
258	judicial cooperation	судове співробітництво	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
259	judicial cooperation in administrative matters	судова співпраця в адміністративних справах	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
260	judicial officer	працівник суду	конкретизація	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
261	judicial review	судовий перегляд	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
262	judicial protection	судовий захист	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
263	jurisprudence	юриспруденція	транслітерація	юридичне поняття	простий термін
264	justice	справедливість	еквівалентний	загальне поняття	простий термін
265	justiciable dispute	суперечки юридичного характеру	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
266	justified by the public interest in a democratic society	виправданий публічним інтересом у демократичному суспільстві	калькування	юридичне поняття	п'ятикомпонентне словосполучення
267	language-friendly communities	громади, сприятливі для вивчення та розвитку мов	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

268	law	право, закон, законодавство; легальний	конкретизація	юридичне поняття	простий термін; конверсія
269	law and order	правопорядок	опущення	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
270	law enforcement	правозастосування	опущення	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
271	law enforcement services	служби (органи), що застосовують право	перестановка	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
272	lawful restrictions	законні обмеження	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
273	lawfulness	законність	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
274	laws and regulations	закони та підзаконні нормативно-правові акти	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
275	lay down guidelines	формулювати настанови	наближений	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
276	legal act	правовий акт	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
277	legal assistance	юридична взаємодопомога	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
278	legal basis	правова підстава	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
279	legal certainty	юридична (правова) визначеність	еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
280	legal counseling	юридична консультація	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
281	legal form	юридична форма	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
282	legal guarantee	юридична гарантія	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
283	legal liability	юридична відповідальність	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
284	legal person	юридична особа	конкретизація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
285	legal personality	правосуб'єктність	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
286	legal remedies	засоби юридичного захисту	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
287	legal technicality	юридична формальність	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
288	legality of acts	законність актів	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
289	legally binding acts	юридично обов'язкові акти	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення

290	legislate	здійснювати законотворчу діяльність	додавання	правова поведінка	простий термін
291	legislative act	законодавчий акт	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
292	legislative and regulatory approximation	зближення (апроксимація) законів і підзаконних актів	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
293	letter of formal notice	формальне попередження	опущення	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
294	life	життя, строк дії; довгостроковий	конкретизація	загальне поняття	простий термін; конверсія
295	limitation on use of restrictions on rights	межі застосування обмеження прав	перестановка	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
296	limited administrative jurisdiction	обмежена адміністративна юрисдикція	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
297	local public services	муніципальні послуги	опущення	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
298	local self-government	місцеве самоврядування	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
299	lodge an application to administrative court	подавати заяву до адміністративного суду	калькування	правова поведінка	чотирикомпонентне словосполучення
300	maintenance of law and order	підтримування правопорядку	опущення	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
301	maladministration	maladministration; неналежна адміністрація	наближений	юридичне поняття	простий термін
302	management	управління	еквівалентний	загальне поняття	простий термін
303	managing authority	орган управління	конкретизація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
304	margin of appreciation	межі дозволеного втручання або обмеження прав особи	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
305	measures of administrative influence	заходи адміністративного впливу	еквівалентний; калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
306	members of administration	співробітники адміністрації	наближений	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
307	merit of the law	у межах закону	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
308	military administration	військова адміністрація	калькування	орган, установа	двокомпонентне словосполучення
309	military service	військова служба	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

310	misuse of powers	зловживання повноваженнями	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
311	Model code of ethics	Етичний модельний кодекс	перестановка	юридичний документ	трикомпонентне словосполучення
312	Model rules on EU administrative procedure	Модельний кодекс ЄС з адміністративної процедури	калькування	юридичний документ	п'ятикомпонентне словосполучення
313	model act	модельний акт (документ)	калькування	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
314	multi-level governance	багаторівневе врядування	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
315	national (state) authority	національний (державний) орган влади	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
316	national law	національне право	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
317	national legislation	національне законодавство	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
318	national research authorities	національні органи влади у сфері науково-дослідницької діяльності	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
319	national, regional and local levels	національний, регіональний та місцевий рівні	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
320	negligence	недбалість	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
321	non-EU nationals	громадяни третіх країн	калькування	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
322	non-legislative acts	підзаконні акти	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
323	non-member countries	треті країни	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
324	non-regulatory decision	індивідуальне рішення	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
325	obligation of the administration	зобов'язання адміністрації	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
326	office	служба; офіс; орган; відомчий, офісний	конкретизація	загальне поняття	простий термін; конверсія
327	official inaction	бездіяльність, визнана законом	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
328	official obligations	офіційні зобов'язання	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
329	on merits	по суті справи	додавання	юридичне поняття	простий термін

330	operative	той, що набрав чинності	додавання	юридичне поняття	простий термін
331	opinion	висновок (комітету)	еквівалентний	юридичний документ	простий термін
332	opt-out arrangements	домовленість про неучасть	описовий	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
333	Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)	Організація економічної співпраці та розвитку (ОЕСР)	калькування	міжнародна організація	аббревіатура
334	Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	Організація безпеки та співпраці в Європі (ОБСЄ)	калькування	міжнародна організація	аббревіатура
335	participating countries	країни-учасниці	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
336	participation	участь	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
337	particular circumstances of the case	конкретні обставини справи	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
338	peaceful assembly	мирні збори, мітинги, походи, демонстрації	описовий	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
339	person	особа, індивід	калькування	юридичне поняття	простий термін
340	personal notification	особисте повідомлення	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
341	pillars of the European Union	стовпи (колоні) ЄС	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
342	pilot judgment of administrative court	"пілотне" судове рішення адміністративного суду	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
343	police administration	поліцейська адміністрація	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
344	policies for improved convergence	політики посиленого зближення (наближення)	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
345	political activity	політична діяльність	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
346	political asylum	політичний притулок	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
347	political rights	політичні права	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
348	policy	політика	калькування	юридичне поняття	простий термін
349	politics	політика	калькування	юридичне поняття	простий термін

350	positive obligations	позитивні зобов'язання	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
351	power of attorney	доручення	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
352	power to overturn decision of the court	повноваження скасовувати ухвалу суду	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
353	powers	повноваження; влада	конкретизація	юридичне поняття	простий термін
354	powers of institutions	компетенція; повноваження органів (інституцій)	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
355	practical and effective protection	практичний та ефективний захист	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
356	prejudice	завдати шкоду; упередження	додавання	правова поведінка	простий термін; конверсія
357	preliminary ruling of the ECJ on interpretation of Union's law	попередній висновок Європейського суду справедливості щодо тлумачення права ЄС	додавання	юридичне поняття	шестикомпонентне словосполучення
358	preponderance of the evidence	перевага доказів	еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
359	presidency	головування в ЄС	додавання	юридичне поняття	простий термін
360	primacy of Community law	примат права Спільноти над національним правом	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
361	principle of subsidiarity	принцип субсидіарності	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
362	principle of proportionality	принцип пропорційності	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
363	privacy	приватність	калькування	юридичне поняття	простий термін
364	private institutions	приватні інституції (органи)	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
365	private law	приватне право	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
366	private law entity	суб'єкт приватного права	перестановка	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
367	private persons	приватні особи	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
368	proceedings of the Court	судове провадження	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
369	progressive implementation of the principle of equal treatment	поступова реалізація принципу рівного ставлення	опущення	юридичне поняття	п'ятикомпонентне словосполучення

370	proportionality	пропорційність	калькування	юридичне поняття	простий термін
371	protection of personal data	захист персональних даних	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
372	protection of public interest	охорона публічного інтересу	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
373	provisions laid down by regulation or administrative action	положення підзаконних і адміністративних актів	описовий	юридичне поняття	шестикомпонентне словосполучення
374	provisions of the Treaty	положення Договору	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
375	public	громадськість; громадський, публічний, державний, особистий	генералізація; конкретизація	юридичне поняття	простий термін
376	public administration	публічна адміністрація	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
377	public administration body	орган публічної адміністрації	конкретизація	орган, установа	трикомпонентне словосполучення
378	public administration data space	сфера даних для публічної адміністрації	перестановка	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
379	public administration reform	реформа публічного адміністрування; реформа публічної адміністрації	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
380	public administrative functions	публічно-адміністративні функції	калькування; конверсія	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
381	public agent	представник публічної влади	еквівалентний	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
382	public affairs	публічні справи	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
383	public assistance	публічна допомога	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
384	public appearance	вихід у публічну площину	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
385	public authority	орган публічної влади	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
386	public access to documents	публічний доступ до документів	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
387	public consultation	консультація, що надається представником органу публічної влади	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

388	public costs	публічні витрати	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
389	public dispute	публічне обговорення	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
390	public emergency	надзвичайна ситуація	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
391	public enquiries	публічне розслідування	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
392	public finances	публічні фінанси	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
393	public health	громадське здоров'я	еквівалентний	загальне поняття	двокомпонентне словосполучення
394	public hearing	публічне слухання	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
395	public information	публічна інформація	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
396	public interest	публічний інтерес	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
397	public international law	міжнародне публічне право	перестановка	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
398	public intervention	державна інтервенція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
399	public law entity	суб'єкт публічного права	перестановка	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
400	public liability	публічна відповідальність	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
401	public life	особисте життя	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
402	public opinion	громадська думка	описовий	загальне поняття	двокомпонентне словосполучення
403	public order	публічний порядок	конкретизація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
404	public participation	участь громадськості	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
405	public policy	публічна політика	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
406	public power	публічна влада	генералізація	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
407	public procurement	публічні закупівлі	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
408	public property	публічне майно	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
409	public prosecutor	публічний обвинувач (прокурор)	еквівалентний	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
410	public safety	публічна безпека	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

411	public security	публічна безпека	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
412	public servant	публічний службовець	еквівалентний	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
413	public service	публічна послуга; публічна служба	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
414	public specialist	фахівець, що працює в органі публічної влади	додавання	правовий статус особи	двокомпонентне словосполучення
415	public sphere	публічна сфера	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
416	public service charter	Хартія публічних послуг	калькування	юридичний документ	трикомпонентне словосполучення
417	public undertaking	державне підприємство	наближений	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
418	public/private dichotomy	дихотомія між приватним і публічним життям	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
419	publication	опублікування	калькування	правова поведінка	простий термін
420	publicity	публічність; гласність	калькування	загальне поняття	простий термін
421	pursue a legitimate aim	переслідувати законну мету	калькування	правова поведінка	трикомпонентне словосполучення
422	readmission	реадмісія	калькування	юридичне поняття	простий термін
423	reasonable time	розумний строк	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
424	reasonable time limits	межі розумного строку	еквівалентний	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
425	recognized human rights	визнані права людини	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
426	recommendation	рекомендація	калькування	юридичний документ	
427	rectification	виправлення	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
428	regional, local or other public authorities	регіональні, місцеві та інші органи влади	калькування	орган, установа	п'ятикомпонентне словосполучення
429	registry of administrative court	секретаріат адміністративного суду	еквівалентний	орган, установа	трикомпонентне словосполучення
430	regulatory decision	регуляторне рішення	калькування	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
431	remit of the law	у межах закону	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
432	removal	вилучення	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін

433	rendition of judgment	проголошення судового рішення	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
434	report	рапорт; доповідь	калькування; еквівалентний	юридичний документ	простий термін
435	representative of the Government at the European Court of Human Rights	представник уряду в Європейському суді з прав людини	калькування	правовий статус особи; орган, установа	шестикомпонентне словосполучення
436	research policy	політика щодо науково- дослідницької діяльності	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
437	resolution	резолуція	калькування	юридичний документ	простий термін
438	respect for human dignity	повага до людської гідності	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
439	respect for human rights	повага прав людини	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
440	responsibility	відповідальність	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
441	retroactive measures	заходи, що мають зворотну силу	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
442	retrospective legislation	зворотна дії закону в часі	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
443	review the legality of administrative acts	перегляд законності адміністративних актів	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентн е словосполучення
444	right of defense	право на захист	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
445	right of scrutiny of the European Parliament	право Європейського Парламенту на контроль	перестановка	юридичне поняття	чотирикомпонентн е словосполучення
446	right to an effective remedy and to a fair trial	право на ефективні засоби правового захисту та справедливий судовий розгляд	додавання; конверсія	юридичне поняття	п'ятикомпонентне словосполучення
447	right to be heard	право бути почутим	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
448	right to effective protection by the courts and fair procedure	право на ефективний судовий захист та справедливу адміністративну процедуру	додавання	юридичне поняття	шестикомпонентне словосполучення
449	right to good administration	право на належне адміністрування	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення

450	rights and duties	права та обов'язки	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
451	rights of appeal	право на оскарження	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
452	rule of law	верховенство права, правовладдя	описовий	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
453	rule of reason	право розумного підходу	додавання	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
454	ruling of the European Court of Justice	рішення Суду ЄС	калькування; опущення	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
455	secure and binding international legal framework	надійні та обов'язкові міжнародні правові рамки	калькування	юридичне поняття	п'ятикомпонентне словосполучення
456	security	безпека; забезпечення	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін
457	service	послуга; служба	генералізація	юридичне поняття	простий термін
458	shared competence	спільна компетенція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
459	shared values	спільні цінності	калькування	загальне поняття	двокомпонентне словосполучення
460	social justice and protection	соціальна справедливість та захист	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
461	social security	соціальне забезпечення	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
462	society	суспільство	еквівалентний	загальне поняття	простий термін
463	soft law	«м'яке право»	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
464	solidarity	солідарність	калькування	юридичне поняття	простий термін
465	sources of administrative law	джерела адміністративного права	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
466	stage of accession	стадія приєднання	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
467	stakeholder	стейкхолдер; заінтересована (зацікавлена) особа	калькування; додавання	юридичне поняття	складний термін
468	state	державна; державний	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін, конверсія
469	state action	діяльність держави	перестановка	юридичне поняття	простий термін
470	state agency	державне агентство	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

471	state aid	державна допомога	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
472	state apparatus	державний апарат	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
473	state-backed	державна підтримка	наближений	юридичне поняття	складний термін
474	state border	державний кордон	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
475	state-controlled	під контролем держави	додавання	юридичне поняття	складний термін
476	state executive service	державна виконавча служба	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
477	state inspection	державна інспекція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
478	state management	державне управління	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
479	state registration	державна реєстрація	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
480	state regulation	державне регулювання	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
481	state secret	державна таємниця	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
482	subsidiarity	субсидіарність	калькування	юридичне поняття	простий термін
483	supranational	наддержавний; наднаціональний	калькування	юридичне поняття	простий термін
484	sustainable convergence	стабільна конвергенція	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
485	take effect	набирати чинності	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
486	tendering for public contracts	проведення тендерів на виконання публічних закупівель	додавання	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
487	term of law	юридичний термін	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
488	The European Code of Good Administrative Behavior	Європейський кодекс з належної адміністративної поведінки	калькування	юридичний документ	п'ятикомпонентне словосполучення
489	territorial administration	територіальна адміністрація	калькування	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення
490	top-down European integration	нисхідна європейська інтеграція	наближений	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
491	transparency	прозорість	еквівалентний	юридичне поняття	простий термін

492	treaty	договір	еквівалентний	юридичний документ	простий термін
493	treaty of accession	договір про приєднання до ЄС	додавання	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
494	Treaty of Amsterdam (Nice, Maastricht, Rome)	Амстердамський (Ніццький, Маастрихтський, Римський) договір	калькування	юридичний документ	двокомпонентне словосполучення
495	Treaty on European Union (TEU)	Договір про Європейський Союз (ДЄС)	калькування	юридичний документ	трикомпонентне словосполучення, аббревіатура
496	uniform application of the EU law	однакове застосування права ЄС	калькування	юридичне поняття	чотирикомпонентне словосполучення
497	united in its diversity	об'єднані в розмаїтті	калькування	загальне поняття	двокомпонентне словосполучення
498	United Nations Organization (UNO)	Організація Об'єднаних Націй (ООН)	калькування	міжнародна організація	трикомпонентне словосполучення, аббревіатура
499	validity of acts of the institutions	чинність актів органів (інституцій)	калькування	юридичне поняття	трикомпонентне словосполучення
500	vested rights	набуті права	еквівалентний	юридичне поняття	двокомпонентне словосполучення

ЧАСТОТА
ТЕРМІНОЛОГІЇ

ВЖИВАННЯ

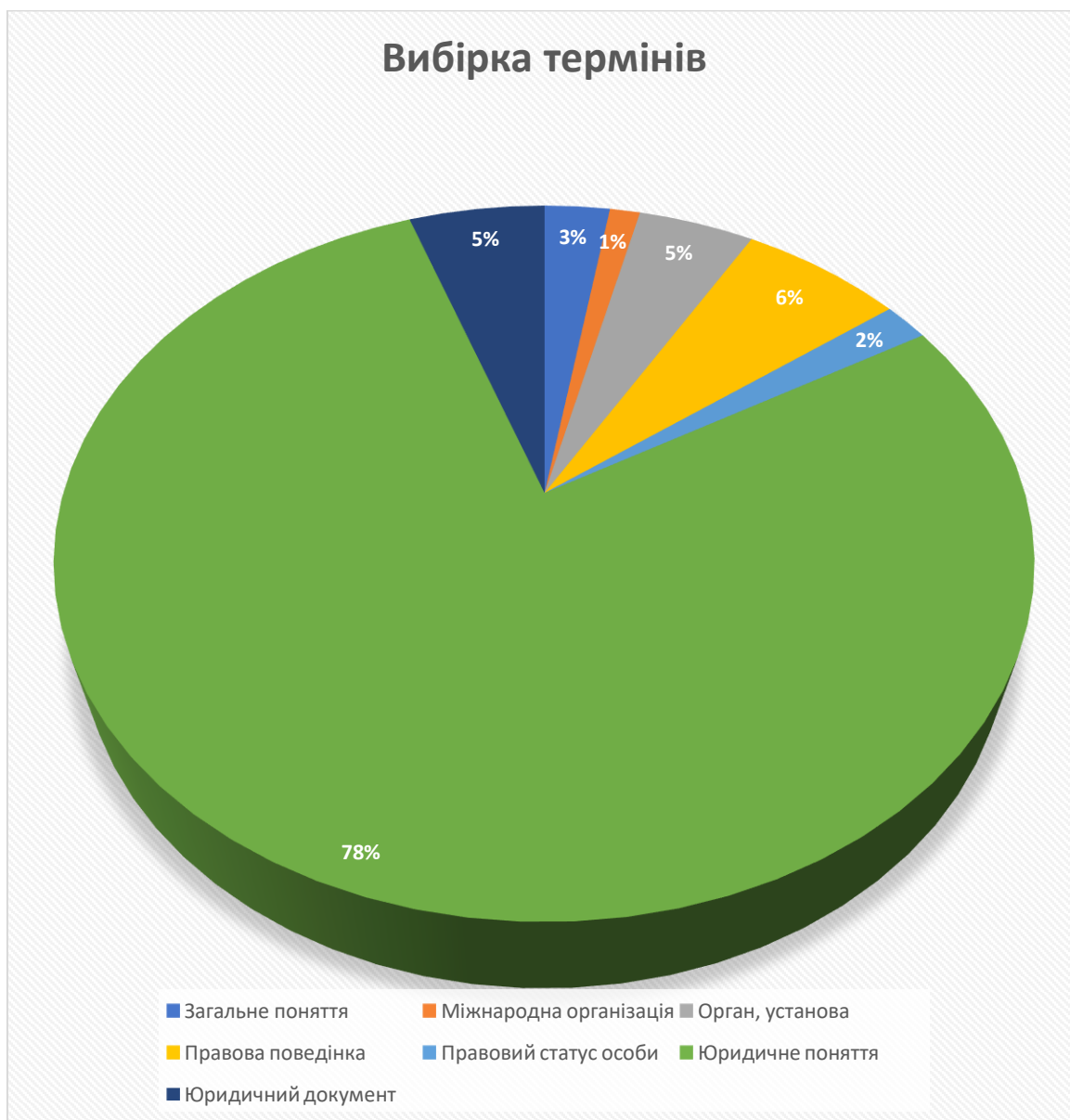
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ

Схема 1

СЕМАНТИКА АНГЛОМОВНОЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ

Схема 2

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ

Схема 3

ЧАСТОТА ВЖИВАННЯ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ
АНГЛОМОВНОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ДИСКУРСУ

Схема 4

**ТЕКСТ ХАРТІЇ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ ВІД 07.12.2000**

оригінал	переклад
<p align="center">CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION</p> <p align="center">PREAMBLE</p> <p>The European Parliament, the Council and the Commission solemnly proclaim the following text as the Charter of Fundamental Rights of the European Union.</p> <p>The peoples of Europe, in creating an ever closer union among them, are resolved to share a peaceful future based on common values.</p> <p>Conscious of its spiritual and moral heritage, the Union is founded on the indivisible, universal values of human dignity, freedom, equality and solidarity; it is based on the principles of democracy and the rule of law. It places the individual at the heart of its activities, by establishing the citizenship of the Union and by creating an area of freedom, security and justice.</p> <p>The Union contributes to the preservation and to the development of these common values while respecting the diversity of the cultures and traditions of the peoples of Europe as well as the national identities of the Member States and the organization of their public authorities at national, regional and local levels; it seeks to promote balanced and sustainable development and ensures free movement of persons, services, goods and capital, and the freedom of establishment.</p> <p>To this end, it is necessary to strengthen the protection of fundamental rights in the light of changes in society, social progress and scientific and technological developments by making those rights more visible in a Charter.</p> <p>This Charter reaffirms, with due regard for the powers and tasks of the Union and for the principle of subsidiarity, the rights as they result, in particular, from the constitutional traditions and international obligations common to the Member States, the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Social Charters</p>	<p align="center">ХАРТІЯ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ</p> <p align="center">ПРЕАМБУЛА</p> <p>Європейський Парламент, Рада та Комісія урочисто проголошують цей текст Хартії основоположних прав Європейського Союзу Народи Європи, засновуючи між собою якомога більш тісний союз, вирішили спільно забезпечити мирне майбутнє, що ґрунтується на загальних цінностях.</p> <p>Усвідомлюючи своє духовне та моральне надбання, Союз ґрунтується на нероздільних та загальних цінностях — людській гідності, свободі, рівності та солідарності; він спирається на принципи демократії та верховенства права. Він ставить людину в основу своєї діяльності, запроваджуючи громадянство Союзу та створюючи простір свободи, безпеки і справедливості.</p> <p>Союз сприяє збереженню та розвитку цих загальних цінностей, одночасно поважаючи різноманітність культур і традицій народів Європи так само, як і національні особливості держав-членів та організацію їхніх органів публічної влади на національному, регіональному та місцевому рівнях; він прагне сприяти збалансованому і сталому розвитку та забезпечити вільне пересування осіб, послуг, товарів та капіталу, а також свободу заснування суб'єктів підприємницької діяльності.</p> <p>У зв'язку з цим важливо підкреслити роль захисту основоположних прав, що відбувається в умовах суспільних змін, соціального прогресу, наукового та технологічного розвитку, чітко означивши ці права в Хартії.</p> <p>Дотримуючись повноважень, цілей Співтовариства і Союзу та принципу солідарності, ця Хартія знову підтверджує права, що впливають, перш за все, із загальних для держав-членів конституційних традицій та міжнародних</p>

adopted by the Union and by the Council of Europe and the case-law of the Court of Justice of the European Union and of the European Court of Human Rights. In this context the Charter will be interpreted by the courts of the Union and the Member States with due regard to the explanations prepared under the authority of the Praesidium of the Convention which drafted the Charter and updated under the responsibility of the Praesidium of the European Convention.

Enjoyment of these rights entails responsibilities and duties with regard to other persons, to the human community and to future generations.

The Union therefore recognises the rights, freedoms and principles set out hereafter.

TITLE I DIGNITY

Article 1 Human dignity

Human dignity is inviolable. It must be respected and protected.

Article 2 Right to life

1. Everyone has the right to life.
2. No one shall be condemned to the death penalty, or executed.

Article 3 Right to the integrity of the person

1. Everyone has the right to respect for his or her physical and mental integrity.

2. In the fields of medicine and biology, the following must be respected in particular:

- (a) the free and informed consent of the person concerned, according to the procedures laid down by law;
- (b) the prohibition of eugenic practices, in particular those aiming at the selection of persons;
- (c) the prohibition on making the human body and its parts as such a source of financial gain;
- (d) the prohibition of the reproductive cloning of human beings.

Article 4 Prohibition of torture and inhuman or degrading treatment or punishment

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 5 Prohibition of slavery and forced labour

1. No one shall be held in slavery or servitude.

2. No one shall be required to perform forced or compulsory labour.

3. Trafficking in human beings is prohibited.

зобов'язань, Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Соціальних хартій, прийнятих Співтовариством і Радою Європи, а також судової практики Суду справедливості ЄС та Європейського суду з прав людини.

Реалізація цих прав тягне відповідальність та створює обов'язки у відносинах з іншими особами, людською спільнотою та майбутніми поколіннями.

Союз визнає права, свободи та принципи, сформульовані нижче.

ГЛАВА I ГІДНІСТЬ

Стаття 1 Людська гідність

Людська гідність є недоторканною. Її необхідно поважати та захищати.

Стаття 2 Право на життя

1. Кожен має право на життя.
2. Нікого не може бути засуджено до смертної кари або страчено.

Стаття 3 Право на недоторканність особистості

1. Кожен має право на повагу до фізичної або психічної недоторканності особи.

2. У галузях медицини та біології має бути забезпечено зокрема:

- а) добровільну та свідому згоду відповідної особи, згідно з порядком, визначеним законом;
- б) заборону практики евгеніки, зокрема такої, що спрямована на селекцію;
- в) заборону використання людського тіла та його частин як джерела фінансової вигоди;
- г) заборону репродуктивного клонування людських істот.

Стаття 4 Заборона тортур та нелюдського або принизливого поведження або покарання

Ніхто не може бути підданим тортурам або нелюдському або принизливому поведженню або покаранню.

Стаття 5 Заборона рабства та примусової праці

1. Ніхто не може утримуватися в рабстві або бути поневоленним.

2. Ніхто не може вимагати виконання примусової або обов'язкової праці.

3. Торгівля людьми заборонена.

ГЛАВА II СВОБОДИ

Стаття 6 Право на свободу та безпеку

Кожен має право на особисту свободу та безпеку.

TITLE II FREEDOMS

Article 6 Right to liberty and security

Everyone has the right to liberty and security of person.

Article 7 Respect for private and family life

Everyone has the right to respect for his or her private and family life, home and communications.

Article 8 Protection of personal data

1. Everyone has the right to the protection of personal data concerning him or her.

2. Such data must be processed fairly for specified purposes and on the basis of the consent of the person concerned or some other legitimate basis laid down by law. Everyone has the right of access to data which has been collected concerning him or her, and the right to have it rectified.

3. Compliance with these rules shall be subject to control by an independent authority.

Article 9 Right to marry and right to found a family

The right to marry and the right to found a family shall be guaranteed in accordance with the national laws governing the exercise of these rights.

Article 10 Freedom of thought, conscience and religion

1. Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion. This right includes freedom to change religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or in private, to manifest religion or belief, in worship, teaching, practice and observance.

2. The right to conscientious objection is recognised, in accordance with the national laws governing the exercise of this right.

Article 11 Freedom of expression and information

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers.

2. The freedom and pluralism of the media shall be respected.

Article 12 Freedom of assembly and of association

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association at all levels, in particular in political, trade union

Стаття 7 Повага до приватного та сімейного життя

Кожен має право на повагу до його приватного та сімейного життя, його житла та спілкування.

Стаття 8 Захист персональних даних

1. Кожен має право на захист своїх персональних даних.

2. Такі дані мають використовуватися належним чином для визначених цілей та на підставі згоди такої особи або інших обґрунтованих підставах, установлених законом. Кожна людина має право на доступ до даних, зібраних щодо неї, та право на виправлення в них помилок.

3. Дотримання цих правил підлягає контролю з боку незалежного органу.

Стаття 9 Право на шлюб та право на створення сім'ї

Право на шлюб та право на створення сім'ї гарантовано відповідно до національного законодавства, що регулює користування цими правами.

Стаття 10 Свобода думки, совісті та релігії

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії. Це право включає свободу змінювати релігію або переконання та свободу сповідувати релігію або переконання як індивідуально, так і спільно в громадах з іншими, у публічний або приватний спосіб під час богослужіння, у процесі навчання та під час відправлення культів і релігійних обрядів.

2. Визнається право на відмову від військової служби за переконаннями відповідно до національного законодавства, що регулює це право.

Стаття 11 Свобода вираження поглядів та свобода інформації

1. Кожен має право на вираження своїх поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, отримувати та розповсюджувати інформацію та ідеї без будь-якого втручання органів публічної влади та незалежно від державних кордонів.

2. Існує свобода та плюралізм засобів масової інформації.

Стаття 12 Свобода зібрань та свобода об'єднання

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднань на будь-яких

and civic matters, which implies the right of everyone to form and to join trade unions for the protection of his or her interests.

2. Political parties at Union level contribute to expressing the political will of the citizens of the Union.

Article 13 Freedom of the arts and sciences

The arts and scientific research shall be free of constraint. Academic freedom shall be respected.

Article 14 Right to education

1. Everyone has the right to education and to have access to vocational and continuing training.

2. This right includes the possibility to receive free compulsory education.

3. The freedom to found educational establishments with due respect for democratic principles and the right of parents to ensure the education and teaching of their children in conformity with their religious, philosophical and pedagogical convictions shall be respected, in accordance with the national laws governing the exercise of such freedom and right.

Article 15 Freedom to choose an occupation and right to engage in work

1. Everyone has the right to engage in work and to pursue a freely chosen or accepted occupation.

2. Every citizen of the Union has the freedom to seek employment, to work, to exercise the right of establishment and to provide services in any Member State.

3. Nationals of third countries who are authorised to work in the territories of the Member States are entitled to working conditions equivalent to those of citizens of the Union.

Article 16 Freedom to conduct a business

The freedom to conduct a business in accordance with Union law and national laws and practices is recognised.

Article 17 Right to property

1. Everyone has the right to own, use, dispose of and bequeath his or her lawfully acquired possessions. No one may be deprived of his or her possessions, except in the public interest and in the cases and under the conditions provided for by law, subject to fair compensation being paid in good time for their loss. The use of property may be regulated by law in so far as is necessary for the general interest.

рівнях, зокрема у сфері політичної і професійної діяльності, суспільних питань, що гарантує право кожному створювати і приєднуватися до професійних спілок для захисту своїх інтересів.

2. Політичні партії на рівні Союзу сприяють вираженню політичної волі громадян Союзу.

Стаття 13 Свобода мистецтва і науки

Мистецтво та наукові дослідження є вільними від обмежень. Забезпечується академічна свобода.

Стаття 14 Право на освіту

1. Кожен має право на освіту та доступ до професійної підготовки і підвищення кваліфікації.

2. Це право включає можливість отримати обов'язкову освіту безкоштовно.

3. Свобода засновувати навчальні заклади з належним дотриманням демократичних принципів, а також право батьків забезпечувати своїм дітям освіту та навчання відповідно до їхніх релігійних, філософських і педагогічних переконань забезпечується згідно з національним законодавством.

Стаття 15 Свобода вибору професії та право на працю

1. Кожен має право на працю та вільний вибір трудової діяльності.

2. Кожен громадянин Союзу має свободу пошуку працевлаштування, роботи та можливості реалізації права на підприємницьку діяльність, надання послуг у будь-якій державі-члені ЄС.

3. Громадяни третіх країн, які мають дозвіл на роботу на території держав-членів, мають право на умови праці, передбачені для громадян Союзу.

Стаття 16 Свобода підприємництва

Забезпечується свобода підприємництва відповідно до права Співтовариства, національного законодавства та практики.

Стаття 17 Право власності

1. Кожен має право володіти, користуватися, розпоряджатися та заповідати своє законно придбане майно. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності, окрім як в публічних інтересах та у випадках і на умовах, визначених законом, за умови справедливої та своєчасної компенсації за її втрату. Користування власністю може регулюватися законом, з метою дотримання загального інтересу.

<p>2. Intellectual property shall be protected.</p> <p>Article 18 Right to asylum</p> <p>The right to asylum shall be guaranteed with due respect for the rules of the Geneva Convention of 28 July 1951 and the Protocol of 31 January 1967 relating to the status of refugees and in accordance with the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union (hereinafter referred to as ‘the Treaties’).</p> <p>Article 19 Protection in the event of removal, expulsion or extradition</p> <p>1. Collective expulsions are prohibited.</p> <p>2. No one may be removed, expelled or extradited to a State where there is a serious risk that he or she would be subjected to the death penalty, torture or other inhuman or degrading treatment or punishment.</p> <p>TITLE III EQUALITY</p> <p>Article 20 Equality before the law</p> <p>Everyone is equal before the law.</p> <p>Article 21 Non-discrimination</p> <p>1. Any discrimination based on any ground such as sex, race, colour, ethnic or social origin, genetic features, language, religion or belief, political or any other opinion, membership of a national minority, property, birth, disability, age or sexual orientation shall be prohibited.</p> <p>2. Within the scope of application of the Treaties and without prejudice to any of their specific provisions, any discrimination on grounds of nationality shall be prohibited.</p> <p>Article 22 Cultural, religious and linguistic diversity</p> <p>The Union shall respect cultural, religious and linguistic diversity.</p> <p>Article 23 Equality between women and men</p> <p>Equality between women and men must be ensured in all areas, including employment, work and pay.</p> <p>The principle of equality shall not prevent the maintenance or adoption of measures providing for specific advantages in favour of the under-represented sex.</p> <p>Article 24 The rights of the child</p> <p>1. Children shall have the right to such protection and care as is necessary for their well-being. They may express their views freely. Such views shall be taken into consideration on matters which concern them in accordance with their age and maturity.</p>	<p>2. Інтелектуальна власність охороняється.</p> <p>Стаття 18 Право на притулок</p> <p>Право на притулок гарантується відповідно до положень Женевської конвенції від 28.07.1951 та Протоколу від 31.01.1967 щодо статусу біженців та відповідно до Договору про створення Європейського Співтовариства</p> <p>Стаття 19 Захист у випадку переміщення, видворення або екстрадиції</p> <p>1. Колективне видворення забороняється.</p> <p>2. Ніхто не може бути переміщеним, видвореним або екстрадованим до держави, де існує серйозний ризик того, що до нього буде застосовано смертну кару, тортури чи інше нелюдське або принизливе ставлення або покарання.</p> <p>ГЛАВА III РІВНІСТЬ</p> <p>Стаття 20 Рівність перед законом</p> <p>Усі люди рівні перед законом.</p> <p>Стаття 21 Недопущення дискримінації</p> <p>1. Забороняється дискримінація за будь-якою ознакою, зокрема такою, як стать, раса, колір шкіри, етнічне або соціальне положення, генетичні характеристики, мова, релігія або переконання, політичні або будь-які інші погляди, приналежність до національної меншини, майновий стан, місце народження, непрацездатність, вік або сексуальна орієнтація.</p> <p>2. У сфері застосування Договорів і без шкоди для їхніх окремих положень будь-яка дискримінація за ознакою громадянства забороняється.</p> <p>Стаття 22 Культурне, релігійне та мовне різноманіття</p> <p>Союз поважає культурне, релігійне та мовне різноманіття.</p> <p>Стаття 23 Рівноправність жінок та чоловіків</p> <p>Рівність жінок і чоловіків забезпечується у всіх сферах, зокрема працевлаштування, роботи та оплати праці.</p> <p>Принцип рівності не має заважати підтримці або впровадженню заходів, що надають відповідні переваги для статі, що є недостатньо представленою.</p> <p>Стаття 24 Права дитини</p> <p>1. Діти мають право на такий захист та турботу, які необхідні для їхнього благополуччя. Вони можуть вільно висловлювати свої думки. Такі думки</p>
---	--

2. In all actions relating to children, whether taken by public authorities or private institutions, the child's best interests must be a primary consideration.

3. Every child shall have the right to maintain on a regular basis a personal relationship and direct contact with both his or her parents, unless that is contrary to his or her interests.

Article 25 The rights of the elderly

The Union recognises and respects the rights of the elderly to lead a life of dignity and independence and to participate in social and cultural life.

Article 26 Integration of persons with disabilities

The Union recognises and respects the right of persons with disabilities to benefit from measures designed to ensure their independence, social and occupational integration and participation in the life of the community.

TITLE IV SOLIDARITY

Article 27 Workers' right to information and consultation within the undertaking

Workers or their representatives must, at the appropriate levels, be guaranteed information and consultation in good time in the cases and under the conditions provided for by Union law and national laws and practices.

Article 28 Right of collective bargaining and action

Workers and employers, or their respective organisations, have, in accordance with Union law and national laws and practices, the right to negotiate and conclude collective agreements at the appropriate levels and, in cases of conflicts of interest, to take collective action to defend their interests, including strike action.

Article 29 Right of access to placement services

Everyone has the right of access to a free placement service.

Article 30 Protection in the event of unjustified dismissal

Every worker has the right to protection against unjustified dismissal, in accordance with Union law and national laws and practices.

Article 31 Fair and just working conditions

1. Every worker has the right to working conditions which respect his or her health, safety and dignity.

беруться до уваги в тих питаннях, які стосуються дітей залежно від їхнього віку та зрілості.

2. У всіх діях щодо дітей з боку органів публічної влади і приватних закладів найкращі інтереси дитини мають розглядатися як пріоритетні.

3. Кожна дитина має право підтримувати на регулярній основі особисті стосунки та прямий контакт з обома її батьками, якщо тільки це не суперечить її інтересам.

Стаття 25 Права людей похилого віку

Союз визнає та поважає право людей похилого віку мати гідне і незалежне життя, брати участь у соціальному та культурному житті.

Стаття 26 Інтеграція осіб з інвалідністю

Союз визнає та поважає право осіб з інвалідністю отримувати переваги із заходів, покликаних забезпечити їхню самостійність, соціальну та професійну інтеграцію, а також участь у житті громади.

ГЛАВА IV СОЛІДАРНІСТЬ

Стаття 27 Право працівників на інформацію та консультації в межах підприємства

Усім працівникам та їхнім представникам на відповідних рівнях гарантовано право на своєчасне отримання інформації та консультацій у випадках та за умов, передбачених правом Союзу, національним законодавством і практикою.

Стаття 28 Право на колективні переговори та дії

Працівники та роботодавці або організації, що їх представляють, мають право, відповідно до права Союзу, національного законодавства та практики, вести переговори та укладати колективні договори на належному рівні, а в разі конфлікту інтересів - вживати колективних заходів для захисту своїх інтересів, зокрема використовувати право на страйк.

Стаття 29 Право доступу до послуг з працевлаштування

Кожен має право на доступ до безкоштовних послуг з працевлаштування.

Стаття 30 Захист у разі незаконного звільнення

Кожен працівник має право на захист у разі незаконного звільнення відповідно до права

2. Every worker has the right to limitation of maximum working hours, to daily and weekly rest periods and to an annual period of paid leave.

Article 32 Prohibition of child labour and protection of young people at work

The employment of children is prohibited. The minimum age of admission to employment may not be lower than the minimum school-leaving age, without prejudice to such rules as may be more favourable to young people and except for limited derogations.

Young people admitted to work must have working conditions appropriate to their age and be protected against economic exploitation and any work likely to harm their safety, health or physical, mental, moral or social development or to interfere with their education.

Article 33 Family and professional life

1. The family shall enjoy legal, economic and social protection.

2. To reconcile family and professional life, everyone shall have the right to protection from dismissal for a reason connected with maternity and the right to paid maternity leave and to parental leave following the birth or adoption of a child.

Article 34 Social security and social assistance

1. The Union recognises and respects the entitlement to social security benefits and social services providing protection in cases such as maternity, illness, industrial accidents, dependency or old age, and in the case of loss of employment, in accordance with the rules laid down by Union law and national laws and practices.

2. Everyone residing and moving legally within the European Union is entitled to social security benefits and social advantages in accordance with Union law and national laws and practices.

3. In order to combat social exclusion and poverty, the Union recognises and respects the right to social and housing assistance so as to ensure a decent existence for all those who lack sufficient resources, in accordance with the rules laid down by Union law and national laws and practices.

Article 35 Health care

Everyone has the right of access to preventive health care and the right to benefit from medical

Союзу, національного законодавства та практики.

Стаття 31 Справедливі умови праці

1. Кожен працівник має право на умови праці, що враховують повагу до його здоров'я, безпеки та гідності.

2. Кожен працівник має право на обмеження максимального робочого часу, щоденні та щотижневі періоди відпочинку, щорічний період оплачуваної відпустки.

Стаття 32 Заборона дитячої праці та захист молоді на роботі

Забороняється працевлаштування дітей. Мінімальний вік прийняття на роботу не може бути нижчим за вік закінчення школи, якщо це не впливає негативно і сприяє молоді, крім указаних обмежень.

Молодим людям, узятим на роботу, мають бути забезпечені умови праці відповідно до їхнього віку; вони мають бути захищеними від економічної експлуатації та будь-якої роботи, яка може завдати шкоди їхній безпеці, здоров'ю чи фізичному, психічному, моральному чи соціальному розвитку або перешкоджати навчанню.

Стаття 33 Сімейне і професійне життя

1. Охорона сім'ї забезпечується на правовому, економічному та соціальному рівнях.

2. Задля узгодження сімейного та професійного життя, кожен має право на захист від звільнення з причин, пов'язаних з материнством, та право на оплачувану відпустку за причини вагітності та пологів і на відпустку по догляду за дитиною після народження або усиновлення дитини.

Стаття 34 Соціальне забезпечення та соціальна допомога

1. Союз визнає та поважає право на соціальне забезпечення та соціальні послуги, що надають захист у таких випадках, як материнство, хвороба, нещасний випадок на виробництві, неможливість самостійного існування чи старість, а в разі втрати роботи - відповідно до встановлених правил, відповідно до права Союзу, національного законодавства і практики.

2. Кожен, хто проживає та легально пересувається в межах Союзу, має право на соціальне забезпечення та соціальні послуги відповідно до права Союзу, національного законодавства та практики.

treatment under the conditions established by national laws and practices. A high level of human health protection shall be ensured in the definition and implementation of all the Union's policies and activities.

Article 36 Access to services of general economic interest

The Union recognises and respects access to services of general economic interest as provided for in national laws and practices, in accordance with the Treaties, in order to promote the social and territorial cohesion of the Union.

Article 37 Environmental protection

A high level of environmental protection and the improvement of the quality of the environment must be integrated into the policies of the Union and ensured in accordance with the principle of sustainable development.

Article 38 Consumer protection

Union policies shall ensure a high level of consumer protection.

TITLE V CITIZENS' RIGHTS

Article 39 Right to vote and to stand as a candidate at elections to the European Parliament

1. Every citizen of the Union has the right to vote and to stand as a candidate at elections to the European Parliament in the Member State in which he or she resides, under the same conditions as nationals of that State.

2. Members of the European Parliament shall be elected by direct universal suffrage in a free and secret ballot.

Article 40 Right to vote and to stand as a candidate at municipal elections

Every citizen of the Union has the right to vote and to stand as a candidate at municipal elections in the Member State in which he or she resides under the same conditions as nationals of that State.

Article 41 Right to good administration

1. Every person has the right to have his or her affairs handled impartially, fairly and within a reasonable time by the institutions, bodies, offices and agencies of the Union.

2. This right includes:

- (a) the right of every person to be heard, before any individual measure which would affect him or her adversely is taken;
- (b) the right of every person to have access to his or her file, while respecting the

3. З метою боротьби із соціальною ізоляцією та бідністю ЄС визнає та поважає право на соціальну та житлову допомогу, щоб забезпечити гідне існування для всіх, кому бракує достатніх ресурсів, відповідно до правил, установлених правом Союзу, національним законодавством та практикою.

Стаття 35 Охорона здоров'я

Кожен має право на доступ до профілактичної медичної допомоги та право на лікування в умовах, установлених національним законодавством та практикою. Високий рівень охорони здоров'я людини забезпечується при визначенні та реалізації всіх політик і діяльності Європейського Союзу.

Стаття 36 Доступ до послуг загального економічного інтересу

Союз визнає та поважає доступ до послуг загального економічного інтересу, передбачених національним законодавством і практикою, відповідно до Договорів, з метою сприяння соціально-територіальній згуртованості Союзу.

Стаття 37 Охорона довкілля

Високий рівень охорони довкілля і покращення його якості необхідно інтегрувати в політики Союзу та забезпечити відповідно до принципу сталого розвитку.

Стаття 38 Захист споживачів

Політики Союзу повинні забезпечувати високий рівень захисту споживачів.

ГЛАВА V ПРАВА ГРОМАДЯН

Стаття 39 Право голосувати та бути кандидатом на виборах до Європейського Парламенту

1. Кожен громадянин Союзу має право голосувати та балотування на виборах до Європейського Парламенту в державах-членах, де він чи вона проживає, на тих же умовах, що і громадяни цієї держави-члена.

2. Члени Європейського Парламенту обираються загальним прямим голосуванням шляхом вільного та таємного голосування.

Стаття 40 Право голосувати та бути кандидатом на місцевих виборах

Кожен громадянин Союзу має право голосувати та балотування на місцевих виборах у державі-члені, де він чи вона проживає, на тих самих умовах, що і громадяни цієї держави.

legitimate interests of confidentiality and of professional and business secrecy;

(c) the obligation of the administration to give reasons for its decisions.

3. Every person has the right to have the Union make good any damage caused by its institutions or by its servants in the performance of their duties, in accordance with the general principles common to the laws of the Member States.

4. Every person may write to the institutions of the Union in one of the languages of the Treaties and must have an answer in the same language.

Article 42 Right of access to documents

Any citizen of the Union, and any natural or legal person residing or having its registered office in a Member State, has a right of access to documents of the institutions, bodies, offices and agencies of the Union, whatever their medium.

Article 43 European Ombudsman

Any citizen of the Union and any natural or legal person residing or having its registered office in a Member State has the right to refer to the European Ombudsman cases of maladministration in the activities of the institutions, bodies, offices or agencies of the Union, with the exception of the Court of Justice of the European Union acting in its judicial role.

Article 44 Right to petition

Any citizen of the Union and any natural or legal person residing or having its registered office in a Member State has the right to petition the European Parliament.

Article 45 Freedom of movement and of residence

1. Every citizen of the Union has the right to move and reside freely within the territory of the Member States.

2. Freedom of movement and residence may be granted, in accordance with the Treaties, to nationals of third countries legally resident in the territory of a Member State.

Article 46 Diplomatic and consular protection

Every citizen of the Union shall, in the territory of a third country in which the Member State of which he or she is a national is not represented, be entitled to protection by the diplomatic or consular authorities of any Member State, on the same conditions as the nationals of that Member State.

TITLE VI JUSTICE

Стаття 41 Право на належне адміністрування

1. Кожен має право на розгляд справи неупереджено, справедливо, у розумні строки установами та органами Союзу.

2. Це право включає:

а) право особи бути вислуханою до того, як будуть вжиті будь-які індивідуальні заходи, які могли б вплинути на неї чи на нього;

б) право особи на доступ до її файлів із дотриманням законних інтересів конфіденційності, професійної та ділової таємниці;

с) адміністрація зобов'язана мотивувати свої рішення.

3. Кожен має право на відшкодування Співтовариством будь-яких збитків, завданих йому установами або службовими особами під час виконання своїх обов'язків, відповідно до загальних принципів, прийнятих у праві держав-членів.

4. Кожен може написати до установ Союзу однією з офіційних мов Договору і має отримати відповідь тією ж мовою.

Стаття 42 Право доступу до документів

Будь-який громадянин Європейського Союзу, фізична чи юридична особа, що проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені, має право доступу до документів Європейського парламенту, Європейської ради та Європейської комісії.

Стаття 43 Європейський Омбудсмен

Будь-який громадянин Європейського Союзу, фізична чи юридична особа, що проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені, має право звертатися до Європейського Омбудсмена з питань maladministration у діяльності установ та органів Співтовариства, за винятком Суду ЄС та Суду першої інстанції, що виконують судову функцію.

Стаття 44 Право на звернення

Будь-який громадянин Європейського Союзу, фізична чи юридична особа, що проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені, має право подати петицію до Європейського парламенту.

Стаття 45 Свобода пересування та проживання

1. Кожен громадянин Союзу має право вільно пересуватися та проживати на території держав-членів.

Article 47 Right to an effective remedy and to a fair trial

Everyone whose rights and freedoms guaranteed by the law of the Union are violated has the right to an effective remedy before a tribunal in compliance with the conditions laid down in this Article.

Everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal previously established by law. Everyone shall have the possibility of being advised, defended and represented.

Legal aid shall be made available to those who lack sufficient resources in so far as such aid is necessary to ensure effective access to justice.

Article 48 Presumption of innocence and right of defence

1. Everyone who has been charged shall be presumed innocent until proved guilty according to law.

2. Respect for the rights of the defence of anyone who has been charged shall be guaranteed.

Article 49 Principles of legality and proportionality of criminal offences and penalties

1. No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence under national law or international law at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the criminal offence was committed. If, subsequent to the commission of a criminal offence, the law provides for a lighter penalty, that penalty shall be applicable.

2. This Article shall not prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles recognised by the community of nations.

3. The severity of penalties must not be disproportionate to the criminal offence.

Article 50 Right not to be tried or punished twice in criminal proceedings for the same criminal offence

No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings for an offence for which he or she has already been finally acquitted or convicted within the Union in accordance with the law.

2. Свобода пересування та проживання може надаватися, відповідно до Договорів, громадянам третіх країн, які законно проживають на території держави-члена.

Стаття 46 Дипломатичний та консульський захист

Кожен громадянин Союзу на території третьої країни, громадянином якої він є, але не має представника, має право на захист у дипломатичних чи консульських установах будь-якої держави-члена на тих самих умовах, що і громадяни цієї держави-члена.

ГЛАВА VI ЮСТИЦІЯ

Стаття 47 Право на ефективний засіб правового захисту та справедливий судовий розгляд

Кожен, чії права та свободи, гарантовані правом Союзу, порушені, має право на ефективний засіб правового захисту в суді відповідно до умов, установлених цією статтею.

Кожен має право на справедливий та відкритий судовий розгляд у розумні строки незалежним і неупередженим судом, створеним законом. Кожен має право отримати допомогу, захист і представництво.

Правова допомога надається тим особам, кому не вистачає ресурсів, оскільки вона необхідна для забезпечення ефективного доступу до правосуддя.

Стаття 48 Презумпція невинуватості та право на захист

1. Кожен, хто був притягнутий до відповідальності, буде вважатися невинним доти, доки не буде доведено його вину, відповідно до закону.

2. Гарантується повага до прав на захист кожного, кому пред'явлено обвинувачення.

Стаття 49 Принципи законності та пропорційності кримінальних правопорушень і покарань

1. Ніхто не може бути визнаний винним у скоєнні будь-якого кримінального правопорушення внаслідок будь-якої дії чи бездіяльності, які не становили кримінального правопорушення, відповідно до національного законодавства чи міжнародного права на момент його вчинення. Водночас не може бути накладено більш суворе покарання, ніж те, що застосовувалося на момент вчинення

TITLE VII GENERAL PROVISIONS GOVERNING THE INTERPRETATION AND APPLICATION OF THE CHARTER

Article 51 Field of application

1. The provisions of this Charter are addressed to the institutions, bodies, offices and agencies of the Union with due regard for the principle of subsidiarity and to the Member States only when they are implementing Union law. They shall therefore respect the rights, observe the principles and promote the application thereof in accordance with their respective powers and respecting the limits of the powers of the Union as conferred on it in the Treaties.

2. The Charter does not extend the field of application of Union law beyond the powers of the Union or establish any new power or task for the Union, or modify powers and tasks as defined in the Treaties.

Article 52 Scope and interpretation of rights and principles

1. Any limitation on the exercise of the rights and freedoms recognised by this Charter must be provided for by law and respect the essence of those rights and freedoms. Subject to the principle of proportionality, limitations may be made only if they are necessary and genuinely meet objectives of general interest recognised by the Union or the need to protect the rights and freedoms of others.

2. Rights recognised by this Charter for which provision is made in the Treaties shall be exercised under the conditions and within the limits defined by those Treaties.

3. In so far as this Charter contains rights which correspond to rights guaranteed by the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the meaning and scope of those rights shall be the same as those laid down by the said Convention. This provision shall not prevent Union law providing more extensive protection.

4. In so far as this Charter recognises fundamental rights as they result from the constitutional traditions common to the Member States, those rights shall be interpreted in harmony with those traditions.

5. The provisions of this Charter which contain principles may be implemented by legislative and executive acts taken by institutions, bodies, offices and agencies of the Union, and by acts of Member States when they are implementing

кримінального правопорушення. У разі, якщо після вчинення кримінального правопорушення законодавство передбачає більш м'яке покарання, то саме воно застосовується.

2. Указана стаття не має завдавати шкоди здійсненню правосуддя та покаранню будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на момент її вчинення була злочинною, згідно із загальними принципами, визнаними спільнотою націй.

3. Міра покарання має відповідати тяжкості скоєного кримінального правопорушення.

Стаття 50 Право не бути засудженим або двічі покараним у кримінальному провадженні за одне й те саме кримінальне правопорушення

Ніхто не може бути повторно засудженим або покараним у кримінальному провадженні за правопорушення, за яке він або вона вже були остаточно виправдані або засуджені в межах Союзу відповідно до закону.

ГЛАВА VII ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ХАРТІЇ

Стаття 51 Сфера застосування

1. Положення цієї Хартії адресовані установам та органам Союзу з належним дотриманням принципу субсидіарності, а також державам-членам у випадку, коли вони застосовують право Союзу. Вони поважають права, дотримуються принципів і сприяють їх застосуванню відповідно до своїх повноважень.

2. Хартія не надає нових повноважень або завдань для Співтовариства або Союзу, а також не змінює повноважень і завдань, визначених у Договорах.

Стаття 52 Сфера застосування та тлумачення прав та принципів

1. Будь-яке обмеження щодо реалізації прав і свобод, визнаних цією Хартією, повинно бути передбачене законом і поважати сутність цих прав і свобод. За умови дотримання принципу пропорційності, обмеження можуть бути застосовані лише в тому випадку, коли вони необхідні і дійсно відповідають цілям загального інтересу, визнаного Союзом, або необхідності захисту прав і свобод інших осіб.

<p>Union law, in the exercise of their respective powers. They shall be judicially cognisable only in the interpretation of such acts and in the ruling on their legality.</p> <p>6. Full account shall be taken of national laws and practices as specified in this Charter.</p> <p>7. The explanations drawn up as a way of providing guidance in the interpretation of this Charter shall be given due regard by the courts of the Union and of the Member States.</p> <p>Article 53 Level of protection</p> <p>Nothing in this Charter shall be interpreted as restricting or adversely affecting human rights and fundamental freedoms as recognised, in their respective fields of application, by Union law and international law and by international agreements to which the Union or all the Member States are party, including the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, and by the Member States' constitutions.</p> <p>Article 54 Prohibition of abuse of rights</p> <p>Nothing in this Charter shall be interpreted as implying any right to engage in any activity or to perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms recognised in this Charter or at their limitation to a greater extent than is provided for herein.</p>	<p>2. Права, визнані цією Хартією, положення яких укладено в Договорах, будуть виконуватися на умовах та в межах, визначених цими Договорами.</p> <p>3. Оскільки указана Хартія містить права, які відповідають правам, гарантованим Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, то зміст та обсяг цих прав будуть такими ж, як і у зазначеній Конвенції. Це положення не перешкоджає праву Союзу забезпечити більш широкий захист.</p> <p>Стаття 53 Рівень захисту</p> <p>Жодне положення Хартії не може тлумачитися як таке, що обмежує або негативно впливає на права людини та основоположні свободи, як це визначено у відповідних сферах застосування права Союзу та міжнародного права, а також міжнародних договорів, учасниками яких є Союз, Співтовариство або всі держави-члени, у тому числі Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також конституцій держав-членів.</p> <p>Стаття 54 Заборона зловживання правами</p> <p>Жодне положення Хартії не повинно тлумачитися як таке, що передбачає право займатися будь-якою діяльністю або здійснювати будь-які дії, спрямовані на знищення прав і свобод, визнаних у цій Хартії, або на їх обмеження в більшій мірі, ніж це передбачено цим актом.</p>
--	---

ТЕКСТ РЕКОМЕНДАЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ CM / Rec (2007) 7 ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ ПРО НАЛЕЖНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

оригінал	переклад
<p>Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration</p> <p>The Committee of Ministers, under the terms of Article 15.b of the Statute of the Council of Europe,</p> <p>Having regard to Recommendation 1615 (2003) of the Parliamentary Assembly, which calls on the Committee of Ministers to draft a model text for a basic individual right to good administration and a single, comprehensive, consolidated model code of good administration, based in particular on Committee of Ministers' Recommendation No. R (80) 2 and Resolution (77) 31 and the European Code of Good Administrative Behaviour (2001), in order to define the basic right to good administration, and therefore facilitate its effective implementation in practice;</p> <p>Having regard to Resolution (77) 31 of the Committee of Ministers on the protection of the individual in relation to the acts of administrative authorities;</p> <p>Having regard to Recommendation No. R (80) 2 of the Committee of Ministers concerning the exercise of discretionary powers by administrative authorities;</p> <p>Having regard to Recommendation No. R (81) 19 of the Committee of Ministers on the access to information held by public authorities;</p> <p>Having regard to Recommendation No. R (84) 15 of the Committee of Ministers relating to public liability;</p> <p>Having regard to Recommendation No. R (87) 16 of the Committee of Ministers on</p>	<p>Рекомендація Кабінету Міністрів Ради Європи CM/Rec (2007) 7 державам-членам про належне адміністрування</p> <p>Комітет міністрів, відповідно до положень статті 15. б Статуту Ради Європи, Беручи до уваги Рекомендацію 1615 (2003) Парламентської асамблеї, яка закликає Комітет міністрів розробити типові положення щодо основоположного права особи на належне адміністрування та єдиний, всебічний, консолідований модельний кодекс належного адміністрування, що ґрунтується на положеннях Рекомендації Комітету міністрів № R (80) 2 і Резолюції (77) 31 та Європейського кодексу належної адміністративної поведінки (2001), з метою закріплення основоположного права особи на належне адміністрування, а отже, сприяти його ефективній реалізації на практиці;</p> <p>Беручи до уваги Резолюцію (77) 31 Комітету Міністрів про захист особи щодо актів адміністративних органів;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію № R (80) 2 Комітету Міністрів щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію № R (81) 19 Комітету Міністрів щодо доступу до інформації, що зберігається органами публічної влади;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію № R (84) 15 Комітету Міністрів щодо публічної відповідальності;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію № R (87) 16 Комітету Міністрів щодо адміністративних процедур, що стосуються великої кількості осіб;</p>

<p>administrative procedures affecting a large number of persons;</p> <p>Having regard to Recommendation No. R (91) 10 of the Committee of Ministers on the communication to third parties of personal data held by public bodies;</p> <p>Having regard to Recommendation No. R (2000) 6 of the Committee of Ministers on the status of public officials in Europe;</p> <p>Having regard to Recommendation No. R (2000) 10 of the Committee of Ministers on codes of conduct for public officials;</p> <p>Having regard to Recommendation Rec(2002)2 of the Committee of Ministers on access to official documents;</p> <p>Having regard to Recommendation Rec(2003)16 of the Committee of Ministers on the execution of administrative and judicial decisions in the field of administrative law;</p> <p>Having regard to Recommendation Rec(2004)20 of the Committee of Ministers on judicial review of administrative acts;</p> <p>Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;</p> <p>Considering that public authorities play a key role in democratic societies; that they are active in numerous spheres; that their activities affect private persons' rights and interests; that national legislation and various international instruments, particularly those of the Council of Europe, offer these persons certain rights with regard to the administration; and that the European Court of Human Rights has applied the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms to the protection of private persons in their relations with the administration;</p> <p>Considering that public authorities must provide private persons with a certain number of services and issue certain instructions and rulings, and that when the</p>	<p>Беручи до уваги Рекомендацію № R (91) 10 Комітету Міністрів щодо повідомлення третім особам персональних даних, що зберігаються в публічних органах;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію № R (2000) 6 Комітету Міністрів про статус публічних службовців у Європі;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію № R (2000) 10 Комітету Міністрів щодо кодексів поведінки публічних службовців;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію Rec (2002) 2 Комітету Міністрів щодо доступу до офіційних документів;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію Rec (2003) 16 Комітету Міністрів щодо виконання адміністративних і судових рішень у галузі адміністративного права;</p> <p>Беручи до уваги Рекомендацію Rec (2004) 20 Комітету Міністрів щодо судового перегляду адміністративних актів;</p> <p>Вважаючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її державами-членами;</p> <p>Вважаючи, що органи публічної влади відіграють ключову роль у демократичному суспільстві; що вони активні в численних сферах; що їхня діяльність стосується прав та інтересів приватних осіб; що національне законодавство та різні міжнародні інструменти, особливо акти Ради Європи, гарантують таким особам певні права у відносинах з адміністрацією; що Європейський суд з прав людини застосував Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод для захисту приватних осіб у відносинах з адміністрацією;</p> <p>Враховуючи, що органи публічної влади повинні надати приватним особам певну кількість послуг, прийняти інструкції та положення, і якщо органи публічної влади будуть вимагати вжиття певних заходів, то такі особи зобов'язані це зробити в розумний строк;</p>
--	---

public authorities are required to take action, they must do so within a reasonable period;

Considering that cases of maladministration, whether as a result of official inaction, delays in taking action or taking action in breach of official obligations, must be subject to sanctions through appropriate procedures, which may include judicial procedures;

Considering that good administration must be ensured by the quality of legislation, which must be appropriate and consistent, clear, easily understood and accessible;

Considering that good administration implies that services must meet the basic needs of society;

Considering that good administration in many situations involves striking an appropriate balance between the rights and interests of those directly affected by state action on the one hand, and the protection of the interests of the community at large, in particular those of the weak or vulnerable, on the other, and recognising that procedures intended to protect the interests of individuals in their relations with the state should in certain circumstances protect the interests of others or the wider community;

Considering that good administration is an aspect of good governance; that it is not just concerned with legal arrangements; that it depends on the quality of organisation and management; that it must meet the requirements of effectiveness, efficiency and relevance to the needs of society; that it must maintain, uphold and safeguard public property and other public interests; that it must comply with budgetary requirements; and that it must preclude all forms of corruption;

Considering that good administration is dependent on adequate human resources available to the public authorities and on the qualities and appropriate training of public officials;

Вважаючи, що у випадку maladministration, чи то внаслідок бездіяльності публічних службовців, затримки у вчиненні дій або вжитті заходів з порушенням офіційних зобов'язань, до них повинні бути застосовані санкції відповідно до спеціальних процедур, зокрема і судових;

Вважаючи, що належне адміністрування повинно забезпечуватися якісним законодавством, яке має бути належним і послідовним, очевидним, зрозумілим та доступним;

Вважаючи, що належне адміністрування означає, що послуги повинні задовольняти основні потреби суспільства;

Враховуючи, що належне адміністрування в багатьох ситуаціях передбачає досягнення відповідного балансу між правами та інтересами тих, на кого безпосередньо впливають дії держави, з одного боку, та захистом інтересів співтовариства в цілому, зокрема слабких чи вразливих верств населення, з іншого, і визнаючи, що процедури, спрямовані на захист інтересів особи у її відносинах з державою, повинні за певних обставин захищати інтереси інших осіб або широкого співтовариства;

Враховуючи, що належне адміністрування є аспектом належного врядування; що це стосується не лише правових домовленостей; що це залежить від якості організації та управління; що воно повинно відповідати вимогам ефективності, дієвості та відповідності потребам суспільства; що воно повинно підтримувати, забезпечувати та захищати публічне майно та інші публічні інтереси; що воно повинно відповідати бюджетним вимогам; і що воно повинна запобігати всім формам корупції;

Вважаючи, що належне адміністрування залежить від людських ресурсів в органах публічної влади і від якості та відповідної підготовки публічних службовців;

Вважаючи, що адміністрація наділена функціями публічної влади для виконання

<p>Considering that the administration exercises its prerogative of public power to carry out the tasks required of it; that these powers might however, if used in an inappropriate or excessive manner, infringe the rights of private persons;</p> <p>Considering that it is desirable to combine the various recognised rights with regard to the public authorities into a right to good administration and to clarify its content, following the example of the Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000);</p> <p>Considering that the requirements of a right to good administration may be reinforced by a general legal instrument; that these requirements stem from the fundamental principles of the rule of law, such as those of lawfulness, equality, impartiality, proportionality, legal certainty, taking action within a reasonable time limit, participation, respect for privacy and transparency; and that they provide for procedures to protect the rights and interests of private persons, inform them and enable them to participate in the adoption of administrative decisions,</p> <p>Recommends that the governments of member states:</p> <ul style="list-style-type: none"> – promote good administration within the framework of the principles of the rule of law and democracy; – promote good administration through the organisation and functioning of public authorities ensuring efficiency, effectiveness and value for money. These principles require that member states: <ul style="list-style-type: none"> – ensure that objectives are set and performance indicators are devised in order to monitor and measure, on a regular basis, the achievement of these objectives by the administration and its public officials; – compel public authorities to regularly check, within the remit of the law, whether their services are provided at an appropriate 	<p>завдань, яких вимагають від неї; що ці повноваження у випадку неналежного чи недобросовісного виконання, можуть порушувати права приватних осіб;</p> <p>Вважаючи це, метою є поєднання різних визнаних прав людини у відносинах з органами публічної влади у праві на належне адміністрування, а також уточнення його змісту, як це було здійснено в Хартії основоположних прав ЄС (2000);</p> <p>Враховуючи, що вимоги права на належне адміністрування можуть бути посилені загальним правовим інструментом; що ці вимоги впливають із фундаментальних принципів верховенства права, таких як законність, рівність, неупередженість, пропорційність, юридична визначеність, вжиття заходів у розумний строк, участь, повага до приватності та прозорості; і що вони передбачають процедури захисту прав та інтересів приватних осіб, інформують їх та дозволяють їм брати участь у прийнятті адміністративних рішень,</p> <p>Рекомендує урядам держав-членів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поширювати належне адміністрування в рамках принципів верховенства права та демократії; – поширювати належне адміністрування шляхом організації та функціонування органів публічної влади, забезпечуючи ефективність, доступність, співвідношення ціни та якості. Ці принципи вимагають від держав-членів: <ul style="list-style-type: none"> – забезпечити встановлення цілей та розробити показники ефективності для того, щоб регулярно контролювати та вимірювати рівень досягнення цих цілей адміністрацією та її публічними службовцями; – зобов'язати органи публічної влади регулярно перевіряти, в межах закону, чи надаються їхні послуги відповідно до встановленої вартості та чи потребують їхньої зміни чи відкликання; – зобов'язати адміністрацію шукати способи для отримання найкращих результатів;
--	---

cost and whether they shall be replaced or withdrawn;

– compel the administration to seek the best means to obtain the best results;

– conduct appropriate internal and external monitoring of the administration and the action of its public officials;

– promote the right to good administration in the interests of all, by adopting, as appropriate, the standards set out in the model code appended to this recommendation, assuring their effective implementation by the officials of member states and doing whatever may be permissible within the constitutional and legal structure of the state to ensure that regional and local governments adopt the same standards.

Appendix to Recommendation CM/Rec(2007)7

Code of good administration

Article 1. Scope

1. This code lays down principles and rules which should be applied by public authorities in their relations with private persons, in order to achieve good administration.

2. For the purposes of this code, “public authorities” shall be taken to mean:

a. any public law entity of any kind or at any level, including state, local and autonomous authorities, providing a public service or acting in the public interest;

b. any private law entity exercising the prerogatives of a public authority responsible for providing a public service or acting in the public interest.

3. For the purposes of this code, “private persons” shall be taken to mean individuals and legal persons under private law who are the subject of activities by public authorities.

Section I Principles of good administration

Article 2. Principle of lawfulness

– проводит відповідний внутрішній та зовнішній моніторинг діяльності адміністрації та її публічних службовців;

– поширювати право на належне адміністрування в інтересах усіх, приймаючи, у відповідних випадках, стандарти, викладені в модельному кодексі, доданому до цієї рекомендації, забезпечуючи їх ефективне застосування публічними службовцями держав-членів і роблячи все, що може бути дозволено в межах конституційно-правової структури держави для забезпечення того, щоб регіональні та місцеві органи влади запровадили такі ж стандарти.

Додаток до рекомендації СМ / Rec (2007) 7

Кодекс належного адміністрування

Стаття 1. Сфера застосування

1. Цей кодекс визначає принципи та правила, які необхідно застосовувати органам публічної влади у відносинах з приватними особами для досягнення належного адміністрування.

2. Для цілей цього кодексу поняття «орган публічної влади» вживається в такому значенні:

a. будь-який суб'єкт публічного права незалежно від форм власності та рівня, включаючи державні, місцеві та автономні органи влади, що надають публічну послугу або діють в публічних інтересах;

b. будь-який суб'єкт приватного права, який наділений повноваженнями органу публічної влади, відповідального за надання публічної послуги або що діє в публічних інтересах.

3. Для цілей цього кодексу під «приватними особами» розуміють фізичних і юридичних осіб, що регулюються нормами приватного права, які є предметом діяльності органів публічної влади.

Розділ I Принципи належного адміністрування

Стаття 2. Принцип законності

<p>1. Public authorities shall act in accordance with the law. They shall not take arbitrary measures, even when exercising their discretion.</p> <p>2. They shall comply with domestic law, international law and the general principles of law governing their organisation, functioning and activities.</p> <p>3. They shall act in accordance with rules defining their powers and procedures laid down in their governing rules.</p> <p>4. They shall exercise their powers only if the established facts and the applicable law entitle them to do so and solely for the purpose for which they have been conferred.</p> <p>Article 3. Principle of equality</p> <p>1. Public authorities shall act in accordance with the principle of equality.</p> <p>2. They shall treat private persons who are in the same situation in the same way. They shall not discriminate between private persons on grounds such as sex, ethnic origin, religious belief or other conviction. Any difference in treatment shall be objectively justified.</p> <p>Article 4. Principle of impartiality</p> <p>1. Public authorities shall act in accordance with the principle of impartiality.</p> <p>2. They shall act objectively, having regard to relevant matters only.</p> <p>3. They shall not act in a biased manner.</p> <p>4. They shall ensure that their public officials carry out their duties in an impartial manner, irrespective of their personal beliefs and interests.</p> <p>Article 5. Principle of proportionality</p> <p>1. Public authorities shall act in accordance with the principle of proportionality.</p> <p>2. They shall impose measures affecting the rights or interests of private persons only where necessary and to the extent required to achieve the aim pursued.</p> <p>3. When exercising their discretion, they shall maintain a proper balance between any</p>	<p>1. Органи публічної влади діють відповідно до закону та не вчиняють свавільних дій навіть під час здійснення власного розсуду.</p> <p>2. Вони відповідають нормам національного та міжнародного права, загальним принципам права, що регулюють їх організацію, функціонування і діяльність.</p> <p>3. Вони діють відповідно до норм, що визначають їхні повноваження та процедури, установлені таким регулюванням.</p> <p>4. Вони здійснюють свої повноваження лише в тому випадку, якщо встановлені факти та чинне законодавство дають їм право на це і виключно для цілей, для яких вони були надані.</p> <p>Стаття 3. Принцип рівності</p> <p>1. Органи публічної влади діють відповідно до принципу рівності.</p> <p>2. Вони ставляться до всіх приватних осіб, які перебувають в аналогічних обставинах, однаково: не дискримінують їх за ознаками статі, етнічного походження, релігійних переконань чи інших вірувань. Будь-яка відмінність у ставленні повинна бути об'єктивно виправдана.</p> <p>Стаття 4. Принцип неупередженості</p> <p>1. Органи публічної влади діють відповідно до принципу неупередженості.</p> <p>2. Вони діють об'єктивно, враховуючи особливості конкретної справи.</p> <p>3. Вони діють неупереджено.</p> <p>4. Вони зобов'язані забезпечувати безстороннє виконання своїх обов'язків публічними службовцями, незалежно від їхніх особистих переконань та інтересів.</p> <p>Стаття 5. Принцип пропорційності</p> <p>1. Органи публічної влади діють відповідно до принципу пропорційності.</p> <p>2. Вони вживають заходів, що зачіпають права чи інтереси приватних осіб, лише там, де це необхідно, і в обсязі, необхідному для досягнення поставленої мети.</p> <p>3. Застосовуючи власний розсуд, вони підтримують належний баланс між будь-якими несприятливими наслідками їхніх</p>
--	--

adverse effects which their decision has on the rights or interests of private persons and the purpose they pursue. Any measures taken by them shall not be excessive.

Article 6. Principle of legal certainty

1. Public authorities shall act in accordance with the principle of legal certainty.

2. They may not take any retroactive measures except in legally justified circumstances.

3. They shall not interfere with vested rights and final legal situations except where it is imperatively necessary in the public interest.

4. It may be necessary in certain cases, in particular where new obligations are imposed, to provide for transitional provisions or to allow a reasonable time for the entry into force of these obligations.

Article 7. Principle of taking action within a reasonable time limit

Public authorities shall act and perform their duties within a reasonable time.

Article 8. Principle of participation

Unless action needs to be taken urgently, public authorities shall provide private persons with the opportunity through appropriate means to participate in the preparation and implementation of administrative decisions which affect their rights or interests.

Article 9. Principle of respect for privacy

1. Public authorities shall have respect for privacy, particularly when processing personal data.

2. When public authorities are authorised to process personal data or files, particularly by electronic means, they shall take all necessary measures to guarantee privacy.

3. The rules relating to personal data protection, notably as regards the right to have access to personal data and secure the rectification or removal of any data that is

рішень, що впливають на права чи інтереси приватних осіб, та метою, яку вони переслідують. Будь-які вжиті ними заходи не повинні бути надмірними.

Стаття 6. Принцип юридичної визначеності

1. Органи публічної влади діють відповідно до принципу юридичної визначеності.

2. Вони не можуть вживати заходів, що мають зворотну силу, за винятком обґрунтованих випадків, визначених законом.

3. Вони не втручаються в набуті особою права та остаточні правові ситуації, за винятком випадків, коли це безумовно необхідно для задоволення публічного інтересу.

4. У певних випадках, особливо, коли вводяться нові зобов'язання, необхідно передбачити перехідні положення або розумний строк для набрання чинності цими зобов'язаннями.

Стаття 7. Принцип дії в розумний строк

Органи публічної влади діють та виконують свої обов'язки протягом розумного строку.

Стаття 8. Принцип участі

Якщо не потрібно вживати невідкладних заходів, то органи публічної влади надають приватним особам можливість взяти участь у підготовці та реалізації адміністративних рішень, що стосуються їхніх прав або інтересів, за допомогою відповідних засобів.

Стаття 9. Принцип поваги до приватності

1. Органи публічної влади поважають приватність особи, особливо під час обробки її персональних даних.

2. Коли органи публічної влади уповноважені на обробку персональних даних або файлів, особливо електронними засобами, то вони вживають усіх необхідних заходів для забезпечення приватності осіб.

3. Правила щодо захисту персональних даних, зокрема стосовно права на доступ до персональних даних і забезпечення виправлення чи вилучення будь-яких даних,

inaccurate or shall not have been recorded, shall apply to personal data processed by public authorities.

Article 10. Principle of transparency

1. Public authorities shall act in accordance with the principle of transparency.

2. They shall ensure that private persons are informed, by appropriate means, of their actions and decisions which may include the publication of official documents.

3. They shall respect the rights of access to official documents according to the rules relating to personal data protection.

4. The principle of transparency does not prejudice secrets protected by law.

Section II Rules governing administrative decisions

Article 11. Definitions

1. For the purposes of this code, “administrative decisions” shall mean regulatory or non-regulatory decisions taken by public authorities when exercising the prerogatives of public power.

2. Regulatory decisions consist of generally applicable rules.

3. Non-regulatory decisions may be individual or otherwise. Individual decisions are those addressed solely to one or more individuals.

Article 12. Initiation of administrative decisions

Administrative decisions can be taken by public authorities either on their own initiative or upon request from private persons.

Article 13. Requests from private persons

1. Private persons have the right to request public authorities to take individual decisions which lie within their competence.

2. Decisions in response to requests to public authorities shall be taken within a reasonable time which can be defined by law.

які є неточними або не повинні бути зібрані, застосовуються до персональних даних, що обробляються органами публічної влади.

Стаття 10. Принцип прозорості

1. Органи публічної влади діють відповідно до принципу прозорості.

2. Вони забезпечують, щоб приватні особи були відповідним чином поінформовані про їхню діяльність і рішення, зокрема і щодо опублікування офіційних документів.

3. Вони поважають право на доступ до офіційних документів згідно з правилами захисту персональних даних.

4. Принцип прозорості не повинен завдавати шкоди інформації, що містить таємницю та захищається законом.

Розділ II Норми, що регулюють адміністративні рішення

Стаття 11. Визначення

1. Для цілей цього кодексу поняття «адміністративне рішення» вживається в значенні рішень нерегуляторних і регуляторних актів органів публічної влади під час реалізації ними публічної влади.

2. Регуляторні рішення містять загальноприйняті норми.

3. Нерегуляторні рішення можуть бути індивідуальними або іншими. Індивідуальні рішення – це рішення, що адресовані виключно одній або декільком особам.

Стаття 12. Ініціювання адміністративних рішень

Адміністративні рішення можуть прийматися органами публічної влади за власною ініціативою або за запитом приватних осіб.

Стаття 13. Запити від приватних осіб

1. Приватні особи мають право вимагати від органів публічної влади приймати індивідуальні рішення, що належать до їхньої компетенції.

2. У відповідь на запити до органів публічної влади рішення приймаються протягом розумного строку, який може бути визначений законом. Необхідно передбачати

Remedies for cases where no such decision has been taken should be foreseen.

3. When such a request is made to an authority lacking the relevant competence, the recipient shall forward it to the competent authority where possible and advise the applicant that it has done so.

4. All requests for individual decisions made to public authorities shall be acknowledged with an indication of the expected time within which the decision will be taken, and of the legal remedies that exist if the decision is not taken. An acknowledgement in writing may be dispensed with where public authorities respond promptly with a decision.

Article 14. Right of private persons to be heard with regard to individual decisions

If a public authority intends to take an individual decision that will directly and adversely affect the rights of private persons, and provided that an opportunity to express their views has not been given, such persons shall, unless this is manifestly unnecessary, have an opportunity to express their views within a reasonable time and in the manner provided for by national law, and if necessary with the assistance of a person of their choice.

Article 15. Right of private persons to be involved in certain non-regulatory decisions

1. If a public authority proposes to take a non-regulatory decision that may affect an indeterminate number of people, it shall set out procedures allowing for their participation in the decisionmaking process, such as written observations, hearings, representation in an advisory body of the competent authority, consultations and public enquiries.

2. Those concerned in these procedures shall be clearly informed of the proposals in question and given the opportunity to express

засоби правового захисту у випадках, якщо таке рішення не було прийнято.

3. Коли такий запит подається до органу, що не має відповідної компетенції, то його одержувач за можливості передає компетентному органу та повідомляє заявника про вчинення таких дій.

4. Отримання усіх запитів щодо індивідуальних рішень, прийнятих органами публічної влади, підтверджується із зазначенням очікуваного строку, протягом якого буде прийнято рішення, і чинних правових засобів захисту, якщо рішення не буде прийнято. Письмове підтвердження може не надсилатися, якщо орган публічної влади приймає рішення невідкладно.

Стаття 14. Право приватних осіб бути почутим у процесі прийняття індивідуальних рішень

Якщо орган публічної влади має намір прийняти індивідуальне рішення, що може безпосередньо негативно вплинути на права приватних осіб, а також у випадку, коли можливість висловити свою позицію не була запропонована, то такі особи повинні, якщо це необхідно, мати можливість висловити свої міркування протягом розумного строку та у спосіб, передбачений національним законодавством, а за необхідності – за допомогою особи, яку вони обрали.

Стаття 15. Право приватних осіб брати участь у прийнятті певних неруляторних рішень

1. Якщо орган публічної влади має намір прийняти нерегуляторне рішення, яке може стосуватися невизначеної кількості осіб, то він установлює процедури, що дозволяють взяти участь у процесі прийняття таких рішень, зокрема долучитися до письмових спостережень, слухань, представництва в дорадчому органі компетентного органу, консультаціях, громадських розслідуваннях.

2. Зацікавлених осіб у таких процедурах чітко інформують про подані пропозиції щодо питань, які розглядаються, та надають

their views fully. The proceedings shall take place within a reasonable time.

Article 16. Contribution of private persons to costs for administrative decisions

Costs, if payable by private persons to public authorities in respect of administrative decisions, shall be fair and reasonable.

Article 17. Form of administrative decisions

1. Administrative decisions shall be phrased in a simple, clear and understandable manner.

2. Appropriate reasons shall be given for any individual decision taken, stating the legal and factual grounds on which the decision was taken, at least in cases where they affect individual rights.

Article 18. Publication of administrative decisions

1. Administrative decisions shall be published in order to allow those concerned by these decisions to have an exact and comprehensive knowledge of them. Publication may be through personal notification or it may be general in nature.

2. Those concerned by individual decisions shall be personally notified except in exceptional circumstances where only general publication methods are possible. In all cases, appeal procedures including time limits shall be indicated.

Article 19. Entry into force of administrative decisions

1. Administrative decisions shall not take effect retroactively with regard to a date prior to their adoption or publication, except in legally justified circumstances.

2. Except in urgent cases, administrative decisions shall not be operative until they have been appropriately published.

Article 20. Execution of administrative decisions

можливість висловити свої міркування в повній мірі. Такі провадження відбуваються в розумний строк.

Стаття 16. Внесок приватних осіб щодо витрат під час прийняття адміністративних рішень

Якщо під час прийняття адміністративних рішень витрати покриваються приватними особами на користь органів публічної влади, то вони повинні бути справедливими та обґрунтованими.

Стаття 17. Форма адміністративних рішень

1. Адміністративні рішення формулюють просто, чітко і зрозуміло.

2. Прийняті індивідуальні рішення містять належне обґрунтування із зазначенням юридичних і фактичних підстав їхнього ухвалення, особливо у випадках, якщо вони зачіпають індивідуальні права особи.

Стаття 18. Оприлюднення адміністративних рішень

1. Адміністративні рішення публікуються для того, щоб усі, кого вони стосуються, чітко і всебічно розуміли їхні наслідки. Оприлюднення може здійснюватися за допомогою особистого повідомлення або мати загальний характер.

2. Щодо прийняття індивідуальних рішень, то особу повідомляють особисто, за винятком ситуацій, коли передбачено лише загальні способи оприлюднення. У всіх випадках необхідно вказати на процедури оскарження, зокрема й строки.

Стаття 19. Набрання чинності адміністративних рішень

1. Адміністративні рішення набувають чинність після дати їхнього прийняття чи опублікування, за винятком юридично обґрунтованих випадків.

2. Адміністративні рішення не набувають чинності, поки належним чином не опубліковані, за винятком терміновості.

Стаття 20. Виконання адміністративних рішень

1. Public authorities shall be responsible for the execution of administrative decisions falling within their competence.

2. An appropriate system of administrative or criminal penalties shall, in principle, be established to ensure that private persons comply with the decisions of the public authorities.

3. Public authorities shall allow private persons a reasonable time to perform the obligations imposed on them, except in urgent cases where they shall duly state the reasons for this.

4. Enforced execution by public authorities shall be expressly prescribed by law. Private persons subject to the execution of a decision are informed of the procedure and of the reasons for it. Enforced execution measures shall be proportionate.

Article 21. Changes to individual administrative decisions

Public authorities can amend or withdraw individual administrative decisions in the public interest if necessary, but, in doing so, they should have regard to the rights and interests of private persons.

Section III Appeals

Article 22. Appeals against administrative decisions

1. Private persons shall be entitled to seek, directly or by way of exception, a judicial review of an administrative decision which directly affects their rights and interests.

2. Administrative appeals, prior to a judicial review, shall, in principle, be possible. They may, in certain cases, be compulsory. They may concern an appeal on merits or an appeal on the legality of an administrative decision.

3. Private persons shall not suffer any prejudice from public authorities for appealing against an administrative decision.

Article 23. Compensation

1. Public authorities shall provide a remedy to private persons who suffer

1. Органи публічної влади несуть відповідальність за виконання адміністративних рішень, що належать до їхньої компетенції.

2. За загальним правилом, створюється відповідна система адміністративних чи кримінальних санкцій, що забезпечує виконання приватними особами рішень органів публічної влади.

3. Органи публічної влади надають приватним особам розумний строк для виконання покладених на них обов'язків, за винятком невідкладних випадків, коли вони належним чином зазначають про причини такого невиконання.

4. Примусове виконання органами публічної влади рішень прямо передбачено законом. Приватних осіб, рішення щодо яких підлягають виконанню, інформують про порядок і причини дій. Заходи примусового виконання повинні бути пропорційними.

Стаття 21. Внесення змін до індивідуальних адміністративних рішень

Органи публічної влади мають повноваження змінювати або відкликати індивідуальні адміністративні рішення за потреби, з метою забезпечення публічного інтересу, з урахуванням дотримання прав та інтересів приватних осіб.

Розділ III Оскарження

Стаття 22. Оскарження адміністративних рішень

1. Приватні особи мають право безпосередньо чи з дотриманням певних умов вимагати судового перегляду адміністративного рішення, яке безпосередньо стосується їх права та інтересів.

2. За загальним правилом, адміністративне оскарження відбувається до перегляду адміністративного рішення судом. Таке оскарження у певних випадках може бути обов'язковим і стосуватися оскарження як по суті справи, так і питання законності прийняття адміністративного рішення.

<p>damages through unlawful administrative decisions or negligence on the part of the administration or its officials.</p> <p>2. Before bringing actions for compensation against public authorities in the courts, private persons may first be required to submit their case to the authorities concerned.</p> <p>3. Court orders against public authorities to provide compensation for damages suffered shall be executed within a reasonable time.</p> <p>4. It shall be possible, where appropriate, for public authorities or private persons adversely affected to issue legal proceedings against public officials in their personal capacity.</p>	<p>3. Приватні особи не повинні зазнавати жодних упереджень від органів публічної влади щодо оскарження їхнього адміністративного рішення.</p> <p>Стаття 23. Відшкодування</p> <p>1. Органи публічної влади забезпечують приватних осіб засобами захисту, якщо вони зазнають збитків через прийняття незаконних адміністративних рішень або внаслідок недбалості з боку адміністрації чи її службовців.</p> <p>2. Перед зверненням з позовом до суду про відшкодування збитків, завданих органами публічної влади, приватні особи можуть спочатку ініціювати розгляд такої справи у відповідних органах.</p> <p>3. Судові рішення щодо відшкодування збитків, завданих органами публічної влади, виконуються в розумний строк.</p> <p>4. Органи публічної влади або приватні особи, які зазнають такого негативного впливу, можуть розпочати окремі провадження, передбачені законом.</p>
---	--

АНОТАЦІЯ
на кваліфікаційну роботу
спеціальності «Філологія»
Радишевської Олесі Ростиславівни
на тему «Англомовна адміністративно-правова термінологія та особливості її
перекладу на українську мову»

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі структури, семантики, особливостей функціонування та перекладу англомовних юридичних термінів зі сфери європейського адміністративного права, визначенні труднощів перекладу, які виникають у зв'язку з цим, формулюванні пропозиції способів їхнього вирішення.

Об'єкт дослідження – англомовні адміністративно-правові терміни.

Предмет дослідження – англомовна адміністративно-правова термінологія у сфері європейського адміністративного права та особливості її відтворення українською мовою.

Матеріалом дослідження є 500 термінологічних одиниць з юридичних актів, зокрема: Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part від 27.06.2014; Charter of Fundamental Rights of the European Union від 07.12.2000; Recommendation CM/Rec(2007)7 on good administration від 20.06.2007.

Наукова апробація. Результатів дослідження були апробовані в тезах на наукових конференціях і частині монографії: 1) Радишевська О. Р. Особливості юридичного перекладу рішень міжнародних судових установ: виклики для української судової системи. *Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф.*, 09.12.2022 / Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Полтава: ПЕП, 2022. С. 134–137; 2) Радишевська О. Р. Європеїзація понятійно-категоріального апарату адміністративно-процедурного законодавства України: лінгвістичний аспект. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18.05.2023 / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПЕП, 2023. С. 411–415; 3) Радишевська О. Р. Особливості підготовки перекладачів в умовах набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі: погляд юриста-практика. *Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика: монографія* / Полт. ін-т економіки і права ЗВО "Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»; ред. колег. Н. Рябокінь (голова), Л. Данилюк, Н. Мякушко та ін. Полтава: ПЕП, 2023. С. 84–122.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загального висновку, списку використаних джерел, семи додатків. Загальний обсяг роботи 97 сторінок.

Ключові слова: термін, адміністративно-правовий термін, перекладацькі теорії, способи перекладу.

SUMMARY
of the Master's Qualification Paper
in Philology
Radyshevska Olesia Rostyslavivna
on the topic «English administrative law terminology and the peculiarities of the
translation into Ukrainian»

The purpose of the study is to study structure, semantics, functioning and translation of English law terms from the field of European administrative law, to identify the difficulties of translating them into Ukrainian, and to propose ways to solve them.

The object of the study is English administrative law terms.

The subject of the study is the specificity of rendering English administrative law terminology in Ukrainian translations.

The material of the study is 500 English administrative law terms from legal acts: Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part (27.06.2014); Charter of Fundamental Rights of the European Union (07.12.2000); Recommendation of Council of Europe CM/Rec (2007)7 on good administration (20.06.2007).

Publications. The main results of the research were highlighted **in reports** of a scientific conferences and as a chapter for the **monograph**: The results of the research were tested in articles, reports and abstracts: 1) O. Radyshevska. Specificity of Legal Translation of Decisions of International Judicial Institutions: challenges for the Ukrainian Judicial System. *Modern issues of philology: theoretical and applied linguistics: materials of the IV All-Ukrainian scientific and practical conference, December 9, 2022 / Poltava Institute of Economics and Law of the Open International University of Human Development "Ukraine": PIEP, 2022. P. 134–137;* 2) O. Radyshevska. Europeanization of the Conceptual Categorical Apparatus of the Administrative Procedural Legislation of Ukraine: The Linguistic Aspect. *Innovative potential and legal support of socio-economic development of Ukraine: a challenge of the global world: Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference, May 17-18, 2023 / Poltava Institute of Economics and Law of the Open International University of Human Development «Ukraine»; ed. by N. Myakushko (chairman), R. Sharavara, R. Basenko, etc; ed. by R. Basenko. Poltava: PIEP, 2023. P.415-417.* 3) O.Radyshevska . «Training Translators in the Conditions of Ukraine's Way to Acquiring of the Status of a Candidate for Membership in the European Union: The View of a Lawyer. *Modern issues of philology: theoretical and applied linguistics: monograph / Poltava Institute of Economics and Law of the Open International University of Human Development «Ukraine»; ed. by N. Ryabokin (chairman), L. Danylyuk, N. Myakushko, etc. Poltava: PIEP, 2023. P. 84–122.*

Structure and scope of the paper. The Master's qualification paper consists of an introduction, three chapters, a general conclusion, a list of references, seven annexes. The total scope of the paper is 97 pages.

Keywords: term, administrative law term, translation theories, translation methods.